

www.demokracija.si

Št. 40, leto XII.
4. oktober 2007, 2,50 EUR

KOLUMNA
DR. HUBERT POŽARNIK
GABROVE NAPAKE

SLOVENIJA
LJUBLJANSKI ŽUPAN
JANKOVIČ OVADEN

DEMOKRACIJA

MEDIJSKA REALNOST

Pred dvema letoma so volivci na referendumu potrdili zakon o RTVS. Kakšno je stanje v slovenskih medijih danes?

INTERVJU

Miro Petek

Sova je bila zlorabljena za politične namene

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

Minister za zdravje opozarja: Prekomerno pitje alkohola škoduje zdravju!

Novo! Smile Sleek

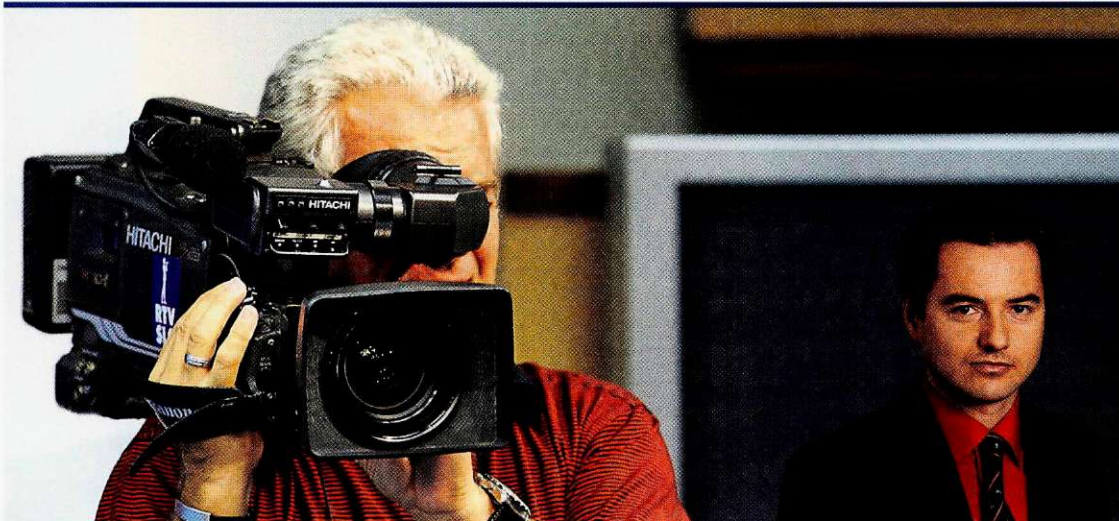
Za izbiro priljubljenega piva v novi in atraktivni embalaži se boste odločili:

- ker je pločevinka moderna in privlačna,
- ker ima nov dizajn,
- ker je priročna,
- ker bo tudi transport lažji.

Prava pijača za vse vesele ljudi ostaja še naprej Union Smile - pivo z nasmehom!

Novo! Union Smile v sleek pločevinki!

Medijska realnost

Metod Berlec

Minevata dve leti od naknadnega zakonodajnega referenduma o Radioteleviziji Slovenija. Pobudniki iz opozicije niso preprečili uveljavitve novega zakona o RTVS, saj je bila njihova referendumska pobuda s tesno večino zavrnjena. S tem se je nacionalna televizija začela poslavljati od časov, ko je svet RTV vodil nekdanji predsednik prenovljenih komunistov Janez Kocijančič, in časov, ko je lahko vplivni funkcionar LDS Gregor Golobič pošiljal navodila urednici informativnega programa neposredno v režijo določene oddaje. Da o direktnem vplivanju na uredniško politiko posameznih medijev sploh ne govorimo, kar sta v predreferendumi vroči priznala predsednik SD Borut Pahor in takratni predsednik LDS Anton Rop v pismih „dragi Tone, dragi Borut“!

Nacionalna televizija je v nekem smislu vsaj delno začela dihati z obema kriloma pljuč, lahko bi tudi rekli, da je fant s piščalko končno spregledal. O kakovosti programa ima seveda vsak svoje mnenje. Na splošno lahko rečemo, da so zaznavni premiki v pravo smer, saj se predvaja zabavni program, ki je bližje ljudem, hkrati pa se ohranjajo vse vsebine, ki so obvezne za javno televizijo. Zanimiva je primerjava informativnega programa TV Slovenija z informativnim programom komercialne POP TV. Če na komercialni televiziji prevladujejo senzacionalizem, črna kronika, rumene teme in pogosto še politično navijaštvo brez argumentov, za nacionalno televizijo tega ne moremo trditi. Slednja sledi profesionalnim novinarskim standardom in mnenjski, politični pluralnosti. Njihove informativne oddaje imajo rep in glavo. Večinoma znajo ločiti zrnje od plev. Na prvo mesto postavljajo relevantne teme. Seveda ima komercialna televizija vso pravico, da objavlja tisto, kar domnevno njeni gledalci radi gledajo. Ne nazadnje je pri njej skoraj vse odvisno od gledanosti in s tem povezanega oglaševanja. Ob tem je zanimivo, kako sta obe televiziji poročali o vodni ujmi in njenih posledicah (o tem pišemo na strani 10) ali kako so slovenski

dnevni mediji poročali o četrtkovem večernem nastopu premierja Janeza Janše v OZN, kjer je govoril o prioritetah slovenskega predsedovanja EU. Na nacionalni televiziji so v petkovem osrednjem dnevniku o tem poročali, v osrednji informativni oddaji na POP TV pa ne. In kako so o tem poročali trije glavni slovenski dnevni časopisi? Kdor je pogledal njihove sobotne izdaje, je lahko videl, da so v Večeru glede na pomembnost dogodka o nastopu slovenskega premierja v OZN poročali na prvi strani, v Delu in Dnevniku pa nič. Če smo pri Dnevniku navajeni, da vodi izrazito protivladno, ultralevičarsko uredniško politiko, preseneča ravnanje „osrednjega slovenskega časnika“. Namesto tega je bila osrednja novica s sliko na prvi strani povezana z za Slovenijo nepomembnimi nedeljskimi volitvami v Ukrajini. Z novim urednikom na Delu zaznavamo nekatere premike nazaj. Če se je pod prejšnjim urednikom Delo pluraliziralo in profesionaliziralo, se sedaj delno vrača na stare tirnice. Zaznavno je politično navijaštvo za popularizacijo SD in njenega predsednika Boruta Pahorja, ki naj bi bil prva lastovka nove politične pomladi. Nekateri to povezujejo z dejstvom, da je glavna lastnica Dela Pivovarna Laško, ki jo vodi Boško Šrot, član SD. Skupaj z bratom – celjskim županom Bojanom Šrotom in kandidatom za predsednika SLS ter odvetnikom Stojanom Zdolškom, ki ima povezave s Forumom 21, naj bi si prizadevali za prihodnjo vladno koalicijo SD, SLS, LDS, Zares in še koga. Podobne načrte je zaznati tudi v nekaterih drugih »preverjenih« medijih.

V novinarskih vrstah pa precej odmeva „peticija zoper cenzuro in politične pritiske na novinarje v Sloveniji“, ki sta jo napisala novinarska politična aktivista, podpisalo pa več sto slovenskih levičarsko usmerjenih novinarjev. To kaže, da se številni novinarji še danes niso sprijaznili z legitimiteto sedanje oblasti. Le zakaj se niso oglasili pred letom 2004, ko je bilo stanje res neznosno? Danes je slovenski medijski prostor bolj pluraliziran, seveda pa še daleč od normalnega ... **D**

Le zakaj se levičarski novinarski aktivisti niso oglasili pred letom 2004, ko je bilo stanje v slovenskem medijskem prostoru res neznosno? Danes je le-ta bolj pluraliziran, seveda pa še daleč od normalnega ...

UVODNE STRANI

- 9 Umetnost vladanja
10 **Pogledi:** Novinarska merila
11 **Kolumna:** Napačna taktika?

POLITIKA

- 12 Predsedniški start
15 Novinarska peticijska z napako
18 Medijski »fast food«
20 Resnica o medijih

SLOVENIJA

- 22 SDS ovadila župana Jankovića
24 Zadnji makroekonomski trendi
26 Z zakonom nad družinsko nasilje
28 Koroška želi biti svoja pokrajina
30 Sotočje splošne solidarnosti
32 Manj znano zamejstvo

TUJINA

- 34 Svet na dlani v New Yorku
36 **Globus:** Najbogatejši Zemljan
37 **Tuji tisk:** Prvi sovjetski satelit

INTERVJU

- 38 Miro Petek

DOMOZNANSTVO

- 42 Davnina na Postojnskem
46 Svetloba na zemlji
50 **Naši kraji:** Bogojina
54 Simpatična mala kokoška na sceni

OGLEDALO

- 56 **Film:** Neustrašna
58 **Avtomobilizem:** Opel astra GTC 1,9 CDTi cosmo
60 **Zdravje:** Hepatitis C je tempirana bomba
62 **Šport:** Kanuisti in kajkaši pod pričakanji
64 **Črna kronika:** Posiljevalcu dvajset let zapora
66 **Rumeno:** Dobrodelna akcija je uspela
68 **TV Kuluar:** O sposobnosti in cenzuri
74 Uspešno zavrnil obtožbe

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,
Petra Janša, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan,
Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust,
Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,
Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: Miro Petek

Ko so v opozicij videli, da vlada dela zelo dobro, da gre državi kot še nikoli, /.../, so se začele interpelacije, referendum o zakonu o RTV, potenciranje družine Strojan in afera Sova, ki jo z lažmi in s podtikanji poskušajo ohraniti pri življenju.

12 Predsedniški start

Pred tednom dni je potekel rok za evidentiranje predsedniških kandidatov. Naposled se je nabralo sedem imen. Volilna kampanja prehaja v sklepno in najbolj vročo fazo, kandidati pa se bodo morali izjasniti o marsikaterem občutljivem vprašanju.

15 Novinarska peticijska z napako

Septembra je minilo dve leti od znamenitega referenduma, na katerem je bil potrjen sedanji zakon o RTV Slovenija. Obletnica je zaradi ofenzive znova dobila grenak priokus.

22 Ovadeni Janković

Ljubljanski župan je ovaden zaradi suma zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic in nevestnega dela v službi. Med drugim je pri nakupih zemljišč porabil 11 milijonov evrov več od dovoljenega, čeprav v proračunu ni imel kritja, sporno pa je tudi zadolževanje občine.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova
banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102 Nenaročenih
člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: arhiv Demokracije

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **23 aparatov GSM Motorola F3.**

Vsi dosedanji naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 20 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 31. oktobra 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.

2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

teža: 70 g
velikost: 114x47x9 mm
čas pripravljenosti: do 300 ur
čas pogovora: do 500 minut
glasovna pomoč v menijih
privlačen tanek design
visoko-kontrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
velike črke in številke za lažjo berljivost
SMS
budilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

☐ **Naročam tednik Demokracija**

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

☐ mesečno* ☐ 4 x letno ☐ 2 x letno ☐ 1 x letno
(9 % popusta) (10 % popusta) (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

☐ upokojenec ☐ invalid ☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, pošta št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec:

☐ NE

☐ DA

ID za DDV

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

*Podpisani/a se zavežujem, da bom
naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj
eno leto od datuma naročila.*

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Kapitalci

Aleksander Škorc

»Tako, tovarišija, vrnil sem se in vesel sem, da ta čas niste počeli prevelikih neumnosti,« je tov. Miran nagovoril cvet strankarske demokracije in nadaljeval. »Borut, lepo da si pozval Tanka k opravičilu, saj pri vsej prisluškovalski zgodbi res ne gre za nikakršno zaroto. Gre preprosto za nadaljevanje 70-letne prakse naših očetov in bratov. Nič takšnega nismo storili, česar nismo že od nekdaj počeli, torej o zaroti ne more biti govora. Naj se Tanko lepo opraviči, če pa bo natrosil kakšne argumente v prid svojim trditvam, bomo rekli, da so argumenti plehki in da nanje sploh nima smisla odgovarjati. Tudi tu gre za nadaljevanje stare prakse, ki kot po čudežu še vedno rojeva sadove. Človek res ne more drugače, kot da ljubi čudovito preprostost lastnega naroda.

Kot veste, smo s pomočjo drobne, povsem legalne in nam vedno dobrodošle prevare postali najmočnejša opozicijska stranka. Čas je, da se začnemo temu primerno tudi obnašati. V ta namen sem aktiviral nekaj rezervnih enot v obliki tov. Majde in tov. Matjaža, ki bosta nemudoma vložila predlog zakona o sovražnem govoru, sprejeli pa ga bomo, brž ko prevzamemo oblast. Bistvo zakona bo v tem, da sovražnik ne sme govoriti, če pa že govori, ga je treba na predpisane in še kakšne načine nemudoma utišati. Tako je že bilo in tako je edino prav. Kako bomo pa vladali, če bo kdo stalno neprijazno govoril o nas?!

Predlagam tudi, da za častnega člana imenujemo junaškega pripadnika lovske bratovščine, ki je ustrelil jelena 'kapitalca' in potem izjavil: Žal mi je in srečen sem obenem. Z njegovim načinom razmišljanja se ne bi mogel bolj strinjati in predlagam, Dušan, da ga takoj vključiš v svoje jurišne enote.

Kot dokaz, da nimamo nič proti Cerkvi, predlagam, da pomolimo. In sicer v prid čimprejšnjemu sesutju desne vlade, ki vsem našim naporom navkljub noče razpasti.

Potem so molili, in ker ima bog polbrata vraga, ki ljudem izpolnjuje slabe želje, je od omenjenega polbrata poslana vremenska ujma napadla PM, ki se je z vlado ravno mudil na Gorenjskem. Ker pa PM in večji del vlade varuje bog, je ujma zgrešila cilj, a vzporedna škoda je bila kljub vsemu velika.

Minister Karl je v postopek nemudoma vložil zakon, v katerem se preoblečeni komunisti določijo za povzročitelje vseh naravnih in drugih ujm in naj z lastnim premoženjem – ki je vse drugo, samo lastno ne – sproti poravnava nastalo škodo.

Vse napisano absolutno in popolnoma drži, samo dokazov za to ni.

H-umor

»Današnji štirje glasovi so zadnji štirje glasovi, ki jih bo naša poslanska skupina dala, kadar bo šlo za slabe predloge, slabe rešitve.«

(Vodja poslanske skupine DeSUS Franc Žnidaršič ni več zadovoljen z malim.)

»Da se lahko zjutraj mirne vesti pogleda v ogledalo.«

(Novinar Miha Plementaš razlaga, kaj odlikuje dobrega novinarja. Vprašanje je, ali to velja za najbolj vnete podpisovalce peticije proti cenzuri.)

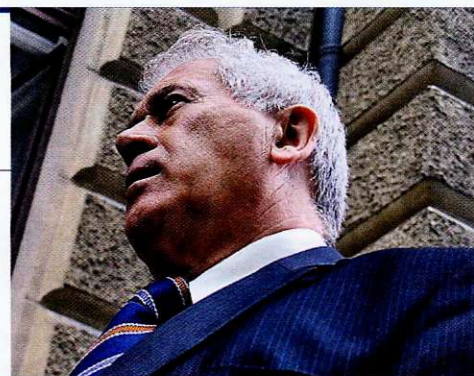
»Vlada daje in namenja denar za železnice, ne pa še za Železnike.«

(Poslanec SD Milan M. Cvikel je očitno pomešal črke ali pa ga ni bilo blizu, ko je premier obiskal Železnike. Ali pa kar oboje.)

»Čeprav se morda ne strinjamo v določenih pogledih, ker moramo zagovarjati določene notranje interese, se LDS absolutno zavzema za čim prejšnji vstop Hrvaške v Evropsko unijo.«

(Predsednica LDS Katarina Kresal, ki se je med svojimi počitnicami na Hrvaškem srečala s predsednico hrvaške socialno-liberalne stranke Đurđo Adlešić, se ne obremenjuje z nacionalnimi interesi, ko gre za »graditev mostov«.)

»Soavtor peticije je novinar, ki je na več kot 350 naslovov doma in v tujini posredoval pismo, ki je kljub očitkom o cenzuri na nacionalni televiziji dostopno na naslovu njegovega spletnega portala, o njegovi verodostojnosti pa lahko bralci presodite sami ...«

(Ministrstvo za kulturo meni, da bi peticija, če bi navedbe iz nje držale, namesto v javnost romala v »bunker«.)

»Iz njenega z retoriko preobloženega ravnanja je mogoče izluščiti tri pglavitne grožnje: neoliberalizem, avtokratsko vladanje, problematično privatizacijo.«

(Nekdanji urednik Sobotne priloge Janko Lorenci našteva, kaj vse po njegovo prinaša sedanja oblast. Morda se v primerjavi s prejšnjo premalo trudi.)

»Naj nam ne bo odveč kdaj pojediti tudi dan starega kruha.«

(Minister za gospodarstvo Andrej Vizjak zaradi podražitev živil poziva k varčevanju. Nekateri ob tem že vihajo nosove.)

»Pri razpravi o kodeksu ravnanja zaposlenih na RTV manjka le odgovor na vprašanje, ali so rute prepovedane ali zapovedane.«

(Kolumnist Vlado Miheljak ali »mula doktor Vlado« je nezadovoljen, ker na nacionalni televiziji ne bo smel več komentirati volilnih izidov v kavbojkah in usnjenem suknjiču.)

»Zelo hitro je postal prevzetan politik. Na zunanaj sicer deluje prijazno in ljubeznivo, toda kot minister je bil trmast in trdoglav. Kar si je zamislil, so morali strokovnjaki potrditi.«

(Nekdanji ravnatelj prve celjske gimnazije Jože Zupančič je kar srečen, ker Celjan Slavko Gaber ni bil dijak njegove šole.)

Infrastruktura ni na prodaj

V zadnjem času posamezniki poudarjajo, da vlada prodaja železnice, pri čemer je seveda mišljena železniška infrastruktura. V zvezi s tem se omenja povezovanje države z nemško družbo, domnevna prodaja pa razburja javnost. Ker se to v raznih občinah tolikokrat ponavlja, je postalo že skoraj resnica, in sicer po načelu: stokrat ponovljena laž postane resnica. V resnici pa se nekatera slovenska podjetja, kot so Intereuropa, Luka Koper in Slovenske železnice, pogovarjajo z vodstvom nemške družbe Deutsche Bahn o morebitnem oblikovanju novega logističnega holdinga. V začetku tega tedna je moral na tovrstna vprašanja v parlamentu odgovorjati tudi premier Janez Janša. Poslanec Matej Lahovnik ga je vprašal, kako namerava vlada zavarovati interese slovenskega gospodarstva. Janša je odgovoril, da vlada zagotovo ne namerava varovati strateških interesov slovenskega gospodarstva na način, kot se je to delalo doslej, ko so železnice propadale,

hitrost vlakov pri nas je ostajala taka kot v časih Avstro-Ogrske, izguba pa se je povečevala. Vnovič je poudaril, da vlada ne prodaja slovenskih transportno-logističnih podjetij. Slovenija mora modernizirati železniško omrežje, zato v vladi iščejo najboljšo, najučinkovitejšo in za slovenske davkoplačevalske najcenejšo različico, kako bodo to naredili. Zatrdil je, da se infrastruktura ne prodaja, temveč se išče partner za skupni logistični holding, v katerem bodo veljala stroga pravila in kjer bodo partnerja na koncu izbrali na podlagi javnega razpisa. Eden temeljnih pogojev poleg tega, da Slovenija ohrani strateški vpliv na železniško infrastrukturo, so tudi investicijska vlaganja v modernizacijo SŽ. V. K.

Modrost tedna

»Vzpostavlja se vtis, da se določeni krogi ne zmorejo sprijazniti s tistimi med nami, ki v izhodišču jemljemo to državo kot trajno vrednoto, ki nikakor ni samoumevna, ampak je plod pogumnih odločitev prednikov in sodobnikov. Kaže, da jim gre na živce, ker da poudarjamo slovenstvo in državljansko zavest, in ne razumejo izpostavljanja tistih prednikov, ki so bistveno prispevali za slovensko demokracijo in narodno emancipacijo.«

(Direktor TV Slovenija Jože Možina)

»Ustvarjanje enakih priložnosti in solidarnost s prikrajšanimi sta trajnostni naložbi v mir. Le če se bodo zanj odločile tako razvite države kot tudi države v razvoju, bodo prednosti trenutne rasti svetovnega gospodarstva porazdeljene pravičnejše.«

(Predsednik vlade Janez Janša)

Protest neupravičen

Minuli petek so se v vodstvu sindikata javnega sektorja neupravičeno razburjali, da vlada na četrtkovi seji ni odločala o pogajalskih osnovah za začetek pogajanj o kolektivnih pogodbah dejavnosti in poklicev, čeprav je tako obljubila. Doro Hvalica, vodja pogajalske skupine omenjenih sindikatov, je bil v svoji izjavi precej oster, ko je dejal, da proti takšnemu ravnanju vlade, ki je v nasprotju z njenimi lastnimi obljubami, ostro protestirajo, saj naj bi bili v vladi razpravo o tej temi preprosto preložili. Po mnenju Hvalice naj bi vlada s svojo odločitvijo zdaj onemogočila, da bi se pogajanja končala pravočasno oz. v času, ki ga je sama predlagala, s čimer prevzema odgovornost za odložitev uveljavitve zakona (ta naj bi začel veljati 1. januarja), ki prinaša izravnavo krivičnih razlik v plačah javnega sektorja. Na to so se v vladi nemudoma odzvali in pojasnili, da so predlog omenjenih izhodišč na

Doro Hvalica je prezgodaj sklepal.

svoji redni četrtkovi seji obravnavali, opravili so tudi širšo in vsebinsko razpravo, odločitev o potrditvi pogajalskih izhodišč pa so preložili na sobotno sejo vlade, ki je bila namenjena obravnavi proračunskih dokumentov. Predlog so nato na sobotni seji tudi potrdili, kar pomeni, da nadaljevanje pogajanj ni v ničemer ogroženo. Res pa je, da same vsebine pogajalskih izhodišč zaradi narave pogajanj niso predstavljali na tiskovni konferenci po seji vlade. Vse to pomeni, da so se v sindikatu javnega sektorja res nekoliko prenaaglili, ko so vlado javno obtožili zavlačevanja pri tako občutljivem področju, kot so plače v javnem sektorju. V. K.

Varčna sijalka

Distributerji električne energije (družbe Elektro) so v preteklih dneh v vsa gospodinjstva poslali kupone, s katerimi lahko ta na območnih lokacijah družb prevzamejo varčno sijalko. Gre za varčno »žarnico«, ki porabi petkrat manj električne energije od običajnih žarnic, akcija z naslovom Varčna sijalka v vsak dom pa je pripravljena skupaj s Holdingom slovenskih elektrarn. S tem želijo spodbuditi manjšo porabo energije v gospodinjstvih, kar je res pohvale vredno dejanje. Nekoliko nerodno pri tem je, da sta besedilo in kupon natisnjena na hrbtni strani računa za septembrsko porabo električne energije. Ker običajno že prejem računa pri ljudeh ni najbolj priljubljen, je težko pričakovati, da bodo pogledali še njegovo hrbtno stran. Poleg tega je nerodno izbrano tudi ime, saj pod sijalko malokdo razume,

Andrej Vizjak in Jože Zagožen

za kaj gre. Akcija je zato potrebna še dodatne medijske pozornosti, kar je po svoje škoda. Verjetno bi bilo bolje, če bi običajnim računom priložili besedilo in kupon. V. K.

Davki se ne bodo zvišali

Na sobotni več kot 7-urni seji je vlada potrdila predlog sprememb proračuna za leto 2008 in predlog proračuna za leto 2009. Oba predloga je po seji vlade javnosti predstavil finančni minister Andrej Bajuk.

Bajuk je tudi pojasnil, da je bila seja tako dolga zato, ker so zelo natančno pregledali vsako postavko posebej. Sicer pa se bo proračunski primanjkljaj prihodnje leto znižal na 230 milijonov evrov, kar je 0,6 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP), v letu pozneje pa vlada pričakuje 115 milijonov evrov presežka odhodkov nad prihodki oz. 0,3 odstotka BDP. Proračun za prihodnje leto je parlament sprejel že novembra lani, vlada pa zdaj načrtuje, da bi se predvideni proračunski prihodki povečali za 496 milijonov evrov, na 8,635 milijarde evrov. Odhodki so prihodnje leto po novem predvideni v višini 8,865 milijarde evrov, kar je 420 milijonov evrov več, kot je veljalo do zdaj.

V letu pozneje se bo v državno blagajno predvidoma steklo 8,997

Na sobotni vladni seji je vlada potrdila proračuna za prihodnji dve leti.

milijarde evrov, odhodki pa so načrtovani v višini 9,112 milijarde evrov. Proračunski primanjkljaj se bo s tem znižal na 115 milijonov evrov. Bajuk je še poudaril, da vlada v letu 2008 ne načrtuje zvišanja stopenj davka na dodano vrednost. Glede načrtovanega precejšnjega znižanja proračunskega primanjkljaja – v proračunu za leto 2008 je predviden v višini 0,9 odstotka BDP – pa je pojasnil, da vlada vodi zelo trezno politiko glede

javne porabe. »V zadnjih treh letih smo jo znižali za tri odstotke BDP,« je dodal, sicer pa je bilo leto 2007 za Slovenijo uspešno, in to predvsem zaradi uspešnega prevzema evra, saj so bila izpolnjena vsa zahtevana maastrichtska merila, in zaradi visoke gospodarske rasti v letu 2006. Ta se letos nadaljuje oziroma se celo povečuje. K takšnemu rezultatu je prav gotovo pripomogla tudi pravilno usmerjena fiskalna politika v zadnjih letih. Ker je po prevzemu evra treba zagotoviti spoštovanje določil pakta stabilnosti in rasti, sta proračuna za naslednji dve leti pripravljena v skladu s tem. Dobra gospodarska situacija v zadnjih letih, še posebej letošnja visoka gospodarska rast, je spremenila makroekonomska izhodišča, ki so podlaga za pripravo proračunov za prihodnji dve leti. V. K.

Nova ministrica

Državni zbor je v ponedeljek, 1. oktobra, z 48 glasovi za in 16 proti potrdil novo ministrico za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojco Kucler Dolinar. Široka podpora je bržkone tudi posledica obljube, da bo nova ministrica znova vzpostavila dialog s strokovno javnostjo in iskala rešitve, ki bodo temeljile na konsenzu. Poleg tega ji bo poznavanje prava koristilo, saj se bo pri svojem delu soočala z razpisi in projekti. To pričakuje tudi premier Janez Janša, ki je dosedanje poslanko NSi Mojco Kucler Dolinar predlagal za ministrico. Novo ministrico čakajo številne zahtevne naloge, ki so povezane tudi s poznavanjem evropskih institucij, saj bo Slovenija čez nekaj mesecev predsedovala Evropski uniji. Kljub široki podpori pa je opozicija izrazila dvom, da se bo s prihodom nove ministrice kaj spremenilo, saj naj bi po njihovo nadaljevala politiko svojega predhodnika Jureta Zupana, poleg tega naj ne bi imela strokovnih referenc s tega področja. Kljub temu jo je večina državnega zbora podprla. S tem se Mojca Kucler Dolinar poslavlja od poslanskih klopi. Nadomestila naj bi jo Majda Zupan, ki je bila poslanka NSi v prejšnjem mandatu. G. B.

Predaja poslov na ministrstvu

Iz društva v stranko

Društvo Zares se je na svojem zadnjem občnem zboru na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani v soboto, 29. septembra, razpustilo, saj je bil sprejet sklep o prenehanju delovanja društva. Občni zbor je bil namenjen pripravam na ustanovitev stranke. Ustanovili naj bi jo teden dni po razpustitvi društva, to je v soboto, 6. oktobra, na ustanovni konvenciji, na kateri naj bi bil sprejet statut skupaj s programskimi izjavami. Volitve predsednika bodo potekale po pošti med tednom, zato bodo na volilni konvenciji razglasili le izide glasovanja. Po predvidevanjih naj bi predsednik nove stranke postal Gregor Golobič, ki najverjetneje ne bo imel veliko težav s protikandidatom Ivanom Cenclem. Ime stranke za zdaj še ni znano, večina članstva pa se nagiba k ohranitvi imena Zares. Stranka naj bi imela socialno-liberalno usmeritev, zato naj bi bila po nekaterih nami-

gih bolj naklonjena sodelovanju s SD kot z LDS. Vendar naj bi se, kot je v zadnjem času napovedoval Golobič, nova stranka izogibala spodbujanju blokvske delitve. Z njeno prihodnostjo naj bi bil povezan tudi predsedniški kandidat Danilo Türk. G. B.

Gregor Golobič, prvi človek nove stranke

Umetnost vladanja

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Manjša koalicijska kriza Predsedniku vlade Janezu Janši je, kot kaže, uspelo zgladiti manjšo koalicijsko krizo, ki je nastala, potem ko je nova zdravstvena ministrica Zofija Mazej Kukovič z mesta državnega sekretarja na ministrstvu razrešila državnega sekretarja Dorijana Marušiča. DeSUS tako ostaja v koaliciji. Kot je znano, je Mazej Kukovičeva Marušiča razrešila, potem ko je v začetku septembra prevzela posle svojega predhodnika Andreja Bručana. Ker je Marušič ob delitvi ministrskih mest in mest državnih sekretarjev na začetku vladnega mandata spadal v kvoto DeSUS in ker naj o njegovi razrešitvi ne bi bila prej obvestila njegove stranke, je DeSUS zagrozil z izstopom iz vladne koalicije, če predsednik vlade stranki ne bo zagotovil novega mesta državnega sekretarja. Kot je takrat zatrdil predsednik DeSUS Karl Erjavec, naj stranki ne bi šlo toliko za kadrovsko mesto kot za odnos do stranke, ki naj bi bila v zadnjem času že tako ali tako potisnjena v ozadje. Čeprav so le redki verjeli, da bi DeSUS res zapustil koalicijo, če mu predsednik vlade ne bi ugodil, je premier zadevo očitno vzel resno in se z Erjavcem sešel na ločenem sestanku. O čem sta se pogovarjala na štiri oči, ni znano, po sestanku pa je bilo očitno, da sta se dogovorila, da bo stranka dobila izpraznjeno mesto državnega sekretarja v vladi (tega je do nedavnega zasedal Anton Rous, ki pa je iz DeSUS že pred časom izstopil), hkrati pa naj bi dobila še mesto direktorja enega od direktoriatov. Medtem ko je ime Rousovega naslednika že znano (nasledil ga bo Marjan Fekonja, ki dela zdaj kot svetovalec na ministrstvu za obrambo), pa se v ponedeljek še ni vedelo, kateri direktorat bi lahko pripadel DeSUS. Slišati je, da bi v pošte lahko prišel urad za varovanje konkurence, potem ko je z mesta direktorja pred kratkim odstopil Andrej Plahutnik, vendar le, če bo DeSUS za to mesto našel primerno usposobljeno kandidata.

Tik pred kompromisom? Z dogovorom o nadomestnih kadrovskih mestih pa koalicijska kriza, če jo sploh lahko tako imenujemo, še ni končana. DeSUS in preostale koalicijske partnerice namreč še vedno razdvajajo t. i. vojni zakoni oziroma zakon o žrtvah vojnega nasilja. DeSUS namreč vztraja, da bi predlagani popravek 6. člena zakona, ki sicer tega ne določa neposredno, posredno lahko omogočil, da bi status žrtev vojne dobili tudi tisti, ki so v drugi svetovni vojni sodelovali z okupatorjem, čeprav tega ne določa neposredno, medtem ko so v preostalih koalicijskih strankah prepričani, da ni tako. Kot je nedavno predlagal Erjavec, bi bilo bolje, če bi zakon umaknili iz parlamentarnega postopka, saj naj bi bili pogledi nanj preveč različni, da bi ga lahko sprejeli brez preglasovanja (če bi bil zakon sprejet s preglasovanjem, je Erjavec znova napovedal izstop iz koalicije). V zadnjem času pa je slišati, da pogledi morda le niso tako različni, da jih ne bi mogli uskladiti. Tako se v parlamentarnem zakulisju govori, naj bi vsaka stran nekoliko popustila in sprejela kompromisno dikcijo zakona, po kateri bi status žrtve vojne neposredno odrekli le tistim, ki so zavestno sode-

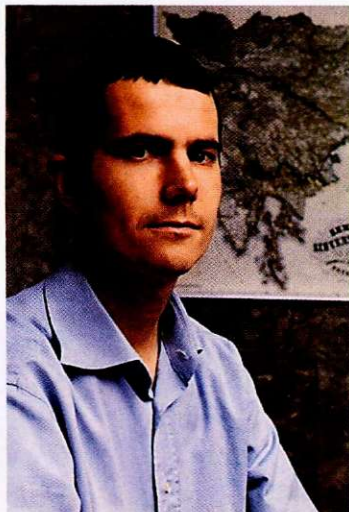

Spor zaradi zamenjave Marušiča je zglašen.

DeSUS v zdajšnji vladni koaliciji igra pomembnejšo vlogo, kot bi stranki pripadala glede na njen volilni izid.

lovali z okupatorjem, medtem ko bi tisti, ki se kolaboracije niso zavedali ali so bili vanjo prisiljeni, status žrtve lahko dobili.

Dober izkupiček DeSUS Ne glede na to, kako se bo razpletel spor glede vojnih zakonov, ki traja že kar nekaj časa, je bolj ali manj jasno, da DeSUS v zdajšnji vladni koaliciji igra pomembnejšo vlogo, kot bi stranki pripadala glede na njen volilni izid. To si stranka lahko privošči predvsem zato, ker se zaveda, da jo premier potrebuje, če želi kolikor toliko udobno vladati. Izstop DeSUS iz vladne koalicije sicer ne bi pomenil padca vlade, saj bi koalicija še vedno imela dovolj glasov za sprejemanje zakonov, vendar bi se pri tem morala bistveno bolj potruditi in skrbeti, da bi bili v parlamentarni dvorani vedno navzoči vsi njeni poslanci. Tega se seveda zaveda tudi premier, zato DeSUS popušča bolj, kot bi mu drugače. Hkrati s tem daje vodstvu stranke dovolj gradiva, s katerim lahko to pred članstvom upraviči svoj obstoj v vladni koaliciji, pri tem pa imata koristi oba. Je že tako, da je v proporcionalnem volilnem sistemu, kakršnega ima Slovenija, to edina formula za uspeh, za tistega, ki jo uspešno uporablja, pa lahko rečemo, da je usvojil temelje umetnosti vladanja. **D**

Novinarska merila

Mitja Volčanšek

Priljubljeni so napadi na informativni program RTVS, medtem ko si na komercialni televiziji privoščijo marsikaj.

Tu mislim v prvi vrsti na senzacionalizem in tendencioznost, ki sta »krasila« posebno oddajo Trenja na Pop TV, namenjeno septembrski naravni ujmi, ki je najbolj prizadela Železnike na Gorenjskem, in njenim posledicam. Celotna oddaja je bila uglašena na najbolj negativne strune. Intervencija, ki jo je koordinirala vlada, naj bi bila pomanjkljiva, pomoč nepravočasna, domačini pa nezadovoljni. Kot dokazujejo številna pričevanja (najzgovorneje o tem piše dr. Janez Juhant v Družini), je bila resnična slika povsem drugačna, a ustvarjalcev oddaje to ni zanimalo. Voditelj Uroš Slak in njegova novinarska ekipa so si tako dovolili ustvariti samosvojo podobo stanja na terenu; kraje so izbirali po kriteriju »več nerganja, večja gledanost«, hvaležne domačine pa so mirne vesti pustili neme.

Tudi če zanemarimo znane politične simpatije vodilnih ljudi v podjetju Pro plus, ki ima v lasti tako Pop TV kot Kanal A, smo lahko nad takim poročanjem resno zaskrbljeni. Gre namreč za pačenje dejstev z namenom, da bi ustvarili bolj dramatične in s tem bolj sočne novice.

Časi, ko sta bili ključni vrlini poročevalcev – pa naj so bili osebno »levi« ali »desni« – resnicoljubnost in preverjanje dejstev, so, kot kaže, mimo. Pomembneje postaja hraniti gledalca z močnimi dražljaji, naj se ta čudi in zgraža. Naravna katastrofa, ki se je zgodila, je prišla kot naročena za sproščanje voajerističnih vzgibov povprečnega gledalca.

Da se na komercialni televiziji vse bolj nagibajo v omenjeno smer in poskušajo podati novice v čim bolj všečni obliki, a pogosto na račun novinarske profesionalnosti, dokazuje tudi informativni program Kanala A. Mimogrede, ekipo mladih, ambicioznih novinarjev s pokroviteljsko palico usmerja nekdanji Slakov sodelavec Bojan Traven. V oddaji, ki je zaživela že pred časom in še lovi najprimernejši predvajalni termin, lahko vsak dan poslušamo npr. (tudi ponovljene) pozive ministrom, naj odstopijo. Zgodbe so dramatično začinjene, novinarji pa delujejo, kot bi bili akterji, priče in sodniki dogajanja hkrati. Gledalcu postrežejo z instantnimi, dokončnimi sodbami. Če se čedalje pogosteje postavlja vprašanje o tem, kam plove barka RTV Slovenija, bi se kritični gledalec moral prav tako spraševati, kam plove novinarstvo v komercialnih medijih.

Golobičev paradoks

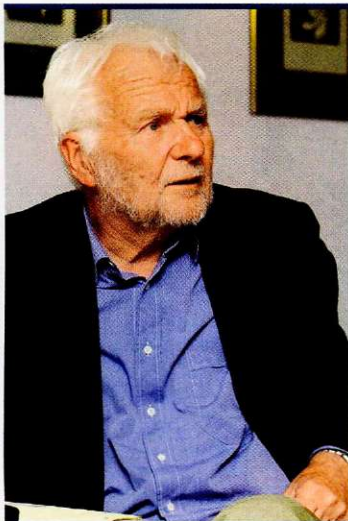
Aleš Kocjan

Člani združenja Zares se bodo v soboto sešli na svojem prvem kongresu, ki bo hkrati tudi ustanovitveni.

Na njem naj bi potrdili vse dokumente, ki so potrebni za ustanovitev nove stranke, sprejeli programsko resolucijo in izvolili novo vodstvo. Kot vse kaže, bo predsednik stranke postal nekdanji generalni sekretar LDS Gregor Golobič, kar pomeni, da združenju ni uspelo najti osebe, ki bi pritegnila širše ljudske množice. Golobič namreč ni človek s karizmo, da bi lahko pritegnil večje število volivcev, poleg tega pa so njegovo dosedanje politično kariero spremljale številne afere, na katere ga bodo njegovi politični nasprotniki v prihodnje najverjetneje večkrat spomnili. Omenimo samo afero s podjetjem Ultra, ki je v sumljivih okoliščinah (poznavalci so menili da zato, ker je bil tam zaposlen Golobič) dobila milijonske posle z različnimi podjetji, ki so bila v državni lasti, ali pa tiste, kako je Golobič za bagatelno ceno odkupil državno stanovanje, čeprav sploh ni bil državni funkcionar. Glede na to se zdi, da je bila odločitev združenja Zares za Golobičevo kandidaturo le izhod v sili, potem ko jim očitno ni uspelo najti primernejšega kandidata.

Čeprav v združenju Zares v zadnjem času radi poudarjajo, da bo nova stranka v slovenski politični prostor pripeljala povsem novo in neobremenjeno politiko, je seveda jasno, da ne bo tako. Le kaj novega lahko slovenskim volivcem ponudijo ljudje, ki so neko stranko pripeljali skoraj do razsula? So se v času, ko jih ni bilo na politični sceni (govor je o Golobiču in delno o Bogdanu Biščaku) res toliko spremenili, da bodo zdaj vodili bistveno drugačno politiko od LDS, ki so ji pripadali? Se lahko Golobič, Biščak in Pavle Gantar res delajo, da nimajo nič s tisto »grdo« politiko, in zagotovijo, da bo njihova poštena in čista? Verjetno ne. Težko je namreč verjeti, da bi kar čez noč opustili svoje dolgoletne navade, nazore in prepričanja ter postali povsem novi ljudje.

Prav zato je bilo v soboto, ko se je Golobič predstavil članom združenja, nekoliko smešno poslušati njegove besede, ko je razlagal, kako je Zares neke vrste katalizator novega premisleka in kako se je v njem začela nabirati energija, ki je bila v Sloveniji konec osemdesetih let, ko so nastajale nove stranke. Smešno zato, ker nikjer ni videti množičnih zborovanj, ki so spremljala ustanavljanje novih strank konec osemdesetih, prav tako pa jim javnomnenjske ankete ne napovedujejo nič posebnega. Najbolj optimistične jim napovedujejo šest ali sedem odstotkov, najbolj pesimistične pa odstotek ali dva. Naša napoved je pet do šest odstotkov. Golobič bo moral najprej odločno zavihati rokave, šele potem bo čas za velike besede. Samo te tokrat ne bodo dovolj.

Napačna taktika?

Dr. Hubert Požarnik

Takoj po drugi svetovni vojni smo na Slovenskem doživeli prvo, revolucionarno komunistično preideologiziranje vzgoje in izobraževanja. Druga šolska reforma je potekala med letoma 1958 in 1960. Njen cilj je bil »socialistično preurejanje osnovne šole«, ena od posledic pa sprememba osnovnošolskega sistema s štirih let na osem. Tretja šolska reforma v 70. letih je poskušala postaviti vzgojo in izobraževanje v javni šoli na temelje socialističnega samoupravljanja: prinesla nam je t. i. usmerjeno izobraževanje.

Zato so mnogi slovenski šolniki, starši in drugi pričakovali, da bo »tranzicijska« šolska reforma po vsebinski plati korak v pravo smer, način njenega sprejemanja pa demokratičen. Žal so se ušeli. Leta 1990 je bil na mizi koncept, ki ga je pripravil Zavod RS za šolstvo, dve leti pozneje pa še koncept oziroma »Dolgoročna vizija osnovne šole«, ki jo je izdelala skupina strokovnjakov za ministrstvo za šolstvo in šport. Oba sta bila po prihodu S. Gabra na čelo šolskega resorja, v času vladavine LDS torej, brez prave utemeljitve zavržena, do besede pa je prišel ozek krog njegovih političnih, strankarskih in svetovno-nazorskih somišljenikov. Ugovarjanje dela strokovne javnosti je bilo glasno, njihovi pomisleki do predlaganih sprememb tehtni, upoštevanje njihovih pripomb majhno, »osebna nemoč in nestrinjanje z delom Nacionalnega kurikularnega sveta pa tolikšno, da so nekateri njegovi člani zapustili delo v njem, »prepričani, da predvidena šolska reforma zaradi svoje tehnicistične usmeritve ne bo prinesla veliko dobrega«.

Starosta slovenskih pedagogov dr. Franc Pediček je leta 1998 na račun zadnje šolske prenovitve in prenoviteljev napisal kar celo knjigo. V njej najdemo zbir glavnih avtorjevih pedagoških zamer in očitkov glede metodoloških, vsebinskih in organizacijskih plati nove šolske zakonodaje in njenega sprejemanja, povzetke nekaterih javnih tribun in razprav, v katerih je sodeloval, stališča posameznih razpravljavcev in tako dalje. Pediček je »obdelovalcem šolskega polja« očital zgrešenost in neizoblikovanost temeljnih pedagoškoteoretičnih konceptov, idejno enoumnost, izključevanje učiteljstva in širše javnosti iz snovanja reforme, agresivno uveljavljanje njihovih zamisli, izganjanje vzgoje iz šole in še mnogo tega.

Enako kritična sta bila novoustanovljeni Državljanski forum za humano šolo in Združenje za drugačno prenovo osnovne šole, katerega stališča je v veliki meri podprl tudi Slovenski odbor za UNICEF, pozneje pa tudi Društvo Pobuda za šolo po meri človeka. Jedro njihovih očitkov je bilo, da gre pri predlagani reformi za uveljavljanje t. i. industrijskega modela šole. Značilno zanj je, da je prvenstvena naloga osnovne šole posredovanje vnaprej določenih znanj in spretnosti, učni načrti so do zadnje podrobnosti opredeljeni, merljivi rezultati so pomembnejši kot procesi učenja (spozna-

vanje, reševanje problemov), šola je bolj ali manj le izobraževalna ustanova in vzgaja, če sploh, prvenstveno s posredovanjem znanja, drugoten je pomen medsebojnih odnosov, komunikacije in čustvenih sestavin pouka, veliko poudarja testno preverjanje znanja, miselnost, da je za uspešnost učenja najpomembnejša izobraževalna tehnologija, spodbujanje zunanje (ocene, pohvale, nagrade), ne pa notranje motivacije učencev za učenje (vedoželjnost).

Za vse, kar je bilo napisano na račun »Gabrove« šolske reforme, je ena knjižna polica premalo. Ugovori prenoviteljev seveda niso prav nič ganili in so speljali šolsko reformo po svoji zamisli, čeprav njenih dejanskih rezultatov ni bilo mogoče nikoli povsem jasno izvedeti. Celo šolskemu ministru L. Šturmu v njegovem resda kratkem, devetmesečnem obdobju, to ni uspelo ugotoviti, ker mu člani nacionalne komisije, zadolžene za preverjanje učinkov prenovitve, niso hoteli natočiti čistega vina.

Zato pa so prenovitelji zagnali toliko večji vik in krik sedaj, ko se je novi šolski minister drznil v devetletko uvesti nekatere novosti. Med drugim mu očitajo način njihovega sprejemanja.

Pravi so se oglašili! Vendar imajo vsaj v nečem prav. Obstajajo različni triki, s pomočjo katerih lahko šolski minister doseže svoje. Eden je ta, da zasuje tiste, ki ugovarjajo njegovim reformnim prizadevanjem, z izbrano strokovno literaturo, tisto seveda, ki mu ustreza, in z izsledki raziskav, ki jih je sam naročil pri svojih ljudeh. Učinkovina drugega trika, če naštejemo le dva, je v tem, da minister sproži burno razpravo med strokovnjaki, ki se strinjajo z njim, in tistimi, ki mu ugovarjajo, počaka, da se slednji utrudijo in obupajo, javnost, ki jo spremlja, pa ne ve več, za kaj sploh še gre in kdo ima prav, sklene razpravo za ugotovitvijo, da je potrdila njegove zamisli, in uzakoni, kar je hotel uzakoniti že od samega začetka.

Tako je ravnal na primer nekdanji šolski minister Slavko Gaber. Če bi ga Milan Zver posnemal, bi danes gotovo bolj mirno spal. Do smrti bi lahko trdil, da so njegovi popravki izraz prevladujočih pogledov v pedagoški stroki, nespornih in objektivnih raziskovalnih izsledkov in plod najširše, dolgotrajne strokovne razprave.

Nauk: tudi v demokraciji je mogoče marsikaj doseči s prebrisanostjo. Če ti da vest. **D**

Soočenje predsedniških kandidatov na nacionalni televiziji

Predsedniški start

Mitja Volčanšek, foto: Stane Sršen/RTVSLO, Bor Slana

Pred tednom dni je potekel rok za evidentiranje predsedniških kandidatov. Nabralo se je sedem imen. Volilna kampanja prehaja v sklepno in najbolj vročo fazo, kandidati pa se bodo morali izjasniti o marsikaterem občutljivem vprašanju.

Od prvotnih štirinajstih kandidatov, ki so se potegovali za uradno kandidaturu, jih je prvo oviro preskočila polovica. Gre za najmanjše število kandidatov doslej. Na prvih predsedniških volitvah leta 1992 je bilo osem kandidatov, pet let kasneje jih je kandidiralo prav toliko, na zadnjih volitvah leta 2002 pa se jih je predstavilo devet.

V zadnjem trenutku Tako rekoč pet pred dvanajsto je svojo kandidaturu prejšnjo sredo vložila Monika Piberl. Podprla jo je stranka Glas žensk Slovenije s sedežem v Mariboru, tako da je kandidatka potrebovala tri namesto pet tisoč podpisov državljanov. Pravočasno ji je uspelo zbrati 3.136 podpisov, pozneje pa je morala svojo vlogo dopolniti. Kot je ugotovila

Državna volilna komisija (DVK), je kandidatka sicer priskrbela vse potrebne priloge, vendar iz njene dokumentacije ni bilo razvidno, ali je bila seja odbora stranke, ki je potrdila njeno kandidaturu, sploh sklepna. Piberlova je vlogo do sobote dopolnila, na ponedeljkovi dopisni seji DVK pa so brez večjih presenečenj naposled potrdili tudi njeno kandidaturu.

Kot zanimivost velja omeniti, da je DVK prejela celo vlogo državljana, ki je brez podpisov podpore kandidiral samega sebe.

Manj težav, čeprav je kandidaturu vložil malo pred iztekom roka, je imel predsednik Stranke mladih Slovenije (SMS) Darko Krajnc. Edini preostali razpoznavni član te nekdane parlamentarne stranke je pred časom opozoril nase z javno pobudo za brezplačne

vrtnice. Bržkone pa so Krajncove možnosti (zbral je 3.899 podpisov državljanov) tako kot možnosti Piberlove precej pičle. Tudi Elena Pečarič, ki nastopa pod geslom »priložnost za vse« in so jo podprli tako neparlamentarna stranka Akacije kot poslanka Majda Širca (nepovezani), samostojni poslanec Slavko Gaber in poslanec italijanske narodnosti Roberto Battelli, bo kandidaturu izkoristila v prvi vrsti za promocijo nevladne organizacije YHD – društva za teorijo in kulturo hendikepa, ki mu predseduje.

Trije v ospredju Od preostalih štirih kandidatov tako ankete kot strokovnjaki najmanj možnosti za zmago napovedujejo prvaku in kandidatu SNS Zmagu Jelinčiču, ki tudi spričo svojih

besednih izpadov bržkone ne bo zmožl preseči svoje relativno ozke populistične baze.

Prvi trije favoriti Lojze Peterle, Mitja Gaspari in Danilo Türk so se kljub podpori največjih strank (Peterleta so podprle SDS, NSi in SLS, Türk DeSUS, SD in stranka v nastajanju Zares, Gasparija LDS) vendarle odločili za samostojno kandidaturu in nabiranje glasov podpore na terenu.

Javnomnenjske ankete, ki se zadnje dni množijo kot gobe po dežju, kažejo različne projekcije. Če je bil nekdani premier in sedanjí evropski poslanec Lojze Peterle dolgo časa v precejšnji prednosti, je temu nedvomno botrovala tudi njegova zgodnja napoved kandidature. Po anketi v izvedbi agencije Ninamedia, katere naročnika sta časopis Dnevnik

in televizijska hiša Pop TV in je med 25. in 28. septembrom zajela 3.688 naključno izbranih telefonskih naročnikov (objavljena je bila v soboto), je Peterle sicer še vedno v najboljšem položaju, saj bi v prvem krogu dobil 26,7 odstotka glasov. Na drugem mestu bi Danilo Türk s 15,7 odstotka tesno prehitel Mitjo Gasparija, ki bi pristal na okroglih 15 odstotkih. Pomemben podatek je visok delež neopredeljenih, saj jih je kar tretjina. Kot ugotavljajo v Dnevniku, je najpomembnejši premik uspel Türku, neopredeljenih pa naj bi bilo vendarle čedalje manj.

V drugem krogu bi Peterle s 43,7 odstotka premagal Türka (39 odstotkov), podobno razliko pa bi Peterle ohranil tudi v morebitnem spopadu z Gasparijem. V teoretičnem obračunu med Türkom in Gasparijem bi prvi dobil 36,8 odstotka, drugi pa 34,5 odstotka glasov volivcev.

Tudi dan prej v Delu objavljena anketa oddelka za tržne raziskave Delo Stik, opravljena na vzorcu dobrih tisoč anketirancev, kaže podobno razmerje sil. Peterleta bi volilo 27,9 odstotka, Türka na drugem mestu 21, Gas-

parija na tretjem pa 17,1 odstotka vprašanih. Sledijo Zmago Jelinčič (12,8 odstotka), Elena Pečarič (1,2 odstotka) in Darko Krajnc (0,3 odstotka).

V drugem krogu bi Peterle po omenjeni raziskavi zelo tesno prehitel Türka (42,1 proti 41 odstotkom), v neposrednem dvoboju z Gasparijem pa bi imel nekoliko lažje delo, saj bi zmagal s 43 odstotki, Gaspari pa bi jih dobil 40,7 odstotka. V teoretičnem spopadu Türk – Gaspari bi zmagal prvi s 42,6 odstotka proti 33,5 odstotka glasov. Če lahko verjamemo omenjeni anketi, podpora Peterletu počasi upada, rahlo pa narašča podpora Türku.

Sicer pa se je v preteklosti, denimo na zadnjih parlamentarnih volitvah in na volitvah v evropski parlament, izkazalo, kako varljive in nezanesljive so lahko javnomnenjske ankete.

Formalno so evidentirani kandidati imeli do ponedeljka možnost, da se iz predsedniške tekme umaknejo, vendar po pričakovanjih tega ni storil nihče. Dan zatem, torej v torek, je DVK izžrebala še vrstni red kandidatov. Na volilnih listih si bodo tako sledili: Darko Krajnc, Zmago Jelinčič, Mitja Gaspari, Danilo Türk, Elena Pečarič, Monika Piberl in Lojze Peterle.

Demokracija sprašuje Čeprav predsedniška funkcija ni neposredno vezana na odločitve zakonodajne veje oblasti, je vendarle izredno pomembno, da ima predsednik jasno izdelano mnenje tudi o aktualnih političnih vprašanjih. Zad-

Monika Piberl ujela zadnji vlak.

Kako zanesljive so javnomnenjske ankete?

nje tedne predvsem dva sklopa vprašanj delita politično javnost, in sicer t. i. vojni zakoni ter zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI). Pri prvem sklopu je najspornejši zakon o žrtvah vojnega nasilja. Po mnenju opozicije naj bi njegova nedorečenost dopuščala možnost, da bi do državnih odškodnin prišli tudi prostovoljni sodelavci okupatorja. Kar se tiče ZOFVI, pa v sindikatu vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (SVIZ) ter v opoziciji opozarjajo na domnevno favoriziran položaj zasebnih šol in vrtcev, ki bi nastal z načrtovanim 100-odstotnim financiranjem programov zasebnih zavodov.

Predsedniške kandidate smo vprašali prav o omenjenih temah. Žal do oddaje članka v tisk nismo prejeli odgovorov kandidata Darka Krajncja.

Jasna dikcija Večino kandidatov skrbi dvoumnost dikcije zakona o žrtvah vojnega nasilja. Mitja Gaspari meni, da »predlagane spremembe, zlasti še 6. člena. Zakona o žrtvah vojnega nasilja, poskušajo ustvariti vtis, da med 2. svetovno vojno na območju Slovenije ni bilo okupacije, ne odpora in ne kolaboracije. Udeleženci spopadov bi bili le pripadniki vojaških formacij«. Prav zato je po Gasparijevo »tak popravek zgodovinskih dejstev nesprejemljiv«.

Zmago Jelinčič kot navadno ni imel dlake na jeziku, ko nam je razložil, da »vladni predlog vo-

jnih zakonov ne bo ustrezen vse do takrat, dokler bodo poskušali izenačevati borce za svobodo naroda z izdajalci naroda, ki so kolaborirali z okupatorjem«.

Precej neposredna je tudi Elena Pečarič, ki spremembo t. i. vojnih zakonov šteje za »nepotrebno in nesprejemljivo«. »S tem da želi obstoječa koalicija izenačevati status žrtev s sodelavci okupatorja, si sama spodnaša še en mandat,« je prepričana predsednica društva za kulturo hendikepa. Zdaj je po njeno skrajni čas za medsebojno spravo še živčih akterjev, kar bi omogočilo, da slovenski narod doseže širšo narodno spravo. V skladu s tem, dodaja Pečaričeva, si pokojni (tudi civilne žrtve in »žrtve formacij, ki so jih vrnila zavezniške sile«) zaslužijo dostojen pokop in obeležje. Ob priznanju tragedije, ki se je dogajala med vojno in po njej, pa Pečaričeva vendarle opozarja, da ne bi smeli pozabiti, »da so ▶

Predsednik države bo moral imeti občutek tudi za t. i. vojne zakone.

Kandidati imajo različne poglede na financiranje zasebnega šolstva.

► se nekateri napačno odločili in sodelovali z okupatorjem.

Danilo Türk ugotavlja, da imajo poslanci pred sabo več predlogov. Prav zato upa, »da bodo stranke prišle do skupne rešitve z najširšo podporo«. Türk ob tem pripominja, da bi v končni različici zakona »moral ostati člen, ki bo določal, da statusa in pravic žrtve vojnega nasilja ne morejo dobiti tiste osebe, ki so prostovoljno ali poklicno sodelovale na strani agresorja«.

Lojze Peterle deluje bolj spravljivo, saj gre po njegovo za tako pomembne zakone, »da se o njih ne sme odločati s preglasovanjem«. Zato bi si želel ustvarjati ozračje, v katerem bi se takih vprašanj v prvi vrsti lotevali v duhu medsebojnega spoštovanja. »Dandanes,« je prepričan Peterle, »je mogoče zadeve urediti tako, da se krivice popravijo in se ob tem ne ustvarijo nove.«

Monika Piberl se je distancirala od razprave, saj po njeno predsednik na te odločitve nima nobenega

vpliva, vendar bi moral skrbeti za popravilo krivic, če so se zgodile.

Različno o zasebništvu Drugo žgoče vprašanje postavlja predlog ZOFVI. Za Peterleta možnost financiranja zasebnih zavodov ni sporna, saj imajo starši »pravico do izbire vzgoje in izobraževanja svojih otrok. Država je dolžna tej pravici ustvariti konkretne, v praksi uresničljive pogoje«. Čeprav Peterle trdi, da mora biti temelj vzgoje in izobraževanja močna in kakovostna javna šola, so po njegovo zasebne šole lahko vsebinska dopolnitev javnemu šolstvu, pri čemer spremembe šolske zakonodaje ne smejo biti uvod v diferenciacijo otrok glede na socialni status staršev.

Gaspari odreja podporo povečevanju deleža financiranja (sedaj so tovrstni programi zasebnih ustanov financirani v višini 85 odstotkov, op. M. V.) zasebnih šol iz javne blagajne v določenih primerih, t. j. »ko gre za tiste za-

sebne šole, ki ne opravljajo svoje dejavnosti na podlagi koncesije. Še posebej to velja, če se hkrati krčijo javna sredstva za financiranje javnih šol«.

Za Gasparija je tovrstno izenačevanje pogojev »nesmiselno, ker se lahko javni programi, ki jih določa država, ustrezno izvajajo v javnih šolah in zasebnih šolah s koncesijo«. Kar se tiče drugih vsebin, ki jih izvajajo zasebne šole in niso del javnega programa, pa je Gaspari mnenja, »naj te šole financirajo iz zasebnih virov, kot je običaj tudi v Evropi«.

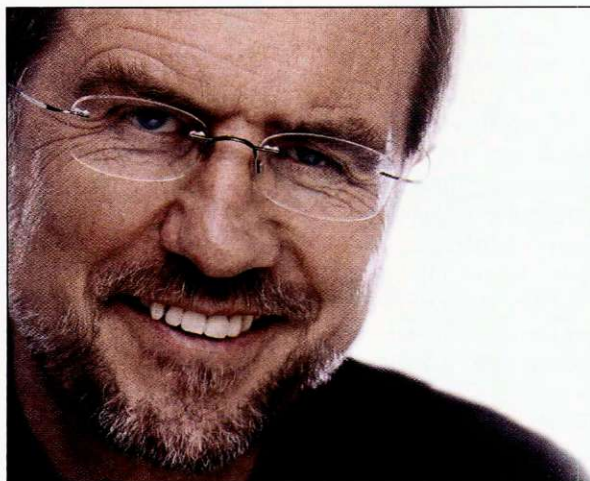
Nad vladnim predlogom je zaskrbljen tudi Zmago Jelinčič, po katerem bo državi, če se bo nadaljeval trend financiranja zasebnih zavodov, zelo kmalu zmanjkalo sredstev za javno šolstvo. Po njegovem mnenju pa je nemara prav to namen takšnega načina financiranja. Bolj naklonjena podpori zasebnikov je Piberlova, saj je po njeno konkurenca tudi na tem področju zdrava in lahko pripelje do prave kakovosti v šolstvu.

Türk v celoti zaupa sedanjemu sistemu in meni, da mu predlagane spremembe ne bi koristile. Po njegovo je glavna napaka predlagatelja v obrazložitvi zakonskih sprememb in dosednji razpravi, kjer je po njegovo šolsko ministrstvo nezadovoljivo »argumentiralo potrebe po tako koreniti spremembi«. Türk opozarja še na občutljivost področja šolstva, saj bi spremembe, ki niso podprte s poglobljenimi analizami in simulaciji ter jim nasprotuje doberšen del stroke, lahko imele »dolgoročne posledice«.

Svojo zaskrbljenost je izrazila tudi Elena Pečarič, čeprav, kot pravi, ne nasprotuje a priori privatizaciji na šolskem področju, če bi jo pokrival zasebni kapital brez obremenjevanja proračuna. »Slovenija je socialna država, smo pa tudi podpisniki mednarodnih sporazumov, ki predpostavljajo brezplačno izobraževanje,« pravi Pečaričeva. Prepričana je, da mora splošno kakovostno šolstvo kot javna dobrina ostati javno. **D**

Bolj se mu približaš, bolj spoznavaš, da je

pravi za predsednika.

Novinarska peticija z napako

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

Petindvajsetega septembra je minilo dve leti od znamenitega referenduma, na katerem je bil potrjen sedanji zakon o Radioteleviziji Slovenija. Obletnica je zaradi ofenzive znova dobila grenak priokus.

Skoraj sočasno je z drugo obletnico referenduma v javnost prišla novica, da bo v javnem zavodu RTV Slovenija začel veljati poseben kodeks obnašanja, ki naj bi med drugim posegal v odnose med sodelavci (stiki naj ne bi bili preveč osební) in naj bi določal

celo pravila oblačenja. Že pred tem se je Večerov novinar Blaž Zgaga obrnil na nekatere mednarodne institucije zaradi domnevno čedalje hujše cenzure, ki naj bi jo izvajala Janševa vlada prek »svojih« urednikov. Temu je sledila peticija proti cenzuri z okoli 450 podpisni-

ki. S tem se je fronta na medijskem področju znova odprla.

Obsedenost z Janšo Peticija proti cenzuri je, kot pravijo podpisniki, nastala zaradi tega, ker je »sedanja slovenska vlada zlorabila pomanjkljivosti medijske zakonodaje, ki je

bila sprejeta v času prejšnjih vlad. Hkrati je že na začetku mandata spremenila oba medijska zakona«. Iz besedila peticije pa je razvidno, da gre dejansko za dnevnopolitično angažirano peticijo, kar pove že prvi stavek: »Slovenske novinarke in novinarji obtožujemo predsednika vlade Janeza Janšo omejevanja medijske svobode.« Peticija je torej usmerjena proti predsedniku vlade osebno, njena temeljna teza pa temelji na predpostavki, da je bila v Sloveniji medijska svoboda zagotovljena do zmage SDS na volitvah, potem pa nič več. Takšen način seveda ne preseneča, saj sta glavna pobudnika peticije novinar Radia Slovenija Matej Šurc in že omenjeni Blaž Zgaga. Slednji je pred leti do konca verjel potegavščini glede ugrabitve majorja Ladislava Trohe, pri čemer naj bi bil za ugrabitve kriv Janša, medtem ko je Šurc kot dopisnik iz ZDA Janeza Janšo (tedaj še kot opzijskega vodjo) v eni izmed oddaj označil za bedaka. Vse to kaže na obsedenost nekaterih novinarjev z Janezom Janšo in na to, da je potenciranje prikazovanja domnevno katastrofalnega stanja na področju svobode tiska, ki naj bi nastopilo z zmago SDS na volitvah leta 2004, predvsem posledica nestrinjanja s spremembami na oblastnem vrhu in nasploh nasprotovanje temu, da bi oblast prevzeli »ne-naši«, kar se je pokazalo že leta 1990 po zmagi Demosa in deset let kasneje v času Bajukove vlade. To pa tudi pomeni, da se partijski refleksi nasprotovanja »razrednim sovražnikom« ohranja še naprej, s tem pa se v medijih ohranja duh Ivana Mačka-Matije, le da ne toliko od zgoraj navzdol, ampak bolj od spodaj navzgor. To dokazuje tudi nadaljnje besedilo peticije, ki v pavšalnem slogu nadaljuje: »Po volitvah 2004 je začela desnosredninska vlada trgovati z državnimi deleži v večjih slovenskih ►

► podjetjih, ki so bila solastniki medijev. S spremembami kapitalske sestave je omogočila zamenjavo večine predsednikov uprav, članov nadzornih svetov in urednikov večine osrednjih slovenskih medijev. S tem je v njih vzpostavila neformalno in vplivno piramido odločanja. Novi direktorji in uredniki ne spoštujejo novinarske avtonomije in cenzurirajo novinarske vsebine, ki so kritične do oblasti.»

V ägavem imenu? Zanimivo pa je, da med podpisniki peticije ne najdemo nekaterih uglednih novinarskih imen, prav tako ne mnogih urednikov, ki naj bi nosili največje breme političnih pritiskov. Med podpisniki niso samo novinarji, ampak tudi fotografi in celo lekto-ri pa tudi nekdanji (največkrat upokojeni) novinarji. Vsekakor peticija vzbuja lažen vtis, da imajo vsi novinarji enako stališče o stanju

svobode tiska. Ko je pred dvema letoma, malo pred referendumom, predsednik Društva novinarjev Slovenije Grega Repovž v imenu društva in novinarjev nasploh izrazil nasprotovanje zakonu o RTV in pozval ljudi, naj glasujejo proti, je s tem prav tako vzbudil vtis, da zastopa stališča vseh novinarjev. Vtis enotnosti pa se je razbil, ko je na nesprejemljivost Repovževe intervencije opozorila skupina podpisanih novinarjev (vključno z novinarji Demokracije in tudi avtorja tega članka). Podobno se je zgodilo po peticiji proti cenzuri, ko se je nanjo odzvala skupina novinarjev in opozorila, da sta med podpisniki peticije le dva urednika, eden od njih je tudi predsednik Društva novinarjev Slovenije (DNS), poleg tega novinarji, ki niso člani DNS, k podpisu sploh niso bili povabljeni, mnogi pa so podpisali, ne da bi prebrali, kaj podpisujejo. Vsekakor

Predsednik DNS Grega Repovž

je poročanje o omenjeni peticiji pokazalo, da cezura le ni tako močna, kot pišejo, saj bi sicer peticija ostala v medijskem »bunkerju«, na kar je v svojem odgovoru opozorilo tudi ministrstvo za kulturo.

Pogovori o koaliciji Zanimivo pa je, da se v zadnjem času, odkar je bil z mesta urednika Dela od-

Kritika leti na Janeza Janšo.

stavljen odgovorni urednik Peter Jančič, ne omenja več cenzura v časopisni hiši Delo, prav tako se je tudi predsednik uprave Danilo Slivnik umaknil v anonimnost in ni več tarča obtožb, češ da poskuša na silo disciplinirati novinarje. Razlog za to naj bi bila drugačna uredniška politika. Nagibala naj bi se k simpatiziranju s Pahorjem,

Zloraba v politične namene

Glede zadnjega dogajanja v medijih smo za komentar prosili direktorja TVS **Jožeta Možina**. Dejal je, da ima Slovenija podobno kot vse nekdanje komunistične države slabo izkušnjo z zlorabo novinarstva v politične namene. »Znano je da je bil (ob častnih izjemah) poglobitni tok novinarskega dela v prejšnjem režimu obrnjen prav nasprotno od profesionalnega in neodvisnega poročanja, saj so bili novinarji potisnjeni med družbeno politične delavce in jih je oblast uporabljala v svoji propagandni mašineriji. Ob demokratičnih spremembah se prava kadrovska in vrednostna razmejitev med političnim hlapčevanjem in neodvisnim novinarstvom ni zgodila, mnogo je ostalo pomešano, zato je po mojih izkušnjah veliko zmede tudi v razumevanju odgovornega neodvisnega novinarstva med novinarji še danes.« Jože Možina je komentiral tudi peticijo in jo označil za zlorabo novinarstva za name-ne politike, in to tiste, ki je novinarje kot politične delavce uporabljala že prej. »Govori se o strašnih pritiskih in cenzuri, pri čemer ni nobenih konkretnih primerov. Glede obvladovanja medijev nasploh je poznavalcem jasno, da poglobitve medije pri nas kontrolirajo pivovarji in tujci, za RTV pa lahko kompetentno rečem, da ostaja še najmanj kontaminiran otok med različnimi tranzicijsko-kapitalskimi interesi v državi.«

Dogajanje na področju medijev je komentiral tudi nekdanji novinar in sedanjí poslanec **Miro Petek**, ki pravi, da so pritiski na medije vedno bili in vedno bodo. »Vsaka oblast želi sebi prijazne medije. To si je želela prejšnja, ki je to zelo dobro obvladala, ker je imela domala vse medije pod svojim nadzorom, in določen vpliv si želi tudi sedanja oblast.« Po Petkovem prepričanju sedanja oblast nič bolj ne pritiska na medije kot je pritiskala prejšnja, kvečjemu manj, saj prejšnji oblasti to skoraj ni bilo treba, ker so praktično vsi mediji čutili, da so del vladajoče elite. Fenomen po

Direktor TVS Jože Možina

prevzemu oblasti je tudi v tem, da so skoraj vsi prejšnji provladni mediji čez noč postali opozicijski. »Ne gre za to, da mora imeti oblast svoje medije ali naklonjene medije, ampak mora imeti možnost, da pove, kaj dela. Sam vseskozi trdim, da je vsaka nadoblast nad mediji in novinarji slaba. Prej ali slej se konča. Najdaljša nadoblast nad mediji je bila v času komunizma, vendar je komunizem kljub temu propadel. LDS je imela dvanajst let nadoblast nad mediji in je slednjič le izgubila na volitvah. Tudi sedanja koalicija se mora zavedati – in se tega tudi zaveda –, da nadoblast nad mediji ni trajna in da prej ali slej pride do spremembe.« Petek tudi meni, da se preveč poudarja vpliv medijev na izid volitev. »Če bi bil vpliv medijev na volitve v Sloveniji res tako velik, kot nekateri govorijo, potem Slovenska demokratska stranka ne bi nikoli prišla na oblast.« Petek je še dodal, da je boj za medijsko avtonomijo in proti cenzuri trajen in tega se morajo novinarji zavedati. »Peticijo je mogoče gledati tudi v funkciji političnega boja in stalnih pritiskov na vlado. Od interpelacij, Strojnovih, Sove do politično motiviranega novinarskega angažiranja. Na dan volitev in zmage SDS je večina novinarjev stavkala, na predvečer predsedovanja Evropski uniji pa peticija. Skratka, nič novega.« Petek je na trditev iz peticije, da je oblast že na začetku spremenila oba medijska zakona, odgovoril, da medijska zakona, ki ju je sprejel državni zbor, postavljata zadeve na bolje. Seveda pa sam zakon ne more vsega urediti, zakoni niso vsemogočni. Mnogi mediji so podrlí profesionalne standarde, objektivnost je zamenjalo navijaštvo. »Ko me, denimo, v Dnevniku napade neka moralna pokveka s končano hitro partijsko šolo, mi urednik ne objavi odgovora. Med poročanjem in komentarjem ni več jasne ločnice, vse je zlito v komentirana poročila. Slabo je, če je to posledica neustreznega znanja novinarjev, še slabše, kadar to počnejo zavestno,« je kritičen Miro Petek.

Nekdanji novinar Miro Petek

Direktor Pivovarne Laško Boško Šrot

Se s konsolidacijo lastništva in novim NS Delo vrača v preteklost?

Predsednik SD Borut Pahor

ki naj bi v nasprotju z »utrujenim« Janšo prinašal svežino v politični prostor. Po nekaterih namigih naj bi tako predsednik SD Borut Pahor kot tudi predsedniški kandidat Danilo Türk imela tedenske stike z vodstvom časopisne hiše Delo in tudi z Andrijano Starina Kosem, pri tem pa naj bi jima kot kurir pomagal urednik Slovenskih novic Marjan Bauer in odvetnik Stojan Zdolšek kot povezava s Forumom 21. Glede na to, da tudi predsednik uprave Pivovarne Laško (ki ima zaradi lastniškega deleža velik vpliv v ČP Delo) Boško Šrot sodi v Pahorjev krog, je celo mogoče, da v ozadju prihaja do pogovorov o morebitni novi koaliciji med SD, SLS in stranko, ki naj bi v tem tednu nastala iz združenja Zares.

To pa vsaj deloma pojasnjuje, zakaj je celjski župan Bojan Šrot (iz bratovske naveze Šrot) napovedal kandidacijo za predsednika SLS. Postavlja pa se vprašanje, ali bo prav časnik Delo pripomogel k ustoličenju prej omenjene koalicije po parlamentarnih volitvah prihodnje leto. Vse kaže, da gre pri vsem tem predvsem za kapitalske in manj ideološke koristi tovrstnega projekta. Zanimivo je tudi, da je vodstvo Dela utišalo kritike z leve strani, ko je v prejšnji Sobotni prilogi objavilo izredno kritično besedilo dr. Marka Milosavljeviča

v zvezi s kakovostjo programa nacionalne televizije, medtem ko je odgovorni urednik Dela Janez Markeš v sobotnem komentarju napisal precej kritičnih besed na račun prej omenjene peticije proti cenzuri.

Partijska konstrukcija Po drugi strani se s precej velikimi težavami sooča Dnevnik, ki je poleti začel z močno oglaševalsko akcijo. To veliko govori o tem, da je naklada omenjenega časopisa začela padati, razlog pa bi bil lahko v pretirano opozicijskem zagonu, ki

mnogokrat temelji tudi na teorijah zarote. Vse to je pravo nasprotje drže, ki jo je nedavno demonstriral nekdanji urednik Mladine Jani Sever na svoji spletni strani, ko je komentiral ravnanje vlade ob nedavnih poplavih. Velike težave imajo tudi Primorske novice, kjer prihaja do neprestanih kadrovskega menjav, ki očitno le niso posledica političnih pritiskov. Vsekakor mnogi novinarji še vedno niso preboleli sindroma partijske konstrukcije navidezne realnosti, ki znižuje ugled predvsem njim in novinarstvu nasploh. **D**

Nagradna igra

Odpotuj v Toscano!

7 dni za dve osebi

Akcija traja od 13. septembra do 8. oktobra 2007.

Več informacij o nagradni igri poiščite na nagradni kartici, ki jo dobite na vseh prodajnih mestih v živilskih trgovinah Mercator po Sloveniji ali na spletnih straneh www.zito.si in www.mercator.si.

Mercator

Medijski »fast food«

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven

V zadnjih petih letih se je v Sloveniji pojavilo več brezplačnih časopisov. Postavlja se vprašanje, koliko tovrstnih medijev lahko prenese trg in koliko ti pripomorejo k bolj raznoliki in kvalitetnejši medijski ponudbi pri nas.

Brezplačniki, kakor v žargonu imenujemo časopis, ki nam ga ni treba kupiti, so glede na tradicionalne časopise v Sloveniji razmeroma nov pojav. Prvi brezplačnik smo dobili leta 2002, ko je podjetje Regionalni mediji začelo izdajati brezplačnik Dobro jutro. Izhajati je začel v Mariboru, do danes pa se je razširil še v štiri večja mesta – Ljubljano, Celje, Kranj in Koper. Čeprav brezplačniki danes večinoma ponujajo lahkotne kratke teme z veliko sli-

kami, je pri časniku Dobro jutro očitno, da želi bralcem ponuditi nekaj več, saj v njem najdemo tudi daljše tematske članke.

Po začetnem, očitno uspešnem preboju tega brezplačnika (njegov direktor Dejan Vlasisavljevič nam ni želel odgovoriti na vprašanje, ali časopis posluje pozitivno) se je novembra 2003 pojavil brezplačni tednik Žurnal. Od svojega tekmeča se razlikuje po tem, da v njem prevladujejo lahkotne teme z nekaj primesmi resnejših tem in da

tednik bolj stavi na zunanji videz kot vsebino. V začetku naj bi bil tednik posloval z izgubo, danes pa naj bi bilo poslovanje pozitivno.

Kot tretji brezplačnik je junija letos začel izhajati Total, ki ga izdaja časopisna družba Delo. Od svojih tekmecev se razlikuje po tem, da v njem prevladujejo izrazito lahkotne teme – trači, kozmetika, glamur in podobno –, sicer pa podobno kot Žurnal stavi na razgiban format s kratkimi članki in z veliko slikami.

Vsi omenjeni brezplačniki so pretekli teden dobili še enega tekmeča. Avstrijska družba Styria, ki izdaja tednik Žurnal, je začela izdajati prvi dnevni brezplačnik Žurnal 24. Kot pravi njegov glavni in odgovorni urednik Goran Novkovič, sta bila razloga, da so se ga odločili izdajati, predvsem dva. »Prvi je, da so informacije danes povsod po svetu brezplačne, to velja za televizijske, radijske, spletne in tiskane, zato bo takšnih ponudnikov v prihodno-

sti vedno več. Drugo vodilo pa je bila naša avtonomna uredniška politika, ki zahteva kritično in neodvisno novinarstvo. To pomeni, da želimo izdajati kakovosten in ne cenen brezplačnik, kajti menimo, da je dolgoročno to edini recept za novinarski in poslovni uspeh,« pravi Novkovič. Na vprašanje, ali se mu zdi, da je medijski trg z brezplačniki že dokaj nasičen in da bo morda prav za Žurnal 24 zmanjkalo oglaševalcev, ki bi ga financirali, odgovarja da ne. »Tudi drugod po svetu je več brezplačnikov, tudi na majhnih trgih, tako da je verjetno prostor zanj tudi v Sloveniji. Navsezadnje vedno odloča kakovost informacij in od zdrave konkurence imajo največ bralke in bralci, kar bi moral biti tudi nacionalni cilj.« Sicer pa je po njegovem mnenju glavna prednost brezplačnikov pred običajnimi časopisi to, da so brezplačni, hkrati pa so po njegovih besedah še vedno dovolj resni, da konkurirajo resnim plačljivim časopisom.

Dobrodošla konkurenca Seveda se postavlja vprašanje, zakaj v zadnjih letih tako narašča zanimanje za brezplačnike ter ali njihov razmah kaj pripomore k večji in bolj kakovostni ponudbi na medijskem trgu. Predavatelj na Filozofski fakulteti v Ljubljani in kolumnist Mladine dr. Bernard Nežmah pravi, da takšen razmah ne preseneča, saj po njegovo izdajatelji očitno le sledijo trendom, ki so se uveljavili povsod po Evropi. Po njegovem mnenju brezplačniki v vsakem primeru pomenijo širitev medijske ponudbe, bolj vprašljiva pa je njihova kakovost. »Kakovost je odvisna predvsem od posameznih novinarjev, tako da lahko nastane marsikateri dober članek, ki bo boljši od vsebine v konkurenčnih dnevnikih časopisih. Toda problem je, da brezplačniki delujejo z relativno majhnim številom dobrih novinarjev. Iz arzenala 'new-comerjev' pa ne moreš na hitro narediti novinarskih profesionalcev, saj je to proces, ki traja pet in več let. Seveda pa je osrednje vprašanje sistemsko: ker brezplačnik živi od oglasov, ker ne more računati na zaslužek od prodaje časopisa kot takega, je vsebinsko vnaprej

inhibiran z interesi oglaševalcev,« pravi Nežmah. Kljub temu je prepričan, da brezplačniki pomenijo nov pozitiven izziv v slovenskem medijskem prostoru, saj bodo, kot pravi, plačljive dnevnike prisilili v tekmo z njimi, kar lahko po njegovo prinese nove energije pri ustvarjanju vsebin in izbiranju medijskih tem. Tudi po mnenju glavnega in odgovornega urednika Dnevnika Mirana Lesjaka čedalje večje število brezplačnikov na slovenskem časopisnem trgu ne bi smelo biti presenečenje, saj se, kot pravi, tudi v Sloveni-

V Sloveniji so štirje brezplačniki. Zadnjega, Žurnal 24, smo dobili pretekli teden.

jo selijo marketinški vzorci, ki so že uveljavljeni v tujini. Lesjak meni, da so lahko brezplačniki nekakšna dobrodošla konkurenca zdajšnjim plačljivim časopisom, temeljno razliko med obema vrstama časopisov pa vidi v odnosu do vsebine. »Temeljna razlika med brezplačniki in plačljivimi časopisi je v tem, da je v časopisu, ki ga morate kupiti, informacija blago, časopisni oglas pa njena embalaža, medtem ko je v brezplačniku blago njegov

oglas, embalaža pa informacija. Brezplačniki so, čeprav klasičnim časopisom odtegujejo tiste bralce, ki si nakup časopisa težko privoščijo, tudi priložnost za plačljive časopise, saj pojav brezplačnikov dokazuje, da je kakovostna informacija v resnici dobrina, ki jo je treba plačati. Če je ne boste plačali, vam bodo ponudili nadomestek informacije,« pravi Lesjak. Ob tem pa podobno kot Nežmah opozarja na negativno plat brezplačni-

Dr. Bernard Nežmah

Miran Lesjak, Dnevnik

Brezplačniki so v veliki meri konkurenca plačljivim medijem. Poleg tega jim odžirajo oglaševalce.

štva, ki lahko vpliva na verodostojnost objavljene informacije. »Ker brezplačniki ustvarjajo prihodek izključno od oglasov, bralcem ne morejo zagotavljati nepristranske informacije. Ne predstavljam si, da bi lahko v brezplačniku prebrali kar koli kritičnega o podjetju ali organizaciji, ki je hkrati v tem časniku pomemben oglaševalec. Zato so brezplačniki običajno časopisi neproblematičnih novic, agencijskih vesti, športa in zabave. Vsekakor pa je na trgu prostor za ene in druge.« Lesjak še meni, da se bo prvemu brezplačnemu dnevniku v prihodnosti v Sloveniji pridružil še kakšen, na vprašanje, ali bodo za njegov izid morebiti poskrbeli na Dnevniku, pa diplomatsko odgovarja, da Dnevnik za prihodnje mesece pripravlja vrsto novih projektov, ki pa morajo biti ekonomsko upravičeni.

S tem da so brezplačniki bolj potrjeni najrazličnejšim zunanjim pritiskom, pa se ne strinja odgovorni urednik brezplačnika Dobro jutro Iztok Lipovšek. Po njegovem mnenju naj bi bilo prav nasprotno. Brezplačniki so po njegovem mnenju (praviloma) veliko bolj neodvisni od političnih vplivov, prav tako pa tudi oglaševalskih pritiskov, in to predvsem zaradi naloge, ki jo ima urednik. »Naloga odgovornega urednika je doseganje branosti, ki je osnova za uspešno trženje, zato si lahko urednik v odnosu do politike, oglaševalcev in lastnikov laže izbori suverenost in neodvisnost pri izvajanju uredniške zasnove,« pravi Lipovšek. Tudi zato so po njegovem mnenju vsebine v brezplačnikih lahko bolj objektivne kot pri plačniških časopisih, kar je, kot pravi, v prid bralcem.

Očitno je torej, da so brezplačniki trend, ki ga poskušajo izkoristiti nekatere medijske hiše, vprašanje pa je, kako daleč lahko gredo in koliko podobnih časopisov sploh lahko prenese slovenski trg. Jasnega odgovora na to za zdaj nima nihče, končnega pa bodo seveda dali oglaševalci. ■

Resnica o medijih

Dr. Frane Adam, foto: Bor Slan, arhiv Demokracije

Sprenevedanje glede medijske svobode in odprtosti. Živimo v obdobju, ki ga v političnem in javnem življenju zaznamujeta velika nerazvidnost in hipokrizija. Nikakor pa ni moj namen moralizirati in se pritoževati nad takimi razmerami. To sicer ni nič novega, sprenevedanje in mimikrija nista samo sestavni del politike, temveč se pojavljata tudi pri navadnih ljudeh v zelo običajnih vsakdanjih situacijah.

Prav gotovo med ljudmi obstajajo velike razlike v tem pogledu, vendar je ta pojav nekakšno antropološko dejstvo, ki ga je med drugim raziskoval eden od pomembnih sociologov prejšnjega stoletja E. Goffman.

Zlasti se je ukvarjal s tem, kako se poskušamo drugim pokazati v najboljši luči, kako manipuliramo z vtisi (»impression management«), da bi dosegli, kar želimo. Kot pravi, je človeško življenje gledališče z režiserji, odrom in vlogami ter občinstvom. Še bolj ta opis velja za javno sceno, za politiko in medije. Tu ne manjka teatra in tragikomičnih zapletov. Kot rečeno, mi ne gre za moraliziranje, temveč za analizo teh pojavov, in sicer na primeru teze o cenzuri v medijih in teatra, ki ga povzročajo nekateri aktivistično zavzeti novinarji. Moram reči, da njihovim potezam (peticiji) ne nasprotujem, v demokraciji je to popolnoma legitimno, ocenjujem pa, da je njihova »kritika vsega obstoječega« na majavih nogah, da ni prave pripravljenosti na dialog in soočenje z večplastnostjo medijskega dogajanja. Upoštevati pa velja, da živimo v pluralni, celo precej polarizirani družbi, kjer vedno obstajajo različna mnenja in se je treba potruditi z argumenti.

Smo res priče cenzuri? V zadnjih tednih poskušajo nekateri zbuditi vtis, da imamo pri nas opravka s političnimi pritiski na medije, s cenzuro in posledično z velikim ogrožanjem svobode medijev. Da obstajajo problemi, ni dvoma, da so primeri novinarjev, ki so utrpeli krivico, tudi ne dvomim (kdo je povzročitelj, pa je večkrat že bolj zapletena zgodba). Dvomi pa, da imamo opravka s pravo cenzuro, da nekatera stališča in kritike ne morejo biti objavljeni, da gre torej za sistematično dirigiranje novinarjem, kaj naj pišejo in česa ne smejo. Desetletja že spremljam medije – tudi tuje –, zdaj se z njimi tudi raziskovalno ukvarjam. To, da me hoče nekdo prepričati, da v Delu ni do vlade kritičnih (tudi ekstremno odklonilnih) prispevkov, je skregano z vsemi argumenti in dokazi. Vem, da so se na Delu zgodile spremembe – in se še dogajajo –, ki bi se jih morda dalo drugače izpeljati. Mnogih

podrobnosti ne poznam, ne postavljam se v bran nobeni strani. Kar zadeva vsebino in usmerjenost (kritičnost) pisanja, smo empirično analizo o tem opravili lani, pojavila se je na spletni strani ministrstva za kulturo, konec leta pa še v pisni obliki v Novi reviji. Nobenega posebnega odziva ni bilo (vem samo za dve reakciji: novinarja v Delu in raziskovalke na Mirovnem inštitutu, tu gre zgolj za omembo). Tisti, ki trdijo, da je pri nas medijska svoboda v nevarnosti – lahko tudi povem, da so nekateri od njih vehementno zahtevali, da se nemudoma objavijo rezultati analize –, se, potem ko so bile analize objavljene, niso oglasili. Z argumenti se je teže soočiti, laže je uporabljati radikalno retoriko in napihovati nepreverjene podatke.

Ocene medijske svobode Pregledal sem ocene medijske svobode, ki sta jih pred kratkim objavili dve mednarodni ustanovi, ter zadnje rezultate Toševga Politbarometra, ki med drugim sprašuje o objektivnosti poročanja medijev.

Upoštevati pa velja, da živimo v pluralni, celo precej polarizirani družbi, kjer vedno obstajajo različna mnenja in se je treba potruditi z argumenti.

V poročilu za leto 2006 z naslovom »Nations in Transit«, ki ga vsako leto pripravi institucija z imenom Freedom House, ocenjujejo napredek ali zastoj na področju političnih in civilnih svoboščin v tranzicijskih državah. Med drugimi elementi je ocenjeno stanje na področju medijske neodvisnosti (skrajšano IM). Iz tabele je razvidno, da ima Slovenija oceno 2 na lestvici od 1 do 7, pri čemer vrednost ena pomeni, da je stanje na najvišji ravni, vrednost sedem pa zelo slabo oz. na najnižji ravni. Od Slovenije imajo boljše ocene le vse tri baltske države (z vrednostjo 1,5 oz. le pol točke več). Češka, Madžarska in Slovaška imajo malo slabše ocene. Resnici na ljubo je treba povedati, da je Slovenija imela v preteklem letu oz. v letu 2005 višjo oceno (1,75). Kot piše v obrazložitvi – ki jo je za Freedom House opravil asistent na ljubljanski Pravni fakulteti A. T., kar je omenjeno na peti strani poročila za Slovenijo –, naj bi obstajale indikacije o vmešavanju

O avtorju

Frane Adam je redni profesor na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani ter raziskovalec na Inštitutu za razvojne in strateške analize (IRSA). Študijsko in raziskovalno se je izpopolnjeval v Nemčiji in Veliki Britaniji, nazadnje je bil lani tri mesece angažiran v Znanstvenem centru v Berlinu (WZB). Vključen je v dva mednarodna projekta. Ukvarja se s problematiko elit, civilne družbe in socialnega kapitala. Iz teh in drugih tematik je objavil okoli 200 prispevkov v domačih in tujih publikacijah. Je član uredništva Nove revije.

političnih, zasebnih in državnih akterjev v uredniško neodvisnost, kar naj bi bil razlog za poslabšanje ocene. Vendar gre za majhno spremembo. Kot raziskovalec, ki se ukvarja z metodologijo mednarodnih primerjalnih raziskav, vem, da je omenjeni način ocenjevanja precej poljuben in nenatančen. Kljub temu pa moramo – vsaj začasno – to oceno sprejeti. V naših medijih so o tem poročali, seveda pa so zamolčali, kako omenjena ustanova pride do ocene. V nekaterih poročilih pa so tudi napihnil sicer majhno poslabšanje položaja naše države. Mimogrede, Slovenija tudi v letu 2007 dosega najboljši rezultat na širšem področju demokracije (»democracy score«), ki upošteva tudi druge sestavine – od civilne družbe do korupcije (najbolj se ji približa Estonija).

Omeniti velja tudi analizo iste ustanove, ki se imenuje Freedom of the Press (2007) in se v njej ocenjuje medijska svoboda skoraj v vseh državah v svetovnem okviru. Slovenija spet spada v prvo skupino, med države torej, ki imajo dobro urejen in svoboden medijski prostor. Lahko rečemo, da se pri nas – vsaj v očeh te ustanove – na področju medijske svobode in neodvisnosti ne dogaja nič dramatičnega.

Pogledal sem tudi poročilo, ki ga vsako leto pripravi organizacija »Reporters without borders for press freedom«. Poročilo, ki nosi letnico 2006 (obravna pa dogajanja v letu 2005), vsebuje tudi indeks medijske svobode (na področju tiskanih medijev). Ocenjevalci oziroma eksperti upoštevajo pojave cenzure in pritiskov (nasilja) na novinarje; če take pojave zaznajo, se položaj neke države poslabša (tudi zelo drastično v okviru enega leta). Slovenija je v prvi skupini (na 13. mestu) skupaj z Madžarsko, Portugalsko, pred Belgijo in Švedsko (?) pa tudi pred Nemčijo in drugimi zahodnoevropskimi državami. Pred njo so Estonija, Češka in Slovaška ter šest »starih« demokracij. Tudi metodologija te lestvice je nekoliko nenavadna, vendar jo moramo sprejeti, če smo že sprejeli lestvico Freedom House. Kaže izjemno dober položaj slovenskih medijev oz. tu ni sledu o tem, da se pri nas dogaja kaj dramatičnega. Isto sliko dobimo, če pogledamo poročilo iste organizacije za leto 2007 (ki vključuje dogodke leto poprej). Tu sicer ne najdemo indeksa z lestvico in vrednostmi za vsako državo, najdemo pa zemljevid Evrope (tudi sveta), s katerega je razvidno, da Slovenija spet spada v skupino držav z neproblematičnimi mediji (»good situation«).

Zadovoljstvo z mediji V zadnji anketi (september 2007), ki jo opravlja Tošev Politbarometer, je tudi vpra-

šanje o objektivnosti poročanja medijev, prav tako pa tudi vprašanje o tem, koliko ljudje zaupajo medijem. Anketno vprašanje poizveduje po tem, ali respondenti v zadnjih letih zaznavajo kakšno razliko v objektivnosti poročanja medijev, ali je torej danes slabša ali boljša situacija, kot je bila prej. Zanimivo je, da rahla večina (27 odstotkov) meni, da je danes bolje, malo manj (25 odstotkov) pa nasprotno. Domnevam, da preostanek meni, da je stanje isto ali podobno, se pa tega podatka ne da eksplicitno razbrati iz omenjenega poročila. Tudi to se mi zdi majhna manipulacija. Če namreč oboje seštejemo, bi verjetno prišli do rezultata, da velika večina anketirancev (populacije) ne zaznava negativnih tendenc v medijskem prostoru. Nasprotno, mediji so edino področje, kjer prevladujejo pozitivne ocene (recimo anketiranci pretežno negativno ocenjujejo stanje v zdravstvu, šolstvu itd.). Naj navedem tale citat iz poročila: »Tudi tokrat se pokaže, da v ocenjevanju sprememb izrazito prevladujejo kritični pogledi na vseh področjih, z izjemo pri ocenjevanju 'objektivnosti poročanja medijev'«. Tudi odgovor na vprašanje o zaupanju medijem kaže, da ljudje medijem bolj zaupajo kot večini drugih institucij. Povprečna ocena zaupanja je 3,27 ali drugače rečeno: skoraj 40 odstotkov ljudi medijem zaupa, ne zaupa jim manj kot 20 odstotkov vprašanih. Tudi pri tem se ne da razbrati nezadovoljstva ali občutka neverodostojnosti medijskega poročanja.

Pomemben je kontekst Domnevamo torej lahko, da tudi doma ni kakšne zaskrbljenosti glede medijske svobode in odprtosti. Nasprotno, ocena, ki prevladuje, je pozitivna, nobenih znamenj za preplah ne moremo razbrati. Naj pa še enkrat poudarim, da nikakor ne mislim, da so navedeni podatki in ocene objektivni kazalniki stanja, so le izhodišče za razpravo. Prebral sem tudi kratek zapis v nemški

Slovenija po analizi Freedom of the Press (2007) spet spada med države, ki imajo dobro urejen in svoboden medijski prostor.

reviji Spiegel, ki govori o poseganju vlade v novinarstvo. Vendar je ta zapis še dosti manj »objektiven« kot vse druge analize. Avtor, ki ni imenovan, prav tendenciozno in skrajno neprofesionalno piše o zadevi, ki je očitno ne pozna. Edini vir je novinar Večera, ki je imenovan v članku. Nič nimam proti, toda pri nas so še drugi novinarji in poznavalci področja, ki mislijo drugače. Naj sklenem: ničesar, kar se je pri nas dogajalo na področju medijev, ne moremo razumeti brez konteksta. Z vsem, kar se je dogajalo na tem področju, se morda ne da strinjati, toda poslušati ocene o nenadni cenzuri in onemogočanju do vlade kritičnih novinarjev (česar prej menda sploh ni bilo) je v nasprotju z mnogimi podatki in ocenami. **D**

Ovadeni župan Jankovič

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Ljubljanski župan je ovaden zaradi suma zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic in nevestnega dela v službi, sporno pa je tudi zadolževanje občine.

Svetniki SDS v mestnem svetu mestne občine Ljubljana (MOL) so pretekli teden zoper župana Zorana Jankoviča vložili kazensko ovadbo in jo naslovili na Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani, o njej pa so obvestili še vrhovno državno tožilstvo, računsko sodišče, vlado, ministrstvo za finance, ministrstvo za lokalno samoupravo in nadzorni svet mestne občine. K obrazloženi kazenski ovadbi so priložili še proračun MOL za leto 2007, realizacijo proračuna za prvih šest mesecev letos, realizacijo za julij in avgust 2007 in predlog rebalansa mestnega proračuna za leto 2007, ki je bil obravnavan na seji mestnega sveta 24. novembra letos. Pod ovadbo je podpisan Dimitrij Kovačič, vodja svetniškega kluba SDS in poslanec državnega zbora.

Ovadba Svetniki so Jankoviča kazensko ovadili zaradi suma storitve kaznivega dejanja zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic po 261. členu in nevestnega dela v službi po 262. členu Kazenskega zakonika. V obrazložitvi so napisali, da ugotavljajo, da je v mestni občini Ljubljana prišlo do nezakonitega ravnanja

in izdaje nezakonitih aktov, zaradi česar pozivajo vlado in pristojna ministrstva, Računsko sodišče RS in državno tožilstvo, da v skladu s svojimi pristojnostmi ukrepajo.

Milijoni evrov Svetniki nadalje navajajo, da v mandatu župana Jankoviča opazajo vrsto ravnanj, za katera menijo, da niso v skladu z veljavnimi predpisi. V ovadbi so izpostavili le dva primera, pri katerih je nezakonitost očitna in nedvoumna. Tako je Jankovič prekoračil proračunsko postavko o urejanju zemljišč. Čeprav je imel po veljavnem proračunu pri tej

Igor Šoltes, Računsko sodišče RS

postavki pravico do porabe le v višini 25,527.173 evrov, je do avgusta porabil že 36,792.438 evrov. To pa pomeni, da je porabil 11 milijonov evrov več, kot mu dovoljuje proračun. Mestni svet MOL je 24. septembra 2007 sprejel rebalans proračuna, ki povišuje to postavko na 55,833.323 evrov in za nazaj sanira prekoračitev proračuna. V tem primeru gre za nakup zemljišč, za kar je bilo po veljavnem proračunu 2007 na razpolago 7,558.013 evrov, z rebalansom pa se je ta postavka zvišala na 36,430.081 evrov. Realizacija za prvo polovico leta je znašala 1,082.703 evrov. V avgustu je bil realiziran nakup nepremičnin na Brdu v višini približno 25,000.000 evrov. Zakaj približno? Zato, ker natančen znesek iz proračunske dokumentacije ni razviden. Ta nakup je vplival na prekoračenje celotne postavke za urejanje zemljišč.

Svojevoljnost Poleg prekoračenja proračunskih sredstev gre v opisanem primeru tudi za nakup nepremičnin v nasprotju z 29. členom zakona o lokalni samoupravi, ki predpisuje, da o pridobitvi in odtujitvi občinskega premoženja

odloča mestni svet. Slednji s tem ni bil niti seznanjen, kaj šele da bi o njem odločal. Po 51. členu zakona o lokalni samoupravi župan s statutom ali odlokom mestnega sveta ni bil pooblaščen za sklepanje takšnih poslov. V odloku o proračunu 2007 je bil župan pooblaščen le za sklepanje poslov do višine 2,000.000 evrov. V proračunu 2007 oziroma v njegovih prilogah tudi ni predvidenega nakupa konkretnih zemljišč, v načrtu nabav in gradenj je predviden le nakup zemljišč brez konkretizacije v višini 6,081.718 evrov in 133.534 evrov.

Špekulativni nameni »Ne v proračunu ne v drugem aktu ni utemeljen namen nakupa zemljišč. Občina nima nikakršne zakonske podlage, da s špekulativnim namenom pridobiva zemljišča na zalogo, kar se v tem primeru dogaja v MOL, kjer mestna občina na ta način prevzema vlogo nepremičninske agencije. Občina opravlja svojo dejavnost na podlagi ustave in zakona, kjer so opredeljene naloge občine in pristojnosti njenih organov, med njimi pa tovrstno nepremičninsko mešetarjenje ni predvideno. Po našem prepričanju gre za očitno nezakonitost, pri kateri bi bili na podlagi 88. in 88. a člena Zakona o lokalni samoupravi Vlada RS in pristojna ministrstva dolžni ukrepati, kot je predvideno v 3., 4. in 5. odstavku 88. a člena Zakona o lokalni samoupravi,« so zapisali svetniki v ovadbi in dodali, da gre tudi za nenamensko in negospodarno porabo proračunskega denarja, zaradi česar mora v skladu z zakonom ukrepati računsko sodišče, če zve za takšno ravnanje. Pričujejo tudi, da bo slednje opravilo nadzor tudi nad porabo proračuna v letu 2006 in 2007 ter v skladu s svojimi pristojnostmi ukrepalo.

Zloraba položaja Svetniki SDS so prepričani, da je Jankovič, s tem ko je izvršil plačilo za nakup zemljišč, čeprav v proračunu ni imel pokritja, zlorabil svoj položaj. Župan je kot izvršilni organ občine dolžan izvrševati proračun. Finančno poslovanje v nasprotju z veljavnim proračunom je nezakonito. »Težko verjamemo, da župan ni vedel za to nezakonitost, saj so ga pristojni v mestni upravi prav

Janković ovaden zaradi suma zlorabe položaja in nevestnega dela.

gotovo opozorili na prekoračenje proračunske postavke. Menimo, da je zavestno ignoriral opozorila in izvršil nezakonita plačila, to pa je verjetno storil zato, da bi sebi ali komu drugemu pridobil nematerialno ali materialno korist, kajti težko si drugače predstavljamo, da bi nekdo kljub opozorilu brez konkretnega osebnega interesa s plačilom javnih sredstev za več kot 11.000.000 evrov prekoračil proračunsko zagotovljena sredstva za ta namen. Zato predlagamo pristojnemu državnemu tožilstvu, da zapisane navedbe preveri in preuči, ugotovi, ali je v tem primeru podan sum storitve kaznivnega dejanja zlorabe uradnega položaja ali uradnih

pravic po 261. členu in nevestnega dela v službi po 262. členu Kazenskega zakonika ter ustrezno ukrepa,« so zapisali svetniki.

Zadolževanje Naslednji očitke leti na zadolževanje mestne občine za dodatnih 24 milijonov evrov (skupaj na 90 milijonov), kakor so to na Jankovičev predlog potrdili svetniki njegove liste v mestnem svetu, za to pa je poleg njih glasoval še mestni svetnik Janez Kopač, nekdanji poslanec in minister LDS. Dodatni denar namerava Janković porabiti za nakup nepremičnin. V SDS so prepričani, da je zadolževanje MOL v nasprotju s 85. členom Zakona o javnih financah in 10. člena Zakona

Ne želijo soodgovornosti

Dimitrij Kovačič je vloženo kazensko ovadbo komentiral z besedami, da je župan kot izvršilni organ občine dolžan izvrševati odločitve najvišjega organa občine, to je mestnega sveta, proračun pa je okvir, znotraj katerega deluje. Če deluje zunaj tega okvira, je to prekoračenje pristojnosti, zloraba pooblastil in nevestno delo v službi. Kovačič je dejal, da jim ni prijetno, da morajo uporabiti ta korak, a so že prej opozarjali na nezakonnosti. Posvetovali so se s pravnimi strokovnjaki in se glede na njihova mnenja, da bodo, če ne prijavijo suma kaznivnega dejanja, soodgovorni pri morebitnem kaznivnem dejanju, odločili zadevo prijaviti. V prijavi so po Kovačičevih besedah navedli le hude kršitve, medtem ko drugih kršitev, ki so jih tudi zaznali, niso omenjali.

Dimitrij Kovačič, SDS

Mestna občina se spreminja v nepremičninsko agencijo.

o financiranju občin. Oba zakona namreč natančno predpisujeta pogoje, pod katerimi je zadolževanje občine dopustno. V predlaganem rebalansu MOL za leto 2007 ti pogoji niso izpolnjeni niti v vsebinskem smislu niti v višini. Namen zadolževanja je v zakonu natančno določen in ne zajema nakupa nepremičnin, kar je v rebalansu MOL za leto 2007 temeljni motiv zadolževanja. Predlagano zadolževanje presega tudi zakonsko predpisane limite. Čeprav ministrstvo za finance obravnava zadolževanje občine takrat, ko občina zaprosi za konkretno posojilo, pa svetniki menijo, da že v rebalansu predvideno zadolževanje nasprotuje navedenim zakonskim določilom, zato od ministrstva za finance in ministrstva za lokalno samoupravo pričakujejo ustrezno ukrepanje.

Sprenevedanje In kako se je na ovadbo odzval Janković? Sklical je tiskovno konferenco in v svojem vehementnem slogu dejal, da na

MOL ni prišlo do zakonitosti, kar seveda pomeni, da je vse obtožbe zanikal, vsebine ovadbe pa ni želel podrobneje komentirati. Po njegovih besedah imajo svetniki do ovadbe vso pravico, pri tem pa ni pozabil dodati, da je »to pač očitno njihov način delovanja in s tem povzročajo škodo mestu«, ker naj bi jih menda motili uspehi, ki jih mesto domnevno že dosega, čeprav se od vseh projektov, ki jih je Janković obljubil meščanom, doslej ni zgodilo še nič. Ljubljancani so v tem času doživeli le podražitev potniškega prometa, parkiranja, zaprtje ožjega mestnega središča in s tem povezano prometno transverzalo s parkiriščem na osrednji ljubljanski tržnici, mestna občina pa se počasi spreminja v nepremičninsko agencijo, pri tem pa ji ni mar za evropska sredstva, ki se ji ponujajo. Vendar je treba dodati, da so pravila za pridobitev le-teh izredno stroga in pregledna, v njih pa ni prostora za finančne luknje ali najrazličnejše »pipice«. **D**

Makroekonomski trendi

Vida Kocjan, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Pretekli teden je Statistični urad RS sporočil, da je inflacija ostala na ravni 3,5 odstotka, primanjkljaj države v letu 2006 pa znaša 1,2 odstotka, kar je manj od napovedanega.

Cene življenjskih potrebščin so se septembra povišale za 0,4 odstotka (enako kot v istem mesecu lani), medletna rast pa je ostala nespremenjena in znaša 3,5 odstotka. Po pričakovanjih so se septembra najbolj spremenile cene, ki močno sezonsko nihajo, poleg tega pa so se še naprej višale cene hrane, tako da je njihova skupna rast v letošnjem letu dosegla že 8,7 odstotka.

Hrana in nafta Na Uradu za makroekonomske analize in ra-

zvoj (Umar) so analizirali gibanja cen v devetih mesecih letošnjega leta in ugotovili, da je hitrejša rast cen še vedno omejena na nekaj skupin indeksa cen. »Objavljeni podatki kažejo, da so se delno uresničile napovedi o nadaljevanju rasti cen hrane v jesenskih mesecih,« je po objavi podatkov dejal Boštjan Vasle z Umarja in dodal, da se je »prispevek višjih cen hrane k inflaciji povzpел že na 1,5 odstotne točke, kar predstavlja več kot 40 odstotkov skupnega povišanja cen v letošnjem

letu, medtem ko je bil lani približno štirikrat manjši«. Tveganje za prihodnje gibanje cen predstavljajo tudi cene nafte; te so se v zadnjih tednih znova zvišale, kar pa se zaradi znižanja vrednosti dolarja in znižanja trošarin na tekoča goriva še ne odraža na maloprodajnih cenah v Sloveniji.

Nižji primanjkljaj SURS je objavil podatek, da je bil primanjkljaj države v višini 1,2 odstotka oziroma 366 milijonov evrov v letu 2006 nižji od prvotno predvidenega 1,4 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP), konsolidirani dolg države pa je bil 8.246 milijonov evrov oziroma 27,1 odstotka BDP. Po napovedih ministrstva za finance bo letošnji primanjkljaj države 188 milijonov evrov ali 0,6 odstotka BDP, dolg ob koncu leta pa bo 7.994 milijonov evrov ali 24,1 odstotka BDP. Takšne podatke je država skladno s postopkom o presežnem primanjkljaju posredovala tudi Eurostatu v rednem, drugem letnem poročilu o primanjkljaju in dolgu države za obdobje 2003–2006, ki ga morajo članice EZ posredovati do konca septembra.

Dolg države Primanjkljaj države se tako v zadnjih letih hitro znižuje. Medtem ko je leta 2003 znašal 2,7 odstotka BDP, se je v letu 2004 spustil na 2,3 odstotka, v letu 2005 na 1,5 odstotka in lani na 1,2 odstotka BDP. Da bi dosegli napoved finančnega ministrstva o 0,6-odstotnem primanjkljaju v letu 2007, bi morala država po mnenju ekonomistov v drugi polovici leta bistveno zmanjšati obseg izdatkov za investicije, in sicer na vseh ravneh, tudi lokalni.

Na SURS so na novo izračunali tudi obseg dolga naše države. Konsolidirani maastrichtski dolg države je po reviziji konec leta 2006 ocenjen na 8.246 milijarde evrov oz. 27,1 odstotka BDP, leto prej pa na 7.740 milijarde evrov oz. 27,4 odstotka BDP. To pomeni, da se tudi dolg države v zadnjih letih zmanjšuje.

Primanjkljaj s tujino Manj ugodno sliko kažejo podatki o primanjkljaju s tujino. V letošnjem drugem četrtletju je ta primanjkljaj znašal 310 milijonov evrov oziroma 3,6 odstotka BDP, medtem ko je Slovenija v istem obdobju lani imela presežek v višini 88 milijonov evrov oziroma 1,1 odstotka. Številka sicer ni najvišja doslej, saj je imela Slovenija višji primanjkljaj leta 1999, pred uvedbo davka na dodano vrednost. **D**

O inflaciji

Objavljeni podatki o inflaciji so vnovič pokazali, da povišana inflacija v zadnjih mesecih ni posledica spremenjenih ekonomskih politik. Boštjan Vasle opozarja, da je »ključnega pomena, da se prav z doslednim izvajanjem veljavnih usmeritev makroekonomskih politik zagotovi, da se višja rast cen, ki je prehodne narave, ne vgradi v dogovore za prihodnje leto, saj bi to vodilo v ohranjanje inflacije na višji ravni«.

Boštjan Vasle, v. d. direktorja Umarja

Nekateri statistični podatki

Inflacija v avgustu

- mesečna: 0,3 %
- letna: 3,5 %

Povprečna plača za julij 2007

- bruto: 1.262,95 evra
- neto: 822,68 evra

Bruto domači proizvod

- stopnja rasti, II. čet.: 5,9 %
- na preb., 2006: 15.167 evrov

Primanjkljaj in dolg države v letu 2006

- primanjkljaj: 1,2 % BDP
- dolg: 27,1 % BDP

Temeljna obrestna mera za september 2007

- mesečna: 0,3 %
- letna: 3,71 %

Opomba: Novejših podatkov za povprečno plačo še ni.

Vir: SURS

SREČNO IN BOGATO NOVO LETO 2017!

Ustvarite si še en razlog več za veselje
z naložbenim življenjskim
zavarovanjem s kapitalsko
garancijo.

BREZ PANIKE! (Bi rekel dobri vojak Švejk)
Garantiramo glavnico.
Jamčimo za že dosežen donos.
Prednost več

S Prizmo FlexPension:

- je del vaših vložkov vezan na investicijske sklade skupine Deutsche Bank Gruppe
- hkrati pa ste zavarovani za primer smrti in kar 11 hujših bolezni

 PRIZMA
FlexPension

www.ZMprizma.si
080 19 20

naložbeno življenjsko
zavarovanje
s kapitalsko garancijo

Z zakonom nad družinsko nasilje

Peter Avsenik, foto: iStockphoto, arhiv Demokracije

Vlada je v državni zbor poslala zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki je prvi sistemski zakon na tem področju pri nas. Zajema natančnejšo definicijo nasilja in tudi širši krog njegovih potencialnih žrtev kot doslej.

se strokovne službe zato pogosto soočijo šele takrat, ko je nasilje med posamezniki navzoče daljše obdobje in se pokaže v krutih, včasih celo usodnih posledicah,« pišejo pisci predloga.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini bo torej prvi zakon, ki opredeljuje nasilje v družini kot pojav, potreben posebne obravnave. Res je sicer, da so glede na raziskave najpogostejše žrtve otroci in ženske, vendar pa zakon zajema tudi starejše družinske člane, osebe z gibalnimi, senzornimi in intelektualnimi sposobnostmi, moške in nasploh vse družinske člane. Zakonski ukrepi se nanašajo na tiste osebe, ki so po zakonu družinski člani, med katerimi obstaja (ali pa je obstajala) »tesnejša čustvena vez«, ki jo povzročitelj nasilja izrablja za zlorabo moči nad drugo osebo.

Poglavitne rešitve In katere rešitve predvideva predlog zakona? Natančno opredeli tako nasilje kot tudi osebe, ki jih zadeva. Definicija zmanjšuje možnost različnih interpretacij, ki nastanejo pod vplivom vrednostnega sistema posameznika. Zakon nasilje v družini opredeljuje kot »vsako uporabo fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja oziroma opustitev dolžne skrbi enega

Kot poudarja ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman, je za sprejetje takšnega zakona skrajni čas. Podoben zakon je sicer pripravila že prejšnja vlada, a se je nanašal le na oblike nasilja, katerega žrtve so bile ženske. Ker gre po besedah Cotmanove za širši problem, so tokrat v predlog dodani tudi drugi družinski člani oziroma tako imenovane skupine žrtev; otroci, moški, ženske ter starejše in invalidne osebe.

Težko prepoznavno nasilje

Kot pišejo tvorca zakona v oceni stanja in razlogih za nov predlog zakona, obseg nasilja v družini temelji predvsem na ocenah tujih raziskav, ki kažejo, da je vsaka peta ženska vsaj

enkrat deležna nasilja s strani svojega partnerja. Podobne so tudi ocene o nasilju staršev nad otroki. Poleg velikega števila neprijavljenih primerov predstavlja oviro pri meritvi obsega tega pojava tudi neenotnost pri

definiranju pojava. »Nasilje v družinah je zaradi umestitve v zasebni prostor posameznikov v primerjavi z drugimi 'javnimi' oblikami nasilja težje prepoznati in evidentirati. Z različnimi oblikami nasilja 'za štirimi stenami'

Najpogostejše žrtve družinskega nasilja so ženske in otroci.

Koliko zaupamo pristojnim ustanovam?

družinskega člana proti drugemu družinskemu članu iz prejšnjega člana ne glede na starost, spol ali katero koli drugo osebnostno okoliščino žrtve ali povzročitelja oziroma povzročitelja nasilja».

Žrtve nasilja so vse osebe, ki so utrpeli katero od opredeljenih oblik nasilja – skupine takih oseb so navedene prej –, ne glede na osebne okoliščine, zaradi katerih je do nasilnega dejanja sploh prišlo. Posebno zakonsko varstvo je predvideno za mladoletne osebe, kar se odraža tudi v posebni definiciji nasilja nad mladimi, v

Ministrica za družino Marjeta Cotman

Ostaja vprašanje, koliko bodo ljudje zakon upoštevali, saj zaradi strahu nasilje v družini ostane za štirimi stenami.

Preprečevanje nasilja nad starejšimi

pa sodišče lahko povzročitelju nasilja celo naroči, naj stanovanje v skupni uporabi prepusti žrtvi. Slednja lahko v primerih nasilja zaprosi za brezplačno pravno pomoč. Centri za socialno delo so dokumentacijo o nasilju dolžni hraniti še deset let po njem.

Po zakonu pa pomoči ne bo deležna le žrtev, pač pa tudi povzročitelj nasilja. »Dokler namreč nasilnež ne spremeni vzorca vedenja, bo z nasiljem nadaljeval zoper isto žrtev ali pa si bo poiskal novo,« je zapisano v zakonskem predlogu. Zakon zato v določbah opozarja tudi na pomen dela s povzročiteljem nasilja, in sicer v okviru centrov za socialno delo in nevladnih organizacij.

Problem stigmatizacije Zakonska ureditev preprečevanja nasilja v družini je gotovo potrebna in koristna, po besedah ministrice Cotmanove bi jo morali dobiti že pred leti. Kljub vsemu pa ostaja vprašanje, ali bodo ljudje zakon upoštevali, oziroma dvom, da ga bodo. V večini primerov nasilje v družini ostane za štirimi stenami. Družinski člani zaradi morebitne stigmatizacije, ki bi jo povzročila javna izpostavljenost, o tem težko spregovorijo. Pa ne le zato, ker bi bili označeni kot žrtev, ampak tudi zaradi med ljudmi dokaj razširjenega prepričanja, da jabolko ne pade daleč od drevesa. Tako bi bila žrtev nasilja lahko v nekat-

Strokovna pomoč socialnih centrov

Z vprašanji, ali Slovenija takšen zakon potrebuje, zakaj še ni bil sprejet in kako se bo izvajal, smo se obrnili na ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Kot pojasnjuje Marjeta Lukanc, je potrebo po sprejetju zakona, ki bi zagotavljal enoten pristop pri obravnavanju nasilja v družini, pokazala večletna praksa. Posamezne vidike družinskega nasilja sicer ureja že uveljavljena zakonodaja z različnih področij (zakon o pravnem postopku, zakon o policiji, Kazenski zakonik, zakon o kazenskem postopku, zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih), vendar Lukančeva meni, da zaradi nemoči, v kateri se žrtev navadno znajde, ta poleg pravnih postopkov potrebuje tudi strokovno ustanovo, ki ji pomaga pri odločitvi, da »izstopi iz nasilnega odnosa, ter koordinira druge organe in organizacije pri zagotavljanju pomoči žrtvi«.

Strokovne ustanove, ki bodo koordinirale obravnavo posameznih primerov, bodo centri za socialno delo. Vse druge institucije in nevladne organizacije pa so v primeru nasilja dolžne centre o tem obvestiti; če je žrtev otrok, morajo obvestiti tudi policijo ali državno tožilstvo.

Žrtve nasilja bodo ob neljubih dogodkih deležne tudi strokovne pomoči, saj bodo organizacije posebej usposabljale kadre za to. »Predlog zakona v 10. členu zavezuje vse strokovne delavce iz različnih organov in organizacij, ki se pri svojem delu srečujejo z žrtvami ali povzročitelji nasilja, da pridobivajo posebna znanja s tega področja. Zaveza ni le načelna, ampak nalaga pristojnim ministrom, da določijo obseg dodatnega izobraževanja v enem letu po uveljavitvi tega zakona,« navaja Marjeta Lukanc.

Zanimiv predpis, ki ga predvideva novi zakon, je tudi prepoved približevanja žrtvi. Nadzor je sicer v pravilniku o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi opredeljen že zdaj. Določa pa, da ga izvaja policija. Ta kršitelja, ki ga zalotijo na območju prepovedi približevanja, takoj odstrani s tega območja. Kdor odredbe ne upošteva, obišče sodnika za prekrške in ta ga kaznuje z globo. Policija lahko kadar koli preveri izvajanje prepovedi približevanja, ki vključuje tudi prepoved nadlegovanja po telefonu, mobilnem telefonu in z drugimi komunikacijskimi sredstvi.

Izobrazba omogočena vsem

Ob tednu otroka, ki poteka te dni, je Statistični urad RS v sporočilu za javnost zapisal, da je bilo v Sloveniji v minulemu letu v vrtce vključenih 64,7 odstotka vseh malčkov, v osnovnošolsko izobraževanje 97,1 odstotka vseh učencev in v srednješolsko izobraževanje 96,5 odstotka dijakov. Kot pišeta avtorici sporočila Breda Ložar in Tina Žnidaršič, je bilo v državi na dan 31. 12. 2006 po definiciji Konvencije ZN o otrokovih pravicah, ki določa, da je otrok vsako človeško bitje, mlajše od osemnajst let, razen če zakon, ki se uporablja za otroka, določa, da se polnoletnost doseže že prej, 349.109 otrok, 83,3 odstotka teh otrok pa je bilo vključenih v organizirane oblike varstva, vzgoje in izobraževanja. V zvezi z izobraževanjem pa sta avtorici zapisali, da je pravica do kakovostne izobrazbe omogočena vsem, pri tem pa je še posebna skrb namenjena zagotavljanju enakih izobraževalnih možnosti občutljivim skupinam prebivalstva, kot so otroci s posebnimi potrebami, otroci tujcev, otroci narodnih in etničnih skupnosti.

rih primerih (ko so žrtve denimo otroci) že vnaprej stigmatizirana tudi kot potencialni povzročitelji nasilja. Prav zato bi bilo morda

treba najprej vzpostaviti večje zaupanje v pristojne ustanove, tako v socialne službe kot tudi v policijo in sodstvo. **D**

Koroška se ne da

Vida Kocjan, foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Potem ko je vlada sprejela odločitev o 14 pokrajinah in ko je bila opravljena javna razprava na lokalni ravni, so v nekaterih opozicijskih strankah s Pahorjevo SD na čelu začeli s taktiko zavlačevanja.

Medtem ko v Pahorjevi SD poskušajo doseči umik sprejemanja t. i. pokrajinske zakonodaje, kar ne pomeni nič drugega kot zavlačevanje, se nedržavotvorno obnašajo tudi v skupini nepovezanih poslancev Zares, ki znova pozivajo h koaliciji razumnih. Izjava o tem, da je 14 pokrajin politična realnost, je po njihovem mnenju le fraza. Predlagajo osem pokrajin, zaradi česar bodo vse poslanske skupine povabili na pogovor, dali pa bodo tudi svoja dopolnila k predlagani pokrajinski zakonodaji. Zanimivo je, da stališča Zares v javnosti predstavlja poslanec Vili Trofenik, nekdanji član SLS, nato član LDS in danes član skupine Zares. Poleg njega se s svojimi stališči izpostavlja tudi Cveta Zalokar Oražem, nekdanja županja občine

Vili Trofenik in Cveta Zalokar Oražem, nasprotnika predlaganih pokrajin

Domžale, nekdanja članica LDS in zdaj članica združenja Zares. Zalokar Oražemova »se boji, da nameni, da bi v Sloveniji imeli manj kot 14 pokrajin, niso resni«. »Mi smo želeli ustvariti koalicijo vsaj 30 'treznih' poslancev, ki bi lahko bila dovolj velik pritisk na vlado, da svoj predlog spremeni. Če tak pritisk izvaja deset poslan-

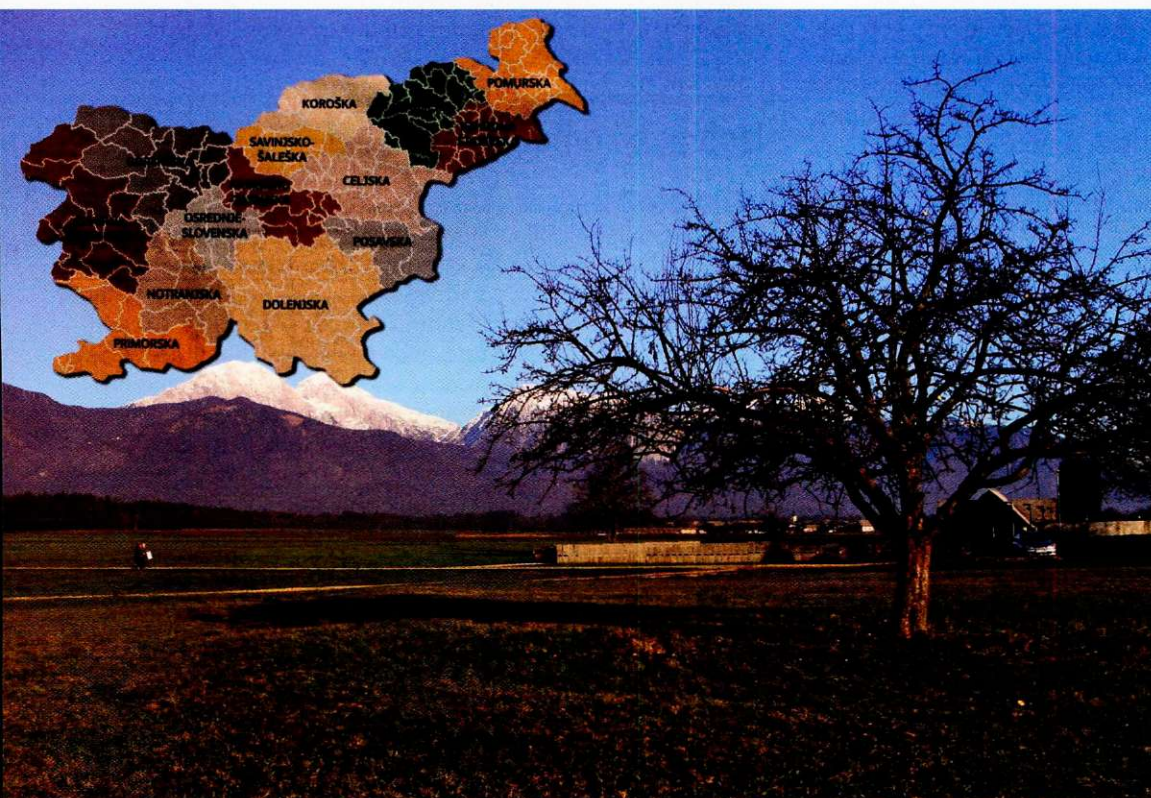
cev, ni to nič,« je bila v izjavi za enega od slovenskih dnevnikov nekoliko razočarana poslanka.

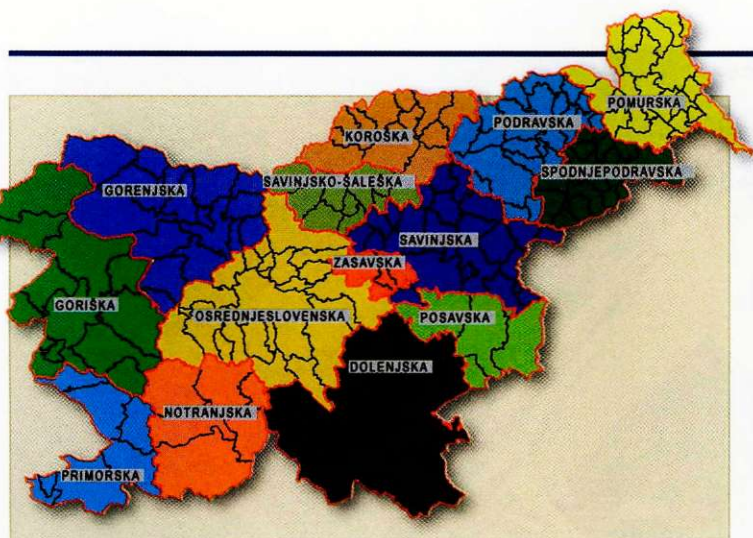
Niti prebral ni Ob tem je zanimiv podatek, da je član državnoborskega odbora za lokalno samoupravo in regionalni razvoj Bojan Kontič (SD) za Slovensko tiskovno agencijo pretekli teden

priznal, da tehničnega zakona, ki je del t. i. pokrajinske zakonodaje, še ni prebral. Pregledali ga bodo ustrezni resorji v stranki in »predvidoma v naslednjem tednu povedali, kaj v zakonu je optimalno in kaj ne«. Očitke, da stranka s svojimi pripombami le zavlačuje delo ministra Žagarja, je Kontič zavrnil, saj po njegovo z Žagarjem dobro in konstruktivno sodelujejo. »Ne dovolimo pa, da bi državljani in državljanke dobili slabo pokrajinsko zakonodajo,« je še dejal poslanec stranke, v kateri so precej kritični do predloga pokrajin in govorijo, da invalidnih pokrajin ne bodo podprli. Kontič je tudi dejal, da bi rad slišal predlog društva Zares, saj v stranki po sestanku z Žagarjem še niso sprejeli nobene odločitve. Ob tem je nakazal, da bi se verjetno tudi oni lahko zavzemali za osem pokrajin.

Politična realnost Glede na to, da je NSi pred nekaj tedni predlagala šest pokrajin, so o tem nehalo govoriti po sestanku predsednikov vladne koalicije, kjer je predsednik vlade Janez Janša skupaj s poslanci SLS argumentiral vladni predlog o 14 pokrajinah kot edini mogoči politični realnosti. Predloga nepovezanih poslancev oziroma članov Zares, ki so minuli teden napovedali, da bodo poskušali pri drugih poslanskih skupinah dobiti podporo za 8 pokrajin, uradno v vladni službi za lokalno samoupravo in razvoj, ki je zadolžena za ta projekt, še niso dobili.

Zbrani župani Zaradi tovrstnih opozoril (in verjetno še česa, česar mi ne poznamo) so se pretekli teden spet zbrali župani koroških občin. Vseh 12 županov se je v Slovenj Gradcu na sestanku s predsedniki regijskih

Vladni predlog 14 pokrajin – slovenska politična realnost

odborov političnih strank še enkrat zavzelo za to, da bi Koroška postala pokrajina. Župan občine Ravne na Koroškem Tomaž Rožen je pri tem opozoril, da se pobude za manjše število pokrajin niso zmanjšale, morebitna ustanovitev le osmih pokrajin pa bi pomenila, da Koroške kot samostojne pokrajine ne bi bilo. Rožen je dejal, da se zato čutijo dolžni, da se znova odzovejo in razširijo krog sodelujočih pri aktivnosti za ustanovitev koroške pokrajine. V ta namen so župani vseh koroških občin in devet predsednikov regijskih odborov političnih strank podpisali izjavo, v kateri se zavzemajo za pokrajino Koroško, izjavo pa so poslali vsem

poslanskim skupinam DZ, slovenski vladi in javnosti.

Začuden in ogorčen V izjavi z naslovom Koroška pokrajina – realnost in potreba so župani izrazili čudenje in ogorčenje nad namigi, ki poskušajo izničiti njihova prizadevanja za ustanovitev pokrajine. Menijo namreč, da je Koroška med drugim naravno in ozemeljsko zaokrožena celota, je samostojna statistična regija z lastnim razvojnim programom, ima tudi že vse upravne in javne funkcije za konstituiranje pokrajine. Župani navajajo, da Koroška na plebiscitu leta 1920 ni pripadla Avstriji, poleg tega je pomembna za utrditev pomena slovenske narodne skupnosti na avstrij-

»Slovenije ni brez Koroške«

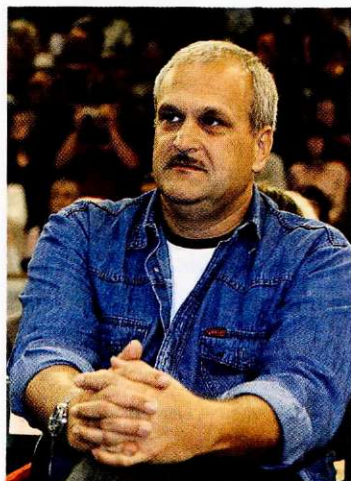
Zaradi službenih obveznosti se sestanka v Slovenj Gradcu ni udeležil poslanec SDS Miro Petek, v posebnem sporočilu pa je zapisal: »Lahko vam zagotovim, da bo členitev Slovenije na pokrajine takšna, da bo Koroška v vsakem primeru samostojna pokrajina.« Za naš tednik pa je pojasnil: »Koroška mora biti pokrajina, tudi če bo najmanjša v državi in sicer zaradi svojega zgodovinskega pomena od Karantanije do trpke izkušnje s plebiscitom, zaradi geografske umeščenosti in meje, narečja, zaradi razvojnega zaostanka, ki se lahko preseže s členitvijo na pokrajine itd. Vlada je pripravila predlog, v katerem ima svoje

Miro Petek, poslanec SDS

mesto pokrajine tudi Koroška in sam ne bom podpiral nobenega predloga, ki bi bil brez Koroške kot ene od slovenskih pokrajin. Slovenije ni brez Koroške, čeprav je po plebiscitu leta 1920 bistveno ozemeljsko okrnjena, toda z Libeličami se je leta 1922, ko je bil ta kraj po dveh letih znova vrnjen Sloveniji, še dodatno zapisala v evropsko zgodovino. Sam tudi podpiram, da bi se pokrajinske institucije delile med večjimi mesti v pokrajini, Koroška namreč nima izrazitega središča. V času komunizma so se regijske institucije spretno selile in koncentrirale v Slovenj Gradec, ki je po starih deželnih mejah sodil na Štajersko. Ustanavljanje pokrajin je priložnost, da se te krivice popravijo in da se nove institucije enakomerno porazdelijo tudi v druge kraje. Ravne na Koroškem so bile doslej na tem področju podhranjene in morajo v prihodnje dobiti večjo pozornost.«

Koroški župani: »Nosilcem takšnih idej, vladi, državnemu zboru ter koroški in slovenski javnosti sporočamo, da Koroška bo ena od slovenskih pokrajin.«

skem Koroškem. Po njihovi oceni pomeni negiranje Koroške kot pokrajine zanikanje zadnjih desetletij razvoja na Koroškem. Če te pokrajine ne bi ustanovili, bi s tem negirali zgodovino. »Razmišljanje o regionalizaciji Slovenije brez koroške pokrajine je nedržavotvorno. Pomeni namreč, da se Slovenija odreka Koroški in bo v EU obstajala le Koroška s sedežem v Celovcu. To bi bilo ideal-

Bojan Kontič (SD) zakonodaje sploh ni prebral.

Ni razloga za umik zakonov

Ker je predstavnik Pahorjeve SD na seji odbora za lokalno samoupravo in regionalno politiko predlagal umik predlaganih zakonov pokrajinske zakonodaje, je resorni minister Ivan Žagar dejal, da ne vidi razloga za umik predlaganih zakonov, to je zakona o pokrajinah, zakona o financiranju pokrajin in zakona o volitvah v pokrajinah. Zaradi usklajevanja pokrajinske zakonodaje in predstavitve pokrajinskega tehničnega zakona je že obiskal skoraj vse stranke in predstavnike manjšin, z nekaterimi pa se bo še srečal.

Ivan Žagar, resorni minister

no izhodišče za nemško govorečo avstrijsko narodno skupnost na avstrijskem Koroškem, ki že zdaj govori o enotni in nedeljivi Koroški in ji nikakor ne ustreza, da se na evropski zemljevid zariše še ena koroška pokrajina,« so zapisali župani v skupni izjavi.

Poudarili so tudi, da si ne znajo predstavljati, da bi bile njihove pokrajinske ustanove le znotraj regijske izpostave ustanov Mari-bora ali Celja in da so bili Korošci v preteklosti že pod okriljem Maribora, zato si ne morejo dovoliti, da se tisti časi vrnejo. **D**

Sotočje solidarnosti

Aleš Kocjan, foto: Bor Slana, S. Živulović/BOBO

Dobra dva tedna po uničujoči ujmi, ki je prizadela del Savinjske doline in Gorenjske, se življenje postopoma vrača v stare okvire. Sanacija bo sicer trajala vsaj še nekaj mesecev, vendar življenje postaja znosno.

Vsi se strinjajo, da sta tokrat zmagala solidarnost ter hitro ukrepanje države in vseh pristojnih služb.

Vodni cunami Pred dobrima dvema tednoma so prebivalci dela Savinjske doline in Gorenjske doživeli enega svojih najhujših dni. Deževna ujma, ki se je razbesnela nad tem delom Slovenije, je v nekaj urah dvignila vodo v rekah in potokih, da so prestopili svoje bregove, z višjih območij pa so v doline začeli drveti hudourniki. Njihova deroga voda ni prizanašala nikomur. Uničevala je ceste in hiše, odnašala avtomobile, poplavljala šole, tovarne, urade in sprožala zemeljske plazove. Po nekaj urah je bila tako ali drugače prizadeta petina slo-

venskega ozemlja, pri čemer je bilo najhujše na območju Železnikov, Cerknega, Kroke, Bohinja, Braslovč in Žalca. Umrlo je šest ljudi, številni pa so ostali brez domov.

Ko so se razmere za silo umirile, so si prizadete kraje ogledali predstavniki vlade, ki so se prav tisti in naslednji dan mudili na rednem delovnem obisku na Gorenjskem. Predsednik vlade si je ogledal Železnike, ki jih je ujma najbolj prizadela, in jim enako kot vsem drugim prizadetim krajem obljubil državno pomoč. Tako je vlada še isti dan urgentno odobrila 500.000 evrov pomoči, v naslednjih dneh pa še dodatnih 2,5 milijona evrov. Od tega naj bi občine za zagotovitev pretočnosti vodotokov po neurju porabile 1,55 milijona evrov, za

pokritje že izvedenih interventnih zaščitnih ukrepov zaradi plazenja in nanosov zemljine pa 950.000 evrov. Vlada je poleg tega obljubila, da bo nadaljnjo pomoč nakazovala postopoma, kakor bodo tekla dela.

Pomoči pa tokrat ni zagotovila samo vlada, ki se je na katastrofo, če se samo spomnimo njenega počasnega ravnanja v Posočju, tokrat odzvala zelo hitro, ampak tudi številne organizacije, podjetja in posamezniki. Tako so se dneve po katastrofi v Železnike in druge prizadete kraje zlivale trume prostovoljcev (skoraj 2.000 naj bi jih bilo), ki so gasilcem, vojakom in predstavnikom Uprave za zaščito in reševanje pomagali odstranjevati kamenje, zemljo in hlode, ki jih je nanosila voda, domačinom pa čistiti in po-

pravljati njihove domove. Slednji so bili zaradi tega seveda zadovoljni in večkrat vidno ganjeni, vsi skupaj pa smo si bili enotni, da so se Slovenci tokrat izkazali s solidarnostjo.

Pomoč z vseh strani Solidarnost pa se ni kazala samo skozi prostovoljno delo, ampak tudi oziroma predvsem skozi prostovoljne prispevke, ki so jih humanitarne organizacije zbrale za prizadeta območja. Tako se je po podatkih občine Železniki, Rdečega križa in Slovenske Karitas do konca preteklega tedna na njihove račune nateklo več kot 2 milijona evrov, denar pa še vedno priteka. Zaradi tega so po besedah višje svetovalke župana za proračun in finance v občini Železniki Cirile Tušek že začeli izplače-

Zakaj so vodotoki poplavlili?

Področje urejanja vodotokov je urejeno v zakonu o vodah, ministrstvo za okolje in prostor pa je v preteklih letih v ta namen podelilo sedem koncesij za porečje rek in eno za povodje jadranskih rek z morjem. Večinoma gre za vodnogospodarska podjetja (a ne povsod), ki so v državni lasti: za porečje Mure je to VGP Mura, za porečje Drave in za povodje jadranskih rek z morjem je to VGP Drava iz Ptuja, za območje Savinje ima koncesijo podjetje Nivo iz Celja, za Spodnjo Savo VGP Novo mesto, za Srednjo Savo in reko Sočo podjetje Hidrotehnik Ljubljana, za območje Zgornje Save pa VGP Kranj. Zakaj pristojna podjetja niso poskrbela za to, da bi bili vodotoki primerno očiščeni in vzdrževani, ni znano, razlog pa je bržkone tudi v zakonodaji, v kateri področje hudournikov ni urejeno tako, kot bi moralo biti. V zakonodaji hudourniki niso nikjer posebej omenjeni, kar pomeni, da zanje ne obstajajo.

vati akontacije za popravila najbolj ogroženim družinam. Po njenih besedah so najbolj upravičene družine izbrali center za socialno delo, Karitas in Rdeči križ, družine pa so že prejele zneske po 3.500, 1.500 in 300 evrov, odvisno od tega, koliko škode so utrpeli. Poleg tega so po besedah Tuškove na željo darovalcev odprli še dodatne posebne sklice. Tako lahko tisti, ki želijo darovati za določen namen, darujejo na primer za zdravstveni dom, muzej, poškodovane športne objekte v občini in občanom pri obnovi poškodovanih fasad.

Z zbiranjem sredstev se je izkazala tudi RTV Slovenija, ki je v sodelovanju z Radiom Ognjišče pripravila dveurni koncert, na katerem so zbrali kar 870.000 evrov pomoči. Po besedah direktorja TV Slovenija Jožeta Možine je bil to štirikrat višji znesek, kot ga je RTV zbrala v podobnih akcijah doslej. Pomagala so tudi številna podjetja, ki so poleg denarja prispevala praktično pomoč. Tako je Droga Kolinska prizadetim območjem dobavljala pitno vodo in hrano. Istrabenz plini, ki so tudi sami v Celju utrpeli za več kot 80.000 evrov škode, so pomagali z zagotavljanjem varnosti pri preskrbi s plinom. Simobil je prebivalcem podaril Halo pakete za olajšanje komuniciranja, Banka Koper pa je napovedala, da bo v okviru svoje ponudbe prizadetim omogočila najem posojil pod ugodnejšimi pogoji in zagotovila reprogramiranje odplačevanja posojil.

Na Karitas pa opozarjajo tudi na nekatere zlorabe. Tako so se po njihovih navedbah na terenu pojavili posamezniki, ki v njihovem

imenu po gospodinjstvih zbirajo prostovoljne prispevke za prizadete v poplavih. V tej dobrodelni organizaciji opozarjajo, da na terenu nimajo prostovoljcev in aktivistov, ki zbirajo prostovoljne prispevke, zato naj darovalci ne nasedajo. Prav tako so se, kot so opozorili, pojavile nekatere spletne strani, ki pozivajo k darovanju za prizadete v poplavih, pri tem pa se sklicujejo na Karitas. Omenjena organizacija opozarja, da vse projekte in oblike darovanja za prizadete Slovenska Karitas objavlja na svoji uradni spletni strani.

Normalizacija Seveda pa je zdaj najpomembnejše to, da se življenje v prizadetih krajih postopoma vrača v stare okvire. Tako jim je v Bohinju po besedah podžupana Antona Urha vodotoke in hudournike že uspelo očistiti do te mere, da so ne bojijo morebitnega novega deževja. Prav tako jim je uspelo očistiti ceste, ki Bohinj povezuje z drugo Slovenijo, zaradi česar občina ni več odrezana od sveta. Urh pa pri tem opozarja, da občini nikakor ne bo uspelo pokriti škode, ki jo je povzročila ujma (po zadnjih ocenah znaša 8,5 milijona evrov), če ji pri tem ne bo pomagala država. Kot pravi Urh, bo lahko občina sama pokrila le kakšno desetino škode, pri drugem pa ji bo morala na pomoč priskočiti država.

Tudi na Cerkljanskem, kjer je ujma po prvih ocenah povzročila od šest do sedem milijonov evrov škode, so hudourniki že sanirani. V občini so po besedah župana Jurja Kavčiča prevozne vse javne poti in ceste, urejena pa je tudi večina makadamskih poti do posame-

Predsednik vlade je do zdaj trikrat obiskal Železnike.

Vodna ujma je ponekod pustila neizbrisen pečat.

Takoj po vodni ujmi so na pomoč prizadetim prihiteli vojska, gasilci in prostovoljci.

znih zaselkov in kmetij. Dodatna dela opravljajo tudi na vodotokih, kjer so ti po deževju prejšnji teden oblikovali nove struge. Kmalu naj bi preklicali tudi prekuhavanje vode iz vodovodnega sistema. Podobno je na Celjskem in v Železnikih, kjer škoda že zdaj presega 60 milijonov evrov.

Seveda pa v vseh prizadetih občinah poudarjajo, da je to le prva nujna sanacija in da bo za pravo sanacijo, ki bo vzpostavila nekdanje stanje, potrebnih vsaj še nekaj mesecev. Še veliko več pa bo seveda potrebno za to, da bodo prizadeti krajanje pozabili bolečino in strah, ki so ju doživeli ob poplavih. **D**

Manj znano zamejstvo

Mitja Volčanšek; foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Ko govorimo o Slovencih v zamejstvu, le redkokdo pomisli tudi na dokaj številčno skupnost naših rojakov na Hrvaškem. Ti so po vstopu Slovenije v Evropsko unijo edina zamejska skupnost zunaj njenih meja.

O tej problematiki so v četrtek, 27. septembra, v prostorih Slovenske matice (SM) v Ljubljani na okrogli mizi z naslovom »Perspektive slovenske narodne manjšine na Hrvaškem po vstopu RS v EU« govorili strokovnjaki in predstavniki te v sosednji državi tradicionalne manjšine.

Podatki, ki so jih navedli organizatorji, so zgovorni: Slovencev na Hrvaškem je kar 13.000 (največ v Zagrebu in obmejnih županijah), vendar njihovo število z leti strmo pada. V času od osamosvojitve obeh držav je njihovo število denimo padlo kar za 40 odstotkov. Narodno zavest ohranja enajst društev, povezanih v Zvezo slovenskih kulturnih društev s sedežem v Zagrebu. Po drugi strani pa Slovincem južno od Kolpe

Državni sekretar Zorko Pelikan

primanjkuje gospodarskih, raziskovalnih in šolskih ustanov, kakršne imajo npr. zamejci v Italiji in Avstriji, kar jih dela precej šibke. Kaj torej narediti s Slovenci na Hrvaškem? So prednost ali breme so se v podnaslovu okrogle mize spraševali udeleženci.

Darko Šonc

Poseben položaj Okrogle mize z naslovom, za katerega se lahko poleg SM zahvalijo ministrstvu za šolstvo in šport ter Društvu slovenskih pisateljev, se je udeležilo precejšnje število radovednih obiskovalcev in novinarjev. Uvo-

doma je bil k besedi povabljen redni obiskovalec tovrstnih srečanj Janez Kramberger, predsednik parlamentarnega odbora za Slovence v zamejstvu in po svetu. Kramberger je opozoril na prav poseben položaj Slovencev v Republiki Hrvaški, ki ni članica EU, zaradi česar jim mora Slovenija nameniti še posebno pozornost. Hrvaška je do zdaj naredila marsikaj za status narodnih manjšin, tudi sodelovanje med državama je dobro in razvejeno na številna področja, je spomnil poslanec. Hkrati pa je opozoril na izzive in možnosti, ki jih ponuja EU predvsem v smislu meddržavnega sodelovanja pri projektih na regijski ravni.

Dr. Vera Kržišnik Bukić je predstavila zgodovinski pregled nav-

Okrogla miza v prostorih Slovenske matice

Največ Slovencev na Hrvaškem živi v Zagrebu.

zočnosti Slovencev na Hrvaškem vse od zgodnjega srednjega veka dalje, ki je izpričana v številnih toponimih in priimkih. Oprijemljivejši so seveda podatki popisov prebivalstva iz obdobja druge polovice 19. stoletja in kasneje. Na Hrvaškem je bilo v začetku prejšnjega stoletja 50.000 Slovencev kot izrazito meščanskega prebivalstva, samo v Zagrebu pa so v določenem obdobju predstavljali približno 15 odstotkov celotne populacije. Od šestdesetih let 20. stoletja dalje smo bili priče hitremu osipu njihovega števila, po osamosvojitvi leta 1991 pa so bili naši rojaki na Hrvaškem soočeni z novo realnostjo, saj so bili tako rekoč prvič politično ločeni od matičnega naroda, s katerim so tako ali drugače zmeraj tvorili del večje državne enote.

Zakonska podlaga Seveda se ne smemo slepiti, da je za slovensko manjšino pri sosedih vse z rožicami postlano. Državni sekretar za Slovence po svetu Zorko Pelikan je opisal poseben položaj te skupnosti in skrb, ki jim jo prav zaradi tega namenja slovenska država. Zakonsko je RS namenila prav posebno skrb Slovincem, ki so po razpadu skupne države ostali v nekdanjih jugoslovanskih republikah. Skrb za to manjšino je po njegovo podlaga za vzpostavitev kakovostnih odnosov med RS in Slovenci na Hrvaškem, ki naj bodo vključeni »v celokupno ustvarjalnost slovenskega naroda«.

Temu je namenjena tudi strategija odnosov RS s Slovenci zunaj njenih meja, katere priprava (le-ta poteka v sodelovanju z Inštitutom za narodnostna vprašanja) je v sklepnih fazi. Pelikan se zaveda, da slovenska društva ne zadostujejo, ampak je treba zgraditi manjšinsko infrastrukturo s poudarkom na izobraževanju, gospodarstvu

in raziskovalni dejavnosti. Ob koncu svojega nastopa je državni sekretar izrazil kanček optimizma, ko je dejal, da občasno napeti odnosi med državama ne morejo imeti trajnih posledic na položaj tamkajšnje slovenske manjšine.

Manjšina kot nov status Že več kot desetletje Zvezo slovenskih kulturnih društev vodi Darko Šonc. Slednji je med razlogi za upadanje slovenske manjšine na Hrvaškem navedel tudi rodnost, med posebnimi dejavniki čedalje močnejše asimilacije pa je izpostavil krvavo vojno na Hrvaškem v začetku 90. let, ki je terjala tudi življenje mladih Slovencev in za nekaj časa bistveno ohromila društveno dejavnost (ki je, kot smo videli, glavno sredstvo samoohranitve te skupnosti). Kljub črnogledosti je po Šončevu v zadnjem obdobju ozračje za Slovence na Hrvaškem boljše kot v preteklosti. Čeprav so se Slovenci, ki so bili prej eden od konstitutivnih narodov nekdanje skupne države, stežka navadili na status manjšine, pa Šonc, ki je med drugim član sveta za narodne manjšine, hvali visoke manjšinske standarde, ki jih je sprejel Zagreb.

Med drugimi sta rezultate svojih raziskav predstavili Karmen Medica in Katarina Pajnič. Prva se je posvetila preučevanju društvenega življenja Slovencev v Istri, ki so danes po njeno »subjekt lastnega razvoja« in samoproučevanja. Pajničeva pa je predstavila zanimive podatke svojega magistrskega dela, v katerem podrobneje analizira demografsko strukturo manjšine.

Oglasila se je tudi Irena Margan, ravnateljica ene od reških osnovnih šol, kjer dve skupini otrok uspešno poučujejo slovenščino ter z obiski Slovenije krepijo sosedsko poznavanje in prijateljstvo.

Tedenski utrip

JAMNIK V ZDA Ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik je bil od 25. septembra do 2. oktobra na obisku v Združenih državah Amerike. Osrednji del obiska je bil namenjen Baragovim dnevom v kraju Sault St. Marie, kjer je Jamnik maševal slovenskim romarjem. V nedeljo je bilo še posebej slovesno ob 150-letnici škofije Marquette, katere škof je bil tudi kandidat za blaženega, znameniti misijonar ameriških domorodcev Friderik Baraga. Škof Jamnik se je srečal tudi skupino ameriških Slovencev iz Lemonta in Guerneeeja.

Škof Anton Jamnik

ZAŠČITNI ZAKON ŠE V ZRAKU Kljub drugačnim napovedim se sprejetje deželne zaščitnega zakona za Slovence v deželnem parlamentu Furlanije – Julijske krajine še kar vleče. Optimisti so sprva pričakovali, da bo zakon v celoti sprejet že pred tednom dni, vendar so tedaj poslanci sprejeli le prve tri člene zakona. V ponedeljek je bilo nadaljevanje seje, vendar ta ni prinesla bistvenih premikov. Poslanci so izglasovali nadaljnjih enajst od skupno 25 členov zakona. Med sprejetimi člani so taki, ki priznavajo krovne organizacije slovenske manjšine in predvidevajo ustanovitev deželne posvetovalne komisije za manjšino. Nasprotovanje desnice v deželnem parlamentu je vsaj na papirju usmerjeno v zavarovanje interesov prebivalcev Rezije in Benečije, ki naj jih ne bi prištevali med Slovence. Če ne bo prišlo do dodatnih zapletov, bo zakon predvidoma v celoti izglasovan na seji 17. oktobra. Omenjeni zakon naj bi veljal na istem področju kot znameniti državni zakon št. 38, t. i. globalni zaščitni zakon, ki je prav prejšnji mesec dobil oprijemljivejšo obliko, ko je njegovo teritorialno veljavnost potrdil predsednik italijanske republike Giorgio Napolitano.

Furlanija – Julijska krajina

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107.8 MHz

RADIO VELENJE

V New Yorku je potekala 62. generalna skupščina Združenih narodov.

Svet na dlani v New Yorku

Ana Müllner, foto: ZN, Reuters

Prejšnji teden je v New Yorku potekala 62. generalna skupščina Združenih narodov. Srečanje se je vrtelo predvsem okoli podnebnih vprašanj in čedalje večje grožnje, ki jo svetu s svojim jedrskim programom predstavlja Iran.

Nedavna generalna skupščina Združenih narodov je znova pokazala željo vodstva organizacije po okrepitvi njenih pristojnosti in povrnitvi delno izgubljenega ugleda. Znova se je tudi pokazalo, da bo iransko jedrsko vprašanje v prihodnje diplomatsko bojišče številka ena na svetu. Ena večjih prioritet ZN so tudi podnebne spremembe, pri čemer se zadnja leta trudi jo predvsem za čistejšo prihodnost planeta. ZN so v zadnjem času na področju okoljevarstvenih vprašanj postali ena najbolj angažiranih organizacij na tem področju, kar je pohvalno. Dogajanje v New Yorku je bilo tako tudi generalka pred letošnjim vrhom o podnebnih

spremembah, ki bo novembra potekal na Baliu.

Za čistejši planet Tokratna generalna skupščina Organizacije Združenih narodov se je začela 27. septembra s srečanjem ministrov šestnajstih držav, ki skupaj proizvedejo 90 odstotkov vseh toplogrednih plinov. Gre za znane onesnaževalce okolja, med katerimi so prve ZDA ter Kitajska, ki hkrati tudi vztrajno zavračajo Kjotski protokol. Slednji bo nehal veljati leta 2012. A po srečanju bi težko rekli, da so enodnevni pogovori zagotovili čistejšo prihodnost našemu planetu. Bolj kot resni pogovori o zmanjševanju izpustov in o rabi okolju prijaznejših virov energije se je govorilo o tem, kaj bi bilo lahko primerno nadomestilo za

iztekajoči se Kjotski protokol. Pri vprašanju podnebnih sprememb še vedno ostajajo zelo različni pogledi na to vprašanje med državami. Države v razvoju vztrajajo pri

tem, da bi bilo za njihova nova (ter pogosto šibka) gospodarstva treba uveljaviti drugačna pravila, medtem ko se uveljavljene velesile (predvsem ZDA) bojijo, da bodo

Okoljska politika postaja čedalje pomembnejša.

Nicholas Sarkozy in Bernard Kouchner

s preusmeritvijo k okolju prijaznejši energiji hitreje izgubljuje bitko z vzpenjajočimi se gospodarstvi iz Azije. Prav ta na čelu z Indijo in s Kitajsko zadnja leta s svojim enormnim onesnaževanjem zavirajo vse pozitivne spremembe, ki jih na tem področju uvaja preostali svet. Nedavni vrh v New Yorku je dokazal, da bo v prihodnje več pozornosti kot dejanskim spremembam v okoljski politiki treba nameniti iskanju novega političnega konsenza na tem področju. In upajmo, da bo naslednik aktualnega sporazuma iz Kjota bolj spoštovan kot njegov predhodnik.

Soočanje z jedrsko grožnjo

Medtem ko je bilo dogajanje pred vrhom namenjeno podnebnim spremembam, je bila glavna politična tema na generalni skupščini dogajanje na Bližnjem vzhodu.

Generalni sekretar Ban Ki Mun in slovenski premier Janez Janša, ki je na skupščini govoril o prioritetah slovenskega predsedovanja EU

Kot že nekaj let zapored, bi rekel marsikdo, a na letošnjem vrhu se je na marsikateri način spremenila tradicija zadnjih nekaj let. Kot prvo so veliko manj omenjali Irak, ki je vse od napada koalicijskih sil na to državo predstavljal politično temo številka ena na vsakem vrhu ZN. Letos so to nemirno državo omenjali precej manj, kar kaže na sprijaznenost sveta s stalnimi nemiri v Iraku. Letos so bili žarometi

Prihodnja leta bodo bolj kot reševanju okoljskih problemov namenjena iskanju novega sporazuma, ki bo nasledil Kjotski protokol.

usmerjeni predvsem na sosednji Iran oziroma na njegov sporni jedrski program. In vedno bolj se kaže, da je preostali svet odločno proti temu, da Iran še naprej razvija svoj jedrski program. Z njimi bi še bolj omajal stabilnost večno

nemirnega območja, zaradi sovražstva iranskega političnega vodstva pa bi bili potencialno ogroženi tudi drugi deli sveta. Proti temu, da bi Iran razvijal svoje jedrske zmogljivosti, so se izrekli skoraj vsi voditelji zahodnih držav, med njimi pa

je najbolj izstopal francoski predsednik Nicholas Sarkozy. »Iran ima pravico do jedrske energije, a le v primeru, če jo uporablja v civilne namene. Če pa bomo dopustili, da se oboroži z jedrskim orožjem, bo v nevarnosti tako Bližnji vzhod kot celotni svet,« je menil Sarkozy.

Nove zvezde diplomacije

Sicer pa je prav Sarkozyjev govor v palači ZN zbudil največ zanimanja med poslušalci. Sarkozy in njegov zunanji minister Bernard Kouchner veljata ta čas za najbolj vroči diplomatski tandem, saj z natančno izdelanimi pogledi na večino svetovnih kriz rušita dosedanje prakso, ki temelji predvsem na neukrepanju in pomanjkanju odločnosti pri marsikaterem žgočem vprašanju. »Pozivam vse države sveta, da se poenotijo in ustvarijo nov družbeni red za 21. stoletje,« je Sarkozy v svojem nagovoru pozval predstavnike 192 držav članic, ki so se udeležile zasedanja. V nadaljevanju se je dotaknil tudi zarjavelega delovanja ZN, ki s svojim načinom sprejemanja odločitev marsikdaj izgublja čas pri reševanju pomembnih konfliktov, pri katerih je pomemben vsak trenutek. Najboljši primer za to je zagotovo Darfur, kjer je zaradi možnosti veta, ki ga ima sudanska zaveznica Kitajska, onemogočen kakršen koli napredek. Sarkozy je svojim političnim kolegom predlagal več akcije, s katero bi pripomogli k čim hitrejši rešitvi najbolj žgočih svetovnih konfliktov. Koliko sodelujočih na GS ZN so se dotaknile njegove besede, pa bo pokazal čas. **D**

Ahmadinežadovo izzivanje

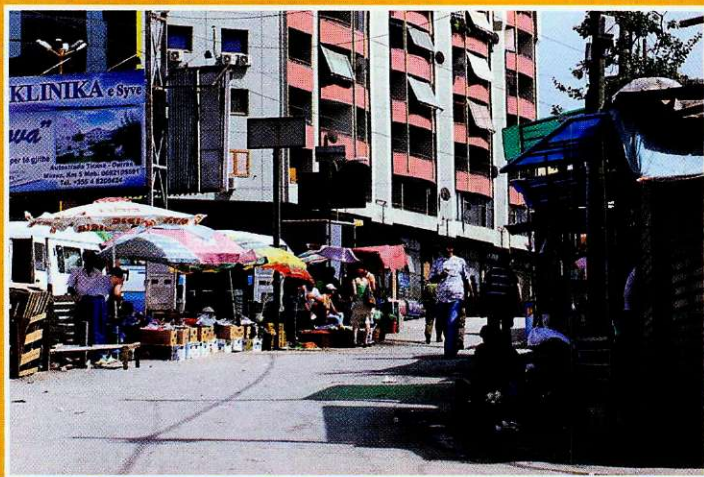
Čedalje bolj se zdi, da je vsakoletno zasedanje članic ZN vsakokrat znova zaznamovano z namernimi provokacijami nekaterih državnih voditeljev. Če je bil lani glavna atrakcija venezuelski predsednik Hugo Chávez s svojimi teatralnimi izpadi, je letos za zdrahe v času zasedanj poskrbel predvsem iranski predsednik Mahmud Ahmadinežad. Razburjenje je povzročil z namero o obisku t. i. točke nič na Manhattnu, kjer je prišlo do terorističnih napadov 11. septembra 2001. Njegova namera je sprožila ostre proteste tako pri prebivalcih New Yorka kot tudi pri drugih prebivalcih ZDA. S svojim nasprotovanjem so dosegli prepoved njegovega obiska. Ahmadinežad pa se je odzval na povabilo elitne Univerze Columbia, kjer je imel govor pred študenti. Že ob prihodu na univerzo ga je doletel vse prej kot prijazen pozdrav, saj je rektor univerze Lee Bollinger v pozdravnem nagovoru med drugim dejal, da kaže vse znake »nepomembnega in krutega diktatorja«. Med drugim mu je očital zaničanje holokavsta, ki bi utegnili zavesti le nepismene in nevedne, očitne kršitve človekovih pravic in vodenje neodgovorne zunanje politike. Ahmadinežad, čigar predavanje je bilo sicer povsem versko obarvano, je Bollingerjeve besede označil kot neresnične, zavajajoče, nesramne in žaljive do navzočega občinstva, ki je del informacijske družbe in družbe znanja. Predsednika so razburila tudi vprašanja študentov, ki so sledila njegove-

Ahmadinežad na obisku pri ameriških študentih

mu predavanju. V odgovorih jim je med drugim zatrdil, da ni nikoli zaničal obstoja holokavsta, da pa bi bilo treba to obdobje zgodovine dodatno raziskati.

Poleg tega je Ahmadinežad na začetku svojega obiska v ZDA zatrdil, da si Iran želi le miru in varnosti v skladu z božjim naukom. Kot je dejal, je govorjenje o vojni le »propagandno orodje«, medtem ko dejanske potrebe po vojni ni. Zagotovil je še, da Iran v celoti sodeluje z inšpektorji Mednarodne agencije za jedrsko energijo (IAEA) in da so njegove jedrske aktivnosti »zakonite in miroljubne narave«. Zaničal je tudi, da bi Teheran oboževal upornike v sosednjem Iraku.

Radodarni albanski zdomci

Albanci, ki delajo na tujem, so lani svojim družinam, ki so ostale doma, skupno nakazali 1,3 milijarde dolarjev. Po podatkih Svetovne banke vsota, ki so jo albanski zdomci nakazali v lanskem letu, predstavlja 13 odstotkov albanskega bruto domačega proizvoda ali polovico albanskega tujega trgovinskega primanjkljaja. Albanski mediji ob tem poročajo, da tovrstna dokazila zelo pripomorejo k izboljšanju življenjskega standarda albanskega naroda. Po koncu komunističnega režima Enverja Hoxhe je v zadnjih 15 letih s trebuhom za kruhom iz domovine odšlo več kot milijon Albancev, večinoma v Zahodno Evropo in ZDA. Večina albanskih zdomcev živi in dela v Italiji in Grčiji.

Pri Merklovi Nemška kanclerka Angela Merkel je kljub ostrim protestom Kitajske sprejela 72-letnega dalajlamo, Nobelove-

ga nagrajenca za mir leta 1989. Duhovni voditelj Tibetancev je v urad kanclerke prišel skupaj z ministrskim predsednikom nemške dežele Hessen Rolandom Kochom. Merklova, ki se je morala

zaradi obiska sprijazniti z močnimi napetostmi v nemško-kitajskih odnosih, je dalajlami zagotovila podporo pri njegovih prizadevanjih za ohranitev kulturne identitete Tibeta, pozdravila pa je tudi dalajlamovo politiko nenasilnega prizadevanja za doseg verske in kulturne avtonomije Tibeta. Dalajlama je izpostavil mirno, nenasilno naravo svojega delovanja za domovino, ob tem pa je izrazil veselje, da je Merklova ohranila staro prijateljstvo, saj se ljudje, ki pridejo na visoke položaje, pogosto presenetljivo odmaknejo. Merklova ne sodi mednje in je človek z načeli, je dejal. Dalajlama, ki od leta 1959 živi v izgnanstvu v Indiji, po vsem svetu velja za simbol zavzemanja za avtono-

mijo Tibetancev. Kitajska vlada je v Tibet vkorakala leta 1951 in od tedaj Peking pokrajino obravnava kot del Kitajske.

Najbogatejši Najpremožnejši Američani, ki se jim je uspelo uvrstiti na najnovejši seznam 400 največjih bogatašev v ZDA, ki ga sestavlja ameriška gospodarska revija Forbes, imajo na svojih ban-

čnih računih vsaj po 1,3 milijarde dolarjev. Vrh letošnjega seznama je tako kot že v preteklih 13 letih zasedel 51-letni ustanovitelj Microsofta Bill Gates. Njegovo premoženje je ocenjeno na 59 milijard dolarjev (42 milijard evrov), kar je šest milijard dolarjev več kot lani. Drugi najbogatejši Američan je vnovič investitor in prvi mož holdinga Berkshire Hathaway, 77-letni Warren Buffett z 52 milijardami dolarjev vrednim premoženjem. Tretje mesto je obrnil 74-letni igralniški mogotec Sheldon Adelson s premoženjem v vrednosti približno 28 milijard dolarjev. Prvi mož družbe Oracle Larry Ellison (63) je zasedel četrto mesto, sledita ustanovitelja spletnega iskalnika Google

TUJI TISK

The Times

Vikienciklopedija

Čprav Vikipedijo vsak dan obišče 7 odstotkov uporabnikov interneta, njenemu ugledu škoduje prav nesposobnost zagotavljanja resničnosti podatkov, ki jih vsebuje. Včasih se dogaja celo to, da posamezniki napačne informacije

vpisujejo nalašč in te ostanejo neopazne po več mesecev. Da bi popravili to pomanjkljivost, bo morala enciklopedija uporabiti sveženj programov, ki bodo omogočali zanesljivost podatkov. Nemška različica Vikipedije bo prva, ki bo to uporabila. Uporabniki ne bodo mogli več urejati teksta, potem ko so ga vnesli, in ne bodo mogli več takoj videti strani, ki so jo ustvarili. Od zdaj bo urejanje omogočeno samo skupini zaupnih redaktorjev. Status redaktorja bo pridobila oseba, ki bo v 30 dneh vnesla 30 pravih popravkov ali vnosov. Vikipedija je v času svojega obstoja od leta 2001 postala zelo priljubljena; v angleški različici vsebuje več kot dva milijona člankov, različice pa so v 252 jezikih.

Berliner Zeitung

Spor v Italiji

Smrt Janeza Pavla II., ki je nastopila 2. 4. 2005 zvečer, je postala dogodek, ki ni pretresel samo katoličanov. Dve leti po njej so se v Italiji razvnele debate o tem, ali so zdravniki res naredili vse tako, kot je treba. Vatikan je dejal, da

so za umirajočega papeža naredili vse, kar je bilo mogoče. Toda zdravnica Lina Pavanelli je zdaj izjavila, da papež ne bi umrl, če bi ga pravočasno umetno hranili. V reviji Micro-Mega je zdravnica podrobno opisala potek bolezni in se pri tem opirala na izjave iz Vatikana, na podlagi katerih je ugotovila, da papež ni umrl zaradi Parkinsonove bolezni, ampak zaradi spontane infekcije. Njegov organizem je ni prenesel, ker je bil preveč oslavljen. Mogoče je, da je sam papež naročil, naj se ne vmešavajo v naravni potek bolezni, sporno je le, ker je bil sam privrženec tega, da je treba bolnika umetno hraniti, dokler še kaže znake življenja.

Sergey Brin (34) in Larry Page (34). To sta tudi najmlajša super-bogataša – vsak od njiju ima na bančnem računu 18,5 milijarde dolarjev. Meja za prodor med 400 najbogatejših Američanov je še v letu 2005 znašala 900 milijonov dolarjev, lani pa se je prvič povzpela nad milijardo dolarjev. Po navedbah revije Forbes je v ZDA 482 takšnih bogatašev.

Grobnica Egiptovski arheologi pod vodstvom vodje sveta za starine Zahija Havasa so v grobnici faraona Tutankamona našli osem košar s sadjem, ki je razmeroma dobro ohranjeno. V pokritih košarah so odkrili velike količine ostankov ovalnih,

sladkih plodov palme, ki so jih v starem Egiptu darovali pokojnim, na jugu države pa jih jedo še danes. Košare, pogrebna darila, so visoke okoli 50 centimetrov. Našli pa so še 20 posod, visokih en meter in hruškaste oblike, ki so verjetno napolnjene s hrano za faraonovo potovanje v onostran-

stvo, odprli pa naj bi jih v prihodnjih dneh. Na vseh posodah je bil Tutankamonov pečat. Tutankamon, zadnji faraon svoje dinastije, je umrl star komaj 19 let, vladal pa je od leta 1334 do 1325. pr. Kr. Njegovo grobnico je leta 1922 odkril britanski arheolog Howard Carter.

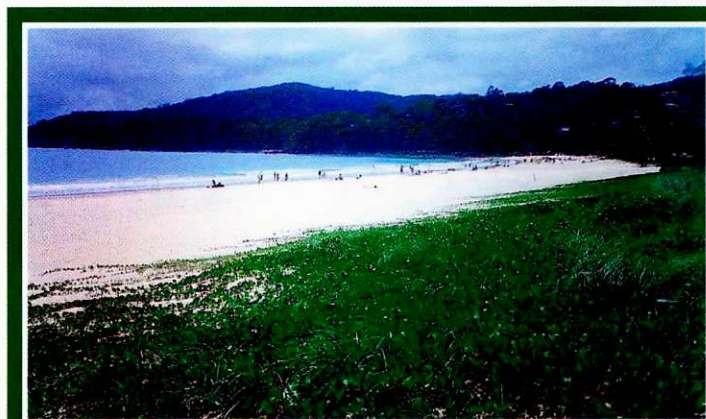
Stoletniki Na Japonskem živi največje število stoletnikov na svetu. Do konca septembra naj bi najmanj 100 let dočakalo 30.000 Japoncev. V zadnjem času najbolj znani sta dvojčici Sako Takamija in Cuki Takasima iz kraja Fukušima severno od Tokia, ki sta praznovali 100. rojstni dan. Ob visokem jubileju se je zbrala množica okoli 100 obiskovalcev in dvojčicama podarila številne šopke cvetja in druga darila, sestre pa sta razkrili, da je skrivnost njunega dolgega življenja v zdravi prehrani oziroma ne pretirani zaskrbljenosti. Dvojčici sta se rodili 23. septembra 1907. Obe sta se poročili pri dvajsetih letih in rodili sedem oziroma pet otrok. Stoletnici radi gledata rokborbo sumo, uživata pa v slaščicah, še posebej čokoladi.

Porušen most Na jugu Vietnama se je porušil most, ki so ga šele gradili. Škoda je ogromna, več deset ljudi je tudi umrlo, veliko jih je bilo ranjenih. V času nesreče je

bilo na mostu okoli 250 delavcev. Most Can Tho, ki ga gradijo 170 kilometrov jugozahodno od Ho-

šiminha, naj bi bil najdaljši viseči most na jugu Azije, v 85 odstotkih pa njegovo graditev financira Japonska. Dokončali naj bi ga prihodnje leto, stal pa naj bi 243 milijonov evrov. Ko se je most porušil, se je slišalo kot velikan-ska eksplozija, potem pa je nastal popoln kaos. Vietnamska televizija je predvajala posnetke ogromnih gmot železja in kablov, ki so se sesuli v dimu in prahu.

Zavarovani biorezervati

UNESCO je na seznam svetovnih biorezervatov uvrstil še 23 lokacij na območju Avstralije in Mongolije, da bi tamkajšnje rastlinstvo in živalstvo zavaroval pred propadanjem. Lokacije so izbrali med 33 predlaganimi biorezervati, ki so jih prijavile države članice, med njimi so bili planinsko območje Jabal al Rihane v Libanonu in And Atoll, morsko območje, sestavljeno iz 607 otočkov v Mikroneziji. Na novo uvrščeni kraji so se pridružili 529 lokacijam v 105 državah, ki so že na seznamu Unesca, katerega so začeli sestavljati leta 1970.

VIR: STA

TUJI TISK

Daily Telegraph

Indonezijski hobit

Tri kosti levega zapestja so grajene drugače kot pri Homo sapiensu in neandertalcu ter bodo verjetno postale vzrok za nov preobrat v diskusiji o tako imenovanih indonezijskih hobitih. Potrdile bodo hipotezo, da so bi-

tja pripadala nizko rasli človeški podvrsti, ne pa ljudem sodobnega tipa z odkloni v rasti. Pred tremi leti so bile vse časopisne naslovnice posvečene najdbi profesorja Micka Morwooda z Univerze New England v Avstraliji, ki je skupaj s kolegi na otoku Flores našel ostanke vrste ljudi, ki so bili visoki le dober meter. Velikost možganov je bila primerljiva z velikostjo šimpanzovih možganov. Skupaj s kostmi so našli tudi ostanke orodja. Še vedno pa si znanstveniki niso enotni, ali kosti pripadajo prednikom Pigmejcev, ki še vedno živijo na otoku in so trpeli zaradi mikrocefalije, katere posledica je narazvitost možganov.

Der Spiegel

Satelit

Prvi sovjetski satelit ni znal drugega kot piskati, a je šokiral Washington. Njegove signale je lahko ujel vsak radioamater. 4. oktobra 1957 zvečer, ko je satelit že drugič obkrožal Zemljo, se je na sprejemu v sovjetskem vele-

poslaništvu zbralo nekaj desetnih znanstvenikov iz različnih držav, ki so se ukvarjali z znanostjo o Zemlji. O tem, da satelit, ki so ga hoteli poslati v vesolje v znanstvene namene, že kroži okoli Zemlje, ni vedel nihče ničesar. Praznovali so konec konference, ki je potekala ob mednarodnem letu geografije, in upali, da bodo od sovjetskih znanstvenikov izvedeli kaj o vesoljskem projektu. Da bodo izvedeli kaj takega, si ni nihče mogel misliti. Od julija 1957 do decembra 1958 so v obdobju največje Sončeve aktivnosti znanstveniki nadzorovali vpliv magnetnega polja iz vesolja na Zemljo. Skupni znanstveni projekt v obdobju hladne vojne je bil nekaj izjemnega.

INTERVJU

Miro Petek

Sova je bila zlorabljena za politične namene

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

Miro Petek je bil dve desetletji novinar, dopisnik Večera iz Koroške, pisal je tudi za druge medije. Je eden redkih slovenskih novinarjev, ki je prejel obe novinarski nagradi, nagrado Društva novinarjev Slovenije in Jurčičevo nagrado, ki jo podeljuje Nova revija in Društvo slovenskih pisateljev. Z zahodnim novinarstvom se je seznanjal na londonskem Guardianu, ukvarjal se je s preiskovalnim novinarstvom, leta 2001 pa so ga zaradi tega poskušali umoriti. Leta 2004 je bil s 43 odstotki glasov v Mežiški dolini izvoljen v državni zbor na listi SDS. Je podpredsednik komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu in član ta čas najodmevnejše parlamentarne komisije, ki nadzira varnostne službe.

Od napada na vas je minilo že dobrih šest let. Napadalci so vas želeli zaradi vašega novinarskega dela, vaših novinarskih prispevkov, v katerih ste razkrivali tranzicijske zgodbe na Koroškem, ubiti. Le po spletu okoliščin ste preživeli. Še čutite posledice napada?

Seveda. Posledice – tako zdravstvene kot psihične – bodo ostale. Nemogoče se jih je znebiti. Tudi če bi se preselil v kak drugi kraj, celo v drugo državo, bi me to še vedno spremljalo. Še posebej podoživljam tisto noč in tiste trenutke, ko se vračam domov in na tistem kraju parkiram avto. Pravijo, da čas celi rane. To le deloma drži, v podzavesti dogodek ostane, predvsem pa ostanejo posledice na zdravju.

Domnevni napadalci na vas so bili zaradi pomanjkanja dokazov oproščeni. Zaradi tega ste bili zelo kritični do sodišča in organov pregona.

To je bila sodna farsa. Iz nje se vidi, da je slovenski pravosodni sistem z eno nogo še krepko v komunizmu. Na svoji koži sem doživljal manire totalitarizma, ko je bila žrtev bolj preganjana kot zločinci. Od policijske preiskave, tožilskega zbiranja dokazov do sodnega epiloga, vse eno samo razočaranje; še posebej zato, ker sem to od blizu spremljal. Tudi kot poslanec, še prej pa kot novinar sem spremljal vse stranpoti, vse napake našega

pravosodja in organov pregona. Ljudje ho-dijo k meni v poslansko pisarno z različnimi problemi v zvezi s pravosodjem, ker so pre-prosto nemočni. Kot novinar in politik sem to občutil na lastni koži. V bistvu si res pre-cej nemočen. Tudi zaradi tega sem se odločil za pot v politiko. Kot poslanec sem eden od devetdesetih, ki lahko glasujejo in vplivajo na spremembo zakonodaje, lahko vplivam na spremembe na bolje. Se mi pa zdi, da gre vse skupaj prepočasi. V politiko sem šel, da bi stvari spremenil, da bi po svojih močeh pripomogel k temu, da bi Slovenija postala sodobna zahodnoevropska demokracija, da bi ne nazadnje imeli tudi pravosodni sistem, ki je učinkovit pri svojem delu, česar pa za slovensko pravosodje še ne morem trditi.

Kaj pa je ključno, da vaš primer ni rešen?

Šlo je za kup napak od samega začetka. Od tega, da je prišla policija na kraj dogodka šele 37 minut po dogodku, hkrati pa se je na Koroškem hvalila, da je njen odzivni čas od enajst do trinajst minut. Na dom je prišel en sam policist po 37 minutah. V prvi fazi lahko rečem, da je bilo kup policijskega in tožilskega amaterizma, z današnjega vidi-ka pa seveda razmišljam in ugotavljam, da je bila zadeva organizirano speljana na tak način, da se naredi vse, da se nič ne naredi. Od policije, tožilstva do sodišča. In primer je ostal nerešen, ker so bili vmes tudi veli-kanski finančni vložki. Koroško gospodar-sko podzemlje je globoko seglo v žep, da so si kupili molk, kriminalno podzemlje pa je grozilo in ustrašovalo tudi tožilko, ki je kas-neje v Mariboru prevzela ta primer. Boli pa me, da so bili vsi, ki so sodelovali v tej blamaži, na koncu lepo nagrajeni. Od direk-torja policijske uprave Slovenj Gradec, ki je za tem postal direktor specialne policije, do sodnika, ki je vodil primer v Murski Soboti in je postal predsednik sodišča, pa vaški od-vetniki, ki so si pridobili nezasluzeno me-dijsko pozornost, voditeljica tožilstva v Slo-venj Gradcu bo v času Barbare Brezigar še ponovila svoj mandat, ker očitno dobro dela. Vsi, ki so sodelovali pri tej farski, so na koncu nagrajeni. In tudi v času te vlade.

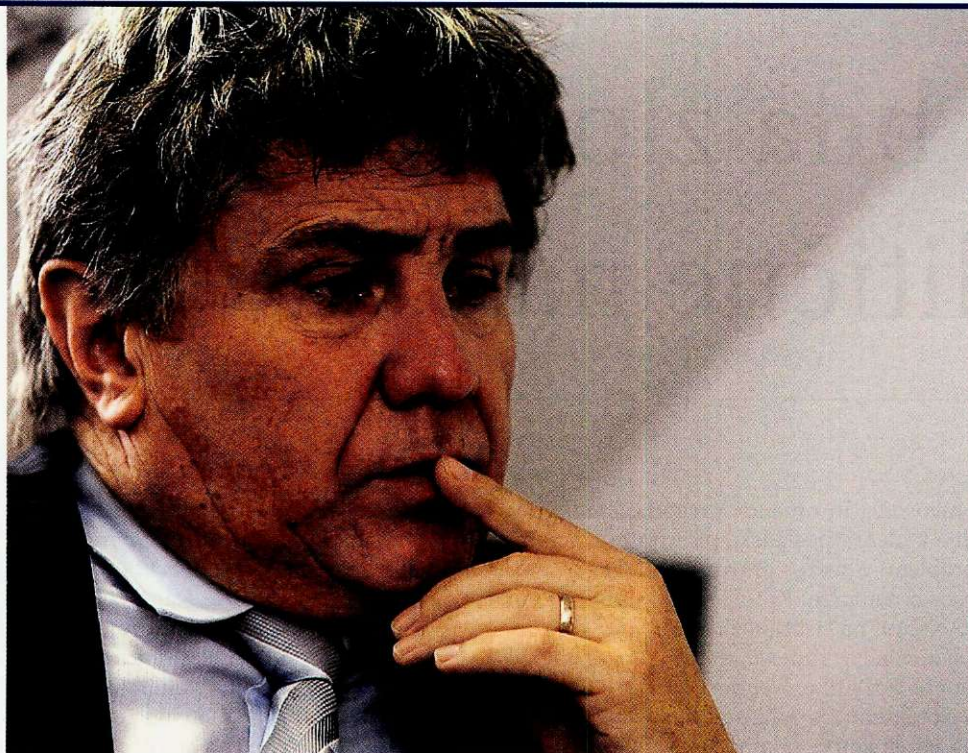
Ali še upate, da bodo tisti, ki so vas poskušali ubiti, in njihovi naročniki le razkriti in obsojeni? Je to sploh še mogoče?

Seveda. Vse je še mogoče. Danes prihajajo na dan zločini, ki so bili storjeni po drugi svetovni vojni ali med njo. Odkrivajo se imena, grobovi, zločini, ki so bili storjeni v letih po vojni. Upa-nje obstaja. Nekoč se bo morebiti nekdo od teh ljudi zagovoril, morebiti bo bratstvo pri kapita-lu kaj popustilo in se bodo začeli spori ali pa bo prišlo do spora med ljudmi, ki so neposredno sodelovali pri poskusu moje likvidacije. Mogo-če bo takrat tudi to prišlo na dan.

Med drugim ste kot novinar pisali o prime-rih divje privatizacije, nenavadnega poslo-vanja podjetij, bank in podobno. Kakšno sem vam zdi stanje danes? Je kaj bolje ali teče vse naprej po inerciji?

V politiko sem šel zato, da bi nekaj naredil. Kot novinarju se mi je po dveh desetletjih že zdelo, da nimaš nobenega vpliva. Pišeš, pišeš in se nič ne zgodi. Ko sem šel v politiko, sem mislil, da bom na tem področju lahko kaj več naredil. Očitno čez noč ne gre. Ostaline nek-danjega komunističnega sistema in vladavine LDS so še tako močne, da jih čez noč ne moreš spremeniti. V obdobju, ko sem pisal o teh lju-deh, o tranzicijskih zgodbah na Koroškem, ki so bile precej velike zgodbe, se ni zgodilo nič. Vsi so vedeli, kako so prišli do premoženja, ven-dar so ponižno čakali ob bogatinovi mizi, da bi kakšna drobtinica padla še na njihov krožnik. Danes so te zgodbe končane, ljudje so prišli do bajnega bogastva, pripenjajo jim celo družbe-na priznanja. Ljudje, o katerih sem takrat pisal, danes iščejo pravno državo. Zahtevajo pravno državo zato, da zavaruje njihovo premoženje, bogastvo, ki so ga pridobili v izredno sumljivih okoliščinah. Ti ljudje so bili pametni in so toč-no vedeli, da so organi pregona neučinkoviti. Ocenili so pač, da se jim v take posle splača iti. Verjetnost, da bi jih odkrili ali obsodili, je bila domala nična. Danes so to ugledni ljudje, ugledni podjetniki z velikim kapitalom, ki jim nihče ne bo več skrivil lasu.

Ste član parlamentarne komisije, ki se ukvar-jaz nadzorom nad varnostno-obveščevalnimi ►

► **službami. Afera Sova se je začela, ko je v javnost prišla informacija, da je vlada ustanovila posebno delovno skupino pod vodstvom ministra Lovra Šturma, ki naj bi preverila domnevne nepravilnosti na Sovi. Za nekatere v opoziciji je bila ustanovitev skupine sporna že od samega začetka.**

Scenarij je bil zanimiv in dobro pripravljen. Komisija je vladi poslala zahtevo za pojasnilo, ali je res ustanovila delovno skupino za preučitev razmer na Sovi. Vlada je takoj odgovorila in zadeva se je nato znašla v javnosti. Najprej je opozicija orkestrirano ponavljala, kako vlada nima kaj iskati v Sovi, ko je tudi širši javnosti postalo jasno, da ima vlada pristojnosti nad vladno agencijo, je ta očitek izginil iz dnevne politike in začeli so iskati druge bilke. Vidi pa se, da je bila precej koordinirana akcija med določenimi mediji in posamezniki; posamezniki iz Sove in posamezniki iz politike. Priče smo bili številnim konstruktom. Očitno so delovali laboratoriji, ki imajo s tem izkušnje iz preteklosti. Danes,

zaposlovanja nekdanjega direktorja Sove. V Podbregarjevih časih je bilo v Sovi na novo zaposlenih od šestdeset do sedemdeset ljudi. V Sovi se zaposluje na drugačen način kot v drugih javnih in državnih službah. Ni javnih razpisov, zato lahko prihaja do zlorab in klientelizma. Skratka, danes nihče več ne govori, zakaj je vlada šla v Sovo, kakšne nepravilnosti so bile v njej odkrite. Vse okrog Sove se je zreduciralo na vsebino nekega prisluha.

Po razkritju t. i. konspirativk, ena je bila tudi na Malem trgu 4 v Ljubljani, v bližini je vaše poslansko stanovanje, ste dejali, da je z njihovim obstojem prišlo do ogrožanja demokracije v Sloveniji. Izrazili ste sum, da so ljudje, ki so delovali v njih, delali kot politična policija.

Zagotovo. Določeni ljudje, ki so se zbirali v tej konspirativki, izhajajo iz časa, ko je v Sloveniji še »uradno« delovala politična policija. Tam so se zbirali tudi ljudje, ki so sredi devetdesetih let na primer sledili krogu Nove

kot so konspirativke, objekti, ki so potrebni za delovanje Sove, ampak so bila to samo stanovanja. V Sovi se je torej nakopičilo veliko nepravilnosti in vlada je bila to dolžna narediti. Podatki so začeli iz Sove curljati tudi zato, ker se je vlada odločila, da bo zmanjšala število zaposlenih. Narava dela tajnih služb se spreminja in vlada se je odločila prezaposlenost ustrezno zmanjšati. In ker so se nekateri zbal za vse privilegije, ki jim jih je prinašala ta služba, so začeli medijsko kolaboracijo; s podatki so preskrbovali politične tovariše in tako začeli sesuvati agencijo.

Glavni dokaz za politično policijo naj bi bila zloraba prisluškovalne naprave.

Drži. Naj povem, da ima kombi s prisluškovalno napravo, ki so jo kupili leta 1999, prevoženih 12.600 kilometrov. Na Sovi so rekli, da je bila naprava zapečaten leta 2001, videli pa smo knjigo, ki spremlja ta avtomobil. Iz nje se vidi, da je bil avtomobil na poti tudi leta 2005. Pokritosti s sodnimi odredbami je samo za kakšnih 300 kilometrov. Ker pa se je zgodila afera Rop – Janša – Sanader, se s tem nihče več ne ukvarja, čeprav gre za prisluškovalno napravo, ki lahko še danes normalno deluje. Res je že precej zastarela, vendar jo je še vedno mogoče spraviti v pogon.

Ko so se začeli pojavljati dokazi, da se je pred volitvami 2004 med drugim prisluškovalo takratnemu predsedniku SDS Janezu Janši, je, kot ste že omenili, v javnost butnila trditev nekdanjega premierja Antona Ropa, da je iz enega od prisluhov Sove razvidno, naj bi se bila Janša in hrvaški premier Sanader dogovarjala o incidentih v Piranskem zalivu. V vrstah SDS ste opozorili, da gre za poskus diskreditacije Janeza Janše in za preusmerjanje pozornosti javnosti ...

Glejte, začetek mandata te vlade je bil razmeroma miren. Očitno so bili znotraj opozicije prepričani, da vlada ne bo zdržala dolgo, da bo prišlo do sporov znotraj koalicije, da ta vlada preprosto ne bo sposobna voditi države. Ko so videli, da vlada dela zelo dobro, da gre državi kot še nikoli, da je izjemna gospodarska rast, da smo ustvarili vse pogoje za prevzem evra in postali del evroobmočja, so se začele interpelacije, referendum o zakonu o RTV, potenciranje družine Strojani in afera Sova, ki jo umetno z lažmi in s podtikanji poskušajo držati čim dlje pri življenju. Fenomen slovenske javnosti je, da le redki dovolj glasno opozarjajo – razen nekaterih posameznikov, pravnikov in publicistov –, da je bil ta prisluh in prenašanje ter branje transkriptov pogovora med Janšo in Sanaderjem nedopusten poseg v človekove pravice, v zasebnost človekove komunikacije, kršenje ustave. To poudarjajo le redki ali pa jih zaradi šumov v komunikaciji ne slišimo. Nihče od številnih publicistov, borcev za člo-

Današnja opozicija želi imeti nekatere afere preprosto odprte, da lahko na njih gradi svojo politično eksistenco.

ko se govori samo o teh prisluhih, ko se govori o relaciji Rop – Janša – Sanader, se pozablja, zakaj je vlada s to posebno skupino sploh šla v Sovo. Pozablja se na to, kakšne nepravilnosti vse je vladna skupina odkrila in objavila v poročilih. Od ustanovitve zasebnega podjetja, črnega fonda, raznih privilegijev, ki so jih imeli posamezniki (karte in ure so v bistvu malenkosti), prisluškovalne naprave, pozabljenih udbovskih dosjejev do precej čudnega

revije. Lokacija na Malem trgu je bila absolutno nepotrebna. Vse to bi lahko počeli tudi na sedežu Sove v ljubljanskih Stegnah. Toda lokacija je blizu sedeža SDS, RTV, tu je sodišče, poslanska in vladna stanovanja. Imeli so še vrsto drugih tako imenovanih konspirativk in stanovanj, v katerih so na račun Sove živeli ljudje, ki so bili zaposleni v Sovi in jim je v bistvu agencija plačevala vse stroške. Ta stanovanja pa niso bila v funkciji delovanja Sove,

vekovke pravice iz raznih nevladnih organizacij, ki so jih polna usta človekovih pravic, se v tem času ni javno zavzel in javno povedal, da so bile Janezu Janši s tem prisluškovanjem leta 2004 kršene človekove pravice. Nihče. Ker sem član komisije in zadeve poznam od blizu, seveda vidim, da so bili prisluhi in vse, kar se je kasneje dogajalo s z njimi, politično motivirana dejanja. Antona Ropa so seznanjali s transkriptom, ki ga ne bi smeli odnesti iz Sove, ker se na podlagi transkripta in drugih virov, ki jih ima na razpolago tajna služba, pripravi poročilo. To poročilo bi moralo potovati iz Sove do takratnega predsednika vlade, ne pa prepis pogovora. Poročila o tem pa Sova ni napisala, ker pogovor ni bil pomemben za varnost države. Rop je sam priznal, da je bil o incidentih v Piranskem zalivu seznanjen ustno in s transkripti, kar je nedopustno. To je druga kršitev zakona, prava in največja pa je nedopusten poseg v človekovo zasebnost. Prav tako je zanimivo dejstvo, da nekdanji predsednik vlade tako prostodušno prizna in govori v javnosti, kako naša tajna služba prisluškuje pogovoru predsedniku vlade sosednje države. Nedopustno je, da nekdanji predsednik slovenske vlade to tako prostodušno prizna. In nedopustno je, da na koncu na televiziji še pove, da za to ni dokazov, da so vse to le govorice, kar seveda ustrezno zmanjšuje njegovo kredibilnost in govori o tem, da je vse skupaj konstrukt, ki je politično motiviran.

Kot član parlamentarne komisije ste v Sovi v začetku septembra skupaj z drugimi člani komisije poslušali različne posnetke. Kaj je razvidno z njih? Je Janša Sanaderju res dejal, da SDS predvolilne ankete dobro kažejo in da incidenti niso potrebni?

Kot član parlamentarne komisije sem zavezan molčečnosti in podrobnosti ne smem razkrivati. Lahko pa rečem, da s posnetkov, ki smo jih tam poslušali, nedvoumno izhaja, da z nobenim stavkom, niti s piko ali z vejico, Janša ni nagovarjal h kakšnim incidentom. Tako pade interpretacija, ki jo je širil nekdanji premier Rop. Dejstvo pa je, da ima Sova urejen sistem sledljivosti podatkov, prav tako ni mogoče na te medije, na nosilce zvoka, pozneje nič dodajati ali z njih odvzemati. Kolegi iz parlamentarne komisije so šli še enkrat poslušat, takrat brez mene, ker so me iz tega izločili. Janša je Sanaderju res dejal, da ankete dobro kažejo, vendar zunaj konteksta o kakšnih incidentih. Poglejte, prav dejstvo, da je šlo v dneh pred volitvami tudi za zasuk pri anketah in da so SDS ankete dobro kazale, je očitno vodilo do tega, da so Ropa začeli seznanjati z nelegalno pridobljenimi pogovori Janša – Sanader, saj so upali, da bi na njih slišali kaj takega, kar bi kompromitiralo Janšo in obrnilo volitve v prid LDS. Sova je bila zlorabljen za politične namene.

Kakšen naj bi bil epilog afere Sova? Bo sploh prišlo do njega? Zasišli naj bi še nekaj ljudi ...

Težko je reči, ali bomo doživeli epilog. Nobena afera in nobena velika zgodba v Sloveniji ni prišla do konca. Vedno se pogreva trgovina z orožjem, pa čeprav je ministrstvo za obrambo poslalo vso dokumentacijo v pregled in smo imeli parlamentarno preiskovalno komisijo o tem. Afera ostaja odprta in je tako vedno pri roki, da jo lahko uporabijo za politične igre. Nekomu ni pogodu, da bi se ta afera končala. Današnja opozicija želi imeti nekatere afere odprte, da lahko na njih gradi svojo politično eksistenco. Na naši komisiji sem sprejel pobudo drugih članov komisije, da še gremo v Sovo, pogledamo nekatere dokumente, nato pa na podlagi zbranih dejstev zadevo končamo, saj smo sicer lahko do konca mandata vsak dan v Sovi in listamo ter listamo najrazličnejše dokumente. Zadevo bomo s takšnim ali drugačnim poročilom končali, vendar bo opozicija v javnosti gotovo vzdrževala stalen dvom, češ, poslušali smo te posnetke, ampak mogoče je, da obstaja še kaj, da so se zadeve že prej prečistile, kar namiguje tudi Anton Rop. Jasno je, da ne moreš uničevati dokumentov, ne da bi pri tem pustili sledi. To preprosto ni mogoče. In seveda, ko jim dokažeš eno zadevo, v svojih medijih zasejejo dvom na drugi strani. Reševanje nekdanjega premierja bo zaradi tega potekalo še kar nekaj časa. Dejstva pa so jasna in zanikajo Ropove trditve. Je pa jasno,

Če Slovenija ne bi prišla do orožja, bi se dogodki najbrž drugače razvijali. Danes mogoče ne bi bili samostojni in ne bi živeli v tako uspešni državi.

da bodo iz svojega starega arzenala poskušali potegniti še marsikaj.

Zakaj aferi z orožjem nekateri pravijo »mati vseh afer«?

To je konstrukt nekdanjih komunistov. Če se ne motim, je prvi to sintagmo uporabil Milan Kučan ali pa jo vsaj zelo rad uporablja. Gospod Kučan je bil takrat predsednik predsedstva, predsednik Slovenije, še prej pa najvišji partijski funkcionar in je bil seznanjen z večino orožarskih poslov. Če Slovenija ne bi prišla do orožja na tak ali drugačen način, bi se dogodki najbrž drugače razvijali. Danes mogoče ne bi bili samostojni in ne bi živeli v tako uspešni državi. Afera se zdaj vzdržuje z različnim članki in politično motiviranimi knjigami. Bojim se, da se bo podobno poskušalo tudi s Sovo, da se bodo še naprej sejali različni dvomi, neresnice, polresnice, in sicer zaradi odpiranja politične fronte, kjer pa tovariši ne izbirajo sredstev.

Ste poslanec iz Koroške. Na Koroškem si zelo prizadevate, da dobite svojo pokrajino, da ne boste zapostavljeni pri regionalnem razvoju in pri prejemanju razvojnih sredstev. Kako vidite razpravo o pokrajinah? Je predvidena pokrajinska zakonodaja korak v pravo smer?

Da. Nastavki pokrajinske zakonodaje so dobri. Seveda obstajajo nekatere pomanjkljivosti, ki pa jih je mogoče skozi parlamentarno razpravo z dopolnili odpraviti. Nujno je, da

pride do pokrajinske členitve Slovenije. Mor-da je Slovenija res pretirano razdeljena na občine, vendar se ni niti ena majhna občina, ki so jim mnogi napovedovali, da ne bodo preživele, pripojila k večji občini. Nismo še slišali, da bi v kakšni občini trdili, da jim je bilo lepše v kardeljanski komuni. Prepričan sem, da tudi nobena od pokrajin v prihodnje ne bo rekla, da je bilo bolje, ko se je o vsem odločalo v Ljubljani. Koroška bo res med manjšimi pokrajinami, vendar je treba upoštevati njeno geografsko podobo, prometno osamljenost, predvsem pa zgodovinski moment. Koroška je zibelka slovenstva. Leta 1920 smo žal izgubili znaten del svojega ozemlja, po letu 1945, po koncu vojne, ko bi lahko velik del Koroške pridobili nazaj, pa se zaradi kupčkanja komunistov in jugoslovanskih oblasti to ni zgodilo. Če ne bi imeli samostojne pokrajine Koroške, potem bi se na neki način odpovedali Koroški kot eni od pomembnih slovenskih zgodovinskih pokrajin. ■

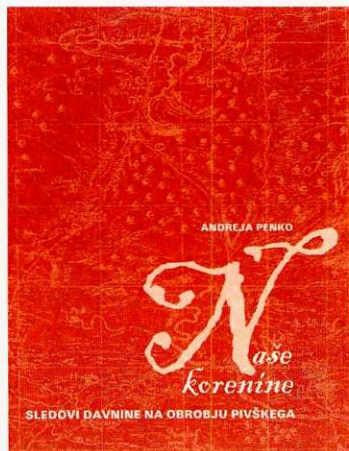
Davnina na Postojnskem

V. M., foto: arhiv Demokracije

V Šmihelu pod Nanosom je bilo največje prazgodovinsko naselje na Notranjskem ter je obvladovalo prehod čez prelaz Okra (Razdrto) in skozi Postojnsko kotlino. O tem in o mnogih drugih skrivnostih davnine govori knjiga *Naše korenine*.

Vas Šmihel na Postojnskem leži pod Nanosom in pod pomembnim prazgodovinskim gradiščem. Na okopih gradišča stoji vaška cerkev sv. Mihaela, po katerem je vas tudi dobila ime. Vas se prvič omenja leta 1300, prvo poročilo o cerkvi pa izhaja iz popisa cerkvenih dragocenosti iz leta 1526. Ker je Šmihel dobil ime po vaškem zavetniku, je očitno, da je tu stala cerkev že vsaj od leta 1300. Cerkev stoji na okopih znamenitega šmihelskega Grada – prazgodovinskega (in domnevno rimskega) gradišča, zato je vas verjetno nastala kmalu po pokristjanjenju naših krajev.

Glavno mesto Japodov? Po zgodovinskih podatkih je cerkev sv. Mihaela v vasi starejša od pokopališča cerkve sv. Jurija, ki stoji na nizkem griču pod vasjo. Ljudsko izročilo sicer govori drugače, saj omenja celo predhodnico cerkve sv. Jurija: ».../ cerkev sv. Jurija je starejša kot cerkev sv. Mihaela.

la. Nekdaj je bila manjša kot zdaj, bila je samo kapela. Stari ljudje so govorili, da je na tem hribčku pred leti, v obdobju Rimljanov, stala nekakšna manjša utrdba, iz katere so nadzirali cesto.«

Zgodovinarji so se glede Šmihela največ ukvarjali z vprašanjem poselitve po srednjem latenskem obdobju (mlajši železni dobi). Nekateri so postavili domnevo, da je bilo tu skrivnostno in zelo iskano mesto

Metulum, glavno mesto Japodov, in celo karnijsko mesto Okra.

V Šmihelu je Gabriela Brovč leta 1999 zapisala zanimivo ohranjenost ljudsko izročilo o Metulumcih: ».../ Metulumci naj bi prišli na šmihelski grad iz Predjamskih jam. Prišlo naj bi jih okoli petsto. Od svojega gradu na Žluberški grič so zgradili kar precej dolgo brv. Na tem griču naj bi nekoč stala cerkev sv. Ane. Zvonove iz cerkve sv. Ane pa naj bi – sam Bog ve kdaj – vrgli v vodnjak. Prav iz tega kraja oziroma hriba izvira Štrpk.«

Bogate arheološke najdbe

Največja in danes najbolj znana železnodobna naselbina na Notranjskem je Gradišče oziroma Grad pri Šmihelu. Ta stoji na značilno oblikovanem hribu severno od vasi, ki je imel že od nekdanje prevladujoče vloge. Plato obdajajo bolj ali manj ohranjeni okopi, ki se zvesto prilagajajo terenu. Naselbina je bila obdana s kamnitim in z zemljenim obzidjem, v notra-

njosti pa so našli ostanke lesene barake s kamnitim temeljem in z ilovico ometanimi stenami. Našli so tudi bogate ostanke topilnic z železno žlindro. Najstarejši tu odkriti najdbi, ki po mnenju arheologinje Jane Horvat (2005) morda nakazujejo prve začetke poselitve že konec bronaste dobe, sta bronasta plavutasta sekira in ločna fibula z dvema gumboma. Naselbina na Gradu je delovala kontinuirano vse od 8. stol. pred Kr. pa do rimske zasedbe teh krajev.

Posamezna prazgodovinska grobišča v okolici (Pod Kaculom, Grudnova parcela, Pod Mačkovcem in Za Polšno) skupaj z arheološko lokacijo Grad predstavljajo največje naselje pripadnikov notranjske železnodobne skupnosti. Na Mačkovcu, Žluberskem vrhu in Gradu so bile odkrite posamezne rimskodobne najdbe.

Arheologi so na območju gradišča našli precej predmetov. Iz časa bronaste dobe bronasto sekiro, iz starejše in mlajše železne dobe okope, obzidje, ostanke bivalne strukture in topilnice, lončene posode, skeletne grobove, fibule in drug nakit, orožje in orodje, iz zgodnje rimske dobe dva kosa amfor, fibulo, dva prstana, vejniki, zaklad orožja, novce, iz pozne antike bronasto zapestnico, orožje, novce in iz zgodnjega srednjega veka kopje in pušične osti.

Štiri grobišča Na območju, ki se imenuje Pod Kaculom, severovzhodno od lokacije Grad v Šmihelu, so arheologi odkrili grobišče iz starejše železne dobe. Odkopali so 84 grobov, v njih pa našli lončene posode in žare, fibule, igle, zapestnice, ovratnice in orožje. Severno od hriba Kacula oziroma

*Šmihel pod Nanosom
z znamenitim gradiščem zadaj*

Pokopališka cerkev sv. Jurija v Šmihelu

zahodno od poti v Pedejamo so izkopali 96 grobov iz starejše in mlajše železne dobe, v njih so našli lončene posode in žare, orožje, orodje, fibule, zapestnice, jagode in ovratnice pa tudi posamezne najdbe iz rimskega obdobja.

Pod hribom Mačkovec so odkopali 49 grobov iz starejše in mlajše železne dobe (lončene posode in žare, zapestnice, jagode, ovratnice) pa tudi iz rimske dobe (lončene posode in amfore) in pozne antike (bronast pečatni prstan).

Na Grudnovi parceli, ki leži na terasi pod jugovzhodnim delom okopa na gradišču v Šmihelu, so izkopali 6 grobov iz železne dobe z različnimi najdbami in tri rimske novce.

Šmihelske uganke Območje Notranjske je tik pred rimsko zasedbo predstavljalo mejni prostor Histrov, Karnov in Japodov. Grad Šmihel pa je kot največje prazgodovinsko naselje na Notranjskem obvladoval Postojnsko kotlino in prelaz Okra oziroma Razdrto.

Najpoznejše konec 2. stol. pred Kr., ko je bilo rimsko naselje v Razdrtem že precej razvito, je poselitev na Gradu v Šmihelu komaj še zaznavna. O rimski nasel-

bini v Šmihelu se ne da govoriti, saj so tam odkrili le posamične naključne najdbe. Kot je zapisala Jana Horvat (2002), moramo poznoantično in zgodnjersrednjeveško orožje, najdeno v Šmihelu, povezati z vojaško dejavnostjo, verjetno predvsem z nadzorom stare prometne poti prek Razdrtega. Glede na bližino poznoantične postojanke v Predjami bi na območju Šmihela morali iskati poznoantično grobišče. Obstaja domneva, da je na območju Šmihela stala tudi poznoantična postojanka, ki je nadzorovala ne več tako dejavno staro rimsko cesto. Mehtilda Urleb je leta 1962 opozorila na hrib Prepovedanec, ki ima zelo strma pobočja z vseh strani razen z vzhoda. Po njenem mnenju bi bil lahko hrib obrambna točka stranske rimske ceste s Hrušice. Glede na teren se zdi verjetnejše, da se je vicinalna cesta s Hrušice stari rimski cesti čez Okro (Razdrto) priključila pod Vrhemi, ne pa nekje na območju Šmihela.

Ljudsko izročilo o zakopanem zakladu v vodnjaku pri leseni cerkvi in omemba arhitekturnih ostankov utrdbe ter okopov na Žluberskem vrhu nas opozarjajo, da je območje okrog Šmihela vredno vnovičnega arheološkega izkopavanja. Tudi v primeru Gradu v Šmihelu v ljudskem izročilu obstaja zgodba, da je tam zakopano zlato tele.

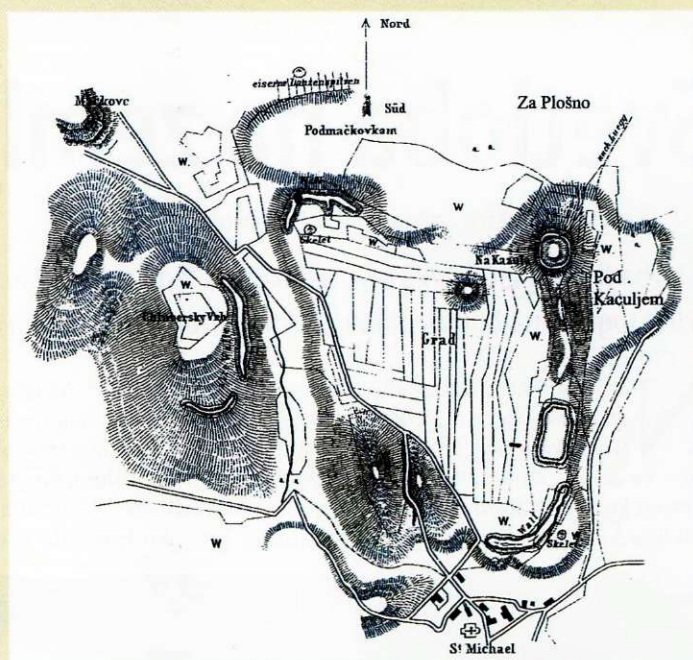
Velja tudi omeniti, da je bil po ljudskem izročilu pastirček Jakob, ki je ubil velikanskega zmaja v Postojnski jami, doma iz Šmihela. Iz zmajevke kože je naredil torbo, po njej pa Postojnčane imenujejo Torbarji.

Zakladnica podatkov To so torej zanimivi drobci o bogati zgodovini Šmihela pod Nanosom, ki se čez kotlino Zgornje Pivške spogleduje s Postojno na njenem vzhodnem delu. Mlada arheologinja Andreja Penko se je po končanju svojega študija zelo potrudila in je svojo diplomsko nalogo bistveno dopolnila za izid v knjigi, ki jo je pod naslovom *Naše korenine* in podnaslovom *Sledovi davnine na obrobju Pivškega* izdala založba

Predmeti iz zakladne najdbe rimskega orožja iz šmihelskega Gradu

Obleganje Metuluma po Valvasorju

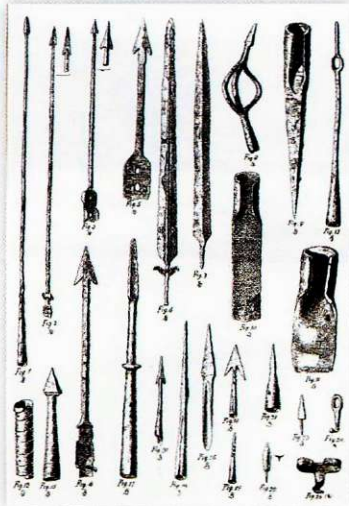
Skica gradišča v Šmihelu

Galerija 2 z Vrhniko, njen izid pa je omogočila Občina Postojna.

V knjigi je avtorica objavila tako rekoč vse, kar je bilo doslej znanega o starejši zgodovini širšega območja Postojne, precej je tudi sama raziskala in odkrila, pri marsikaterem vprašanju pa je postavila celo drzne domneve, ki nekajkrat pridejo navzkriž s trditvami veliko starejših kolegov arheologov in zgodovinarjev. Pogum se ji je v tej knjigi obrestoval, posebnost knjige pa je tudi lepa oblika, ki jo je omogočilo bogato slikovno gradivo.

Vsebinsko knjige je avtorica razdelila v nekaj preglednih poglavij. V začetku je opisala Postojnsko kotlino, za njo je podala zgodovinsko sliko tega območja, po-

tem pa se je podrobneje posvetila starim prometnicam (rimske ceste čez Okro oziroma Razdrto, cestam čez Hrušico, cesti Razdrto-Planina in ledeni poti). Eno poglavje, ki nekoliko izstopa od resne zgodovinske (arheološke) znanosti, je »žrtvovala« ljudskemu izročilu, v njem pa prikazala zgodovinske osebe in svetnike, zgodbe o Planinski gori, zgodbe, ki se navezujejo na Nanos, zgodbe o različnih bajnih bitjih in o zakopanih zakladih. Zadnji dve poglavji sta spet strogo strokovni. V njiju pa piše o izvoru najstarejših vasi in poda pregled arheoloških najdišč. Knjiga je torej prava zakladnica zgodovinskih in arheoloških podatkov z območja Postojne. **D**

Šakal v lovu na plamence

Lev in žrebiček ali plenilec in plen

Svetloba na zemlji

V. M., vse fotografije so iz knjige Svetloba na zemlji.

Založba Narava iz Olševka pri Preddvoru je izdala razkošno fotomonografijo *Svetloba na zemlji*, v kateri je objavljenih 170 fotografij najboljših naravoslovnih fotografov zadnjih dvajsetih let.

Naravoslovne fotografije leta, objavljene v razkošni fotomonografiji *Svetloba na zemlji*, izbirata ustanovi Natural History Museum in BBC Wildlife Magazine London. Tek-

movanje *Naravoslovni fotograf leta* je najstarejša in najprestižnejša prireditev te vrste na svetu. Udeležujejo se je najuglednejša imena naravoslovne fotografije. Prireditev je vsako leto, vrhunec

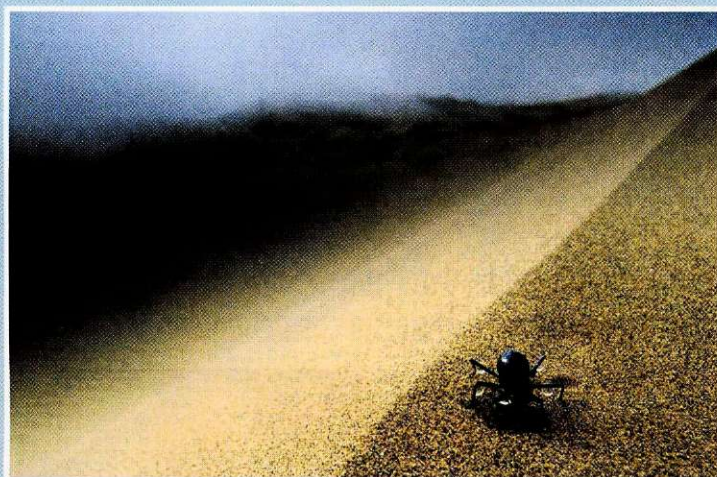
pa doseže z veliko razstavo v prostorih Natural History Museuma, ki potem obkroži svet.

170 vrhunskih fotografij Knjiga *Svetloba na zemlji* je prva med

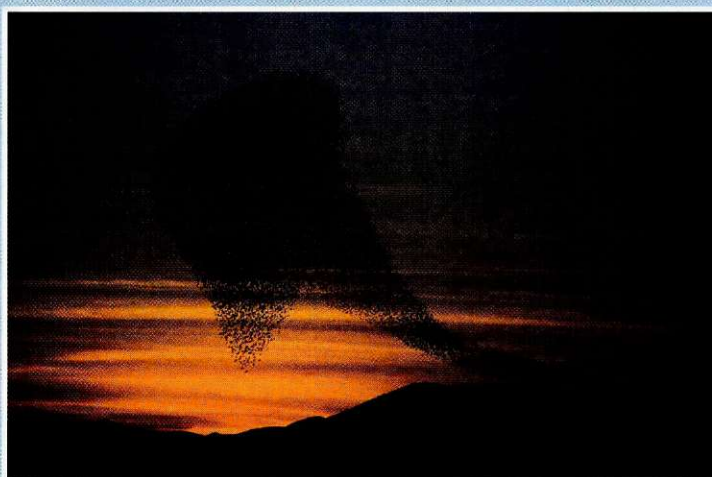
izjemnimi zbirkami vseh objavljenih naravoslovnih fotografij. V njej je zbranih 170 slik, ki so jih posneli vrhunski fotografi umetniki z vsega sveta. Predsta-

Preskušanje vode

Hrošč črnivec v puščavi iz megle kondenzira vodne kaplje.

Sončni zahod s škorcji

vlja pretehtan izbor najboljših fotografij, poslanih na prestižno tekmovanje *Naravoslovni fotograf leta* v preteklih dvajsetih letih.

To, po čemer se odlikuje delo teh fotografov, ni samo rezultat njihove spretnosti, potrpežljivosti, predanosti in njihovega globokega poznavanja motivike, ampak je tudi njihova sposobnost, da prikažejo tako bistvo živali ali rastlin, ki jih fotografirajo, kakor

tudi občutek, da na kraju samem ujamejo lepoto trenutka.

Živali, pokrajine, portreti Zbirka prinaša izjemne prizore iz vedenja živali, osupljive pokrajine in nepozabne portrete očarljivih divjih bitij. Motivi segajo od volkov, ki lovijo na ledu, do opic, ki skačejo, ker je to tako vznemirljivo; od pogledov na kadeče se vulkane do nenavadnih zasneženih

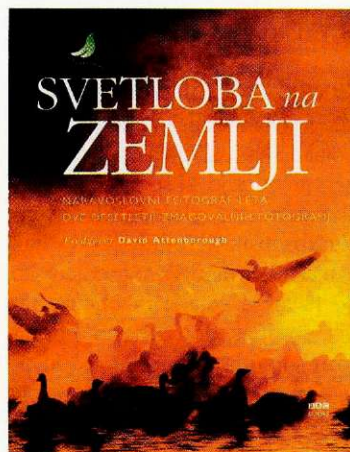
Niggeja, Chrisa Packhama, Raoula Slaterja – poskušajo definirati umetnost naravoslovne fotografije ter opisati radost in izzive, ki jih predstavlja ta medij.

Lepota, čudenje, radost Velike slike narave imajo nekaj skupnega. Pripovedujejo nam to, da je svet, ki nas obdaja in katerega del smo zagotovo tudi mi, najgloblji vir lepote, čudenja in radosti.

In v izbrani skupini slik, ki nam to sporočajo, jih ima nekaj še eno izjemno lastnost. Vtisnejo se nam v spomin. So nepozabne. To so najredkejšje in najdragocenejše podobe. Vse slike, zbrane v pričujoči knjigi, sodijo v to kategorijo. So preprosto velike slike. Tako je o njih zapisal David Attenborough, že vrsto let najpopularnejši pripovedovalec v naravoslovnih dokumentarnih filmih. **D**

Na koncu poti

pokrajin; od hipnotičnih odsekov do vrste obrazov in poz, ki so enako osupljivi kot pri kateri koli znani osebnosti. Vedno pa je podarek na lepoto, barvi in obliki.

Zgodba in umetniški dar Vsako sliko spremlja besedilo, ki razkriva zgodbo in umetniški dar, ki se skriva za stvaritvijo. Eseji izpod peres svetovno znanih naravoslovnih fotografov in osebnosti – Yanna Arthus-Bertranda, Jima Brandenbura, Ellia Della Ferrere, Simona Kinga, Klausu

FESTIVAL

RITEM DUHA

20. oktober 2007 | ob 19.30
UŠC Leona Štuklja | Maribor

NASTOJAJOČI:
AVIZO | INGRID MÜLLER | JOHNNY BRAVO
NJEGOVI OTROCI | NOVA ZAPOVED | ORANS
PETRA STOPAR | ROZALIJE | SKUPINA ODSEV
SKUPINA POT | TIANA | TRINITAS

www.ritemduha.net

RADIO OGNJIŠČE

SMC MARIBOR

Uničenje slovenske JVvD

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Po zgledu četniških odredov v Srbiji je poskušal slovenski major Karel Novak osnovati podobne v Sloveniji. Pri svojem poskusu pa je bil neuspešen; Jugoslovanska vojska v domovini za Slovenijo se je pri nas sesula po polomu pri Grčaricah.

Po drugi svetovni vojni se je uradna zgodovina delila na črno in belo. Na eni strani so bili pripadniki tako imenovanih nazadnjaških in kolaborantskih sil, ki so sodelovali z okupatorjem, na drugi pa so bili pripadniki naprednih, ki so želeli okupatorja poraziti. Na eni strani so delovali pripadniki partizanskih odredov in tako imenovani terenci Osvobodilne fronte, na drugi pa belogardisti. Načelno so pod to ime natlačili pripadnike vaških straž, domobrance in tako imenovano plavo gardo, to je slovenske četnike oziroma Jugoslovansko vojsko v domovini za Slovenijo (JVvD za Slovenijo). V zadnjem času se zanje uporablja tudi termin Slovenska nacionalna ilegala. S četniki samimi si zgodovinarji niso dajali kaj dosti opravka. V načelu so jih enačili z drugima protikomunističnima skupinama, pa čeprav so med njimi v bistvu obstajale velikanske razlike.

Uradno zgodovinopisje je desetletja trdilo, da so ob napadu sil osi na tedanjo Kraljevino Jugoslavijo najrazličnejši narodni izdajalci dobesedno stali v vrsti, da bi pomagali služiti okupatorju in zatirati svoj narod ter njegova napredna gibanja, v prvi vrsti seveda komuniste. Vse to so po uradni zgodovinopisni različici počeli po nalogu meščanskih politikov razbite kraljevine, oficirjev razbite vojske in seveda kapitalistov ter predvsem duhovnikov Rimskokatoliške cerkve. Vsaj v primeru Slovenije se takšna trditve nikakor ne izide.

Že res, da so ob razsulu Kraljevine Jugoslavije nekateri uradniki ostali na svojih položajih tudi pod okupacijo. V veliki večini je

Poveljnik JVvD in vojni minister, divizijski general Dragoljub Mihailović in poveljnik enot JVvD v Sloveniji, generalštabni major Karel Novak.

šlo za nižje uradnike, ki so navedno svoje mesto zadržali v skrbi za vsakdanji kruh. Med njimi pa so bili seveda tudi takšni, ki so bili pripravljeni popolnoma in brezpogojno služiti novemu gospodarju, tudi pri preganjanju lastnega naroda. Večinoma pa so bili takšni, ki so okupatorjeve ukaze izvrševali s prikrito nejevoljo, s površnostjo in večkrat tudi na škodo novih oblastnikov. Pri tem se je italijanski okupator pokazal manj nasilnega od nemškega oziroma madžarskega.

Nekdanji meščanski politiki, kapitalisti in Cerkev so v novonastali

situaciji izgubili svoj kompas. Na kakšen boj proti komunistom, ki jih na začetku okupacije sploh še ni bilo nikjer, niso niti pomišljali. Tisti, ki so prišli pod nemško okupacijo, so imeli predvsem preveč opravka s svojo lastno usodo. Nemški okupator je namreč s svojega zasedenega ozemlja začel sistematično izseljevati vse, ki so bili osumljeni kakršnega koli nasprotovanja nacističnemu režimu. Predvsem torej višje uradnike pa skoraj celotno duhovščino, intelektualce kar povprek od učiteljev do zdravnikov in pravnikov, vidne člane prjugoslovanskih društev,

tako prosvetnih kot telovadnih ali kulturnih, končno pa tudi večino tako imenovanih kapitalistov, vsaj tistih slovenskega rodu, kajti njihovo premoženje naj bi prišlo v last Nemcev in tako večalo nemško bogastvo, ne pa slovenskega. Italijani so se tu spet pokazali nekoliko bolj človekoljubne in ljudi v svoji okupacijski coni vsaj niso popolnoma odkrito šikanirali. Nekateri so se zato poskušali nekako sporazumeti z Italijani, da bi bil okupatorjev pritisk še manjši, kot je bil do tedaj.

Nočejo kapitulirati Kraljeva vojska je bila seveda v razsulu. Tiste vojake, še posebej pa oficirje in rezervne oficirje, ki so padli v nemško ujetništvo, so, če so bili slovenske ali srbske narodnosti, odpeljali v ujetniška taborišča, medtem ko so hrvaške vojake in oficirje ter večino makedonskih po podpisani kapitulaciji načeloma spustili domov. Tudi Italijani so svoje ujetnike v glavnem po kapitulaciji spustili domov, a predvsem nek-

Po vojni je vodja slovenskih enot JVvD dolga leta sodeloval z ameriško obveščevalno službo CIA.

Pripadniki sokolskega gibanja so bili eno od jeder, iz katerih je Novak poskušal ustanoviti enote JVVd.

danji aktivni oficirji so se morali v italijanski okupacijski coni redno javljati na pristojni kvesturi.

Bele garde torej leta 1941 sploh ni bilo, saj je ni mogel nihče organizirati.

Nastal pa je zametek četniškega gibanja, ki se je imenovalo tudi Jugoslovanska vojska v domovini, komunisti pa so mu kasneje nadelali svoje ime plava garda.

Potem ko je kraljeva jugoslovanska vojska sedemnajstega aprila 1941 uradno kapitulirala, so se nekateri oficirji odločili, da kapitulacije ne priznajo. Sklenili so, da bodo svoje enote spremenili v gverilsko odporniško gibanje. Med njimi je bil najbolj znan polkovnik Dragoljub Mihailović. Draža, kot so ga klicali, je bil sicer eden najboljših, a tudi najbolj nediscipliniranih oficirjev v vojski. Že kot mladega poročnika so ga zaradi predrznosti premestili iz najelitnejše, gardne divizije. Kasneje, ko je bil vojni ataše v Bolgariji, so ga odpoklicali in kaznovali, ker je bil preveč prijateljski z bolgarskimi oficirji. V Sloveniji je poveljeval pehotnemu polku v Celju in nekaj časa služil v štabu Dravske divizije, potem pa v vrhovnem poveljstvu, kjer so ga spet kaznovali zaradi odkritega nasprotovanja trojnemu paktu in ga kazensko premestili v Mostar.

Mihailoviću je uspelo, da je postal najbolj znan med vsemi oficirji, ki so se sklenili upreti, zato mu je kmalu pobegla kraljeva vlada poverila mesto poveljnika Jugoslovanske vojske v domovini. Povišan je bil za dve stopnji, v čin divizijskega generala, kmalu pa je dobil tudi dodatno politično veljavo, s tem da so ga imenovali za ministra vojske in mornarice.

Propadli sporazum Mihailović je poskušal jeseni leta 1941 skleniti sporazum s Titom o skupnem boju proti okupatorjem, a so se njuni pogovori o sodelovanju kmalu nehali. Še več, prerasli so v oborožene spopade, tem pa je sledil boj na življenje in smrt.

Jeseni leta 1941 sta k Mihailoviću odpotovala dva aktivna ofi-

Enota JVVd v Sloveniji, ki so jo komunisti imenovali slabšalno plava garda

cirja kraljeve vojske, polkovnik Jaka Avšič in major Karel Novak. Po sestanku z Mihailovićem je bil Avšič imenovan za poveljnika slovenskih četnikov, Novak pa naj bi bil njegov namestnik. Čeprav so se v Srbiji praske med četniki in partizani že začele, menda Mihailović ni nasprotoval, da bi se v Sloveniji četniki in partizani vseeno morda dogovorili za skupne akcije proti okupacijskim silam. A med temi pogovori se je začel Avšič čedalje bolj nagibati h komunizem in končno je povsem prestopil na partizansko stran. Postal je eden najvišjih poveljnikov partizanske vojske in je med vojno prišel do generalskega čina. Novak ga je obtožil izdaje, poleg tega pa je tudi trdil, da je Avšič poneveril denar, ki so ga za četniško stvar zbrali nekateri slovenski politiki. Mihailović je nato za poveljnika slovenskih enot Jugoslovanske vojske v domovini imenoval Novaka.

OF monopolizira odpor Medtem pa tudi slovenski komunisti niso držali križem rok. Komunistična eksekutorska enota VOS je začela pobijati domnevne »iz-

dajalce«, v bistvu pa svoje politične nasprotnike. Osvobodilna fronta je medtem izdala odlok in ga kmalu nato potrdila v svojih temeljnih točkah, po katerem je pojem izdajstva raztegnila tudi na tistega, ki bi se zunaj njenega poveljstva bojeval proti okupatorju. Izdajalec je tako postal tisti, ki je z okupatorjem sodeloval, in tudi tisti, ki se je pod »nepravilnim vodstvom« bojeval proti njemu. Osvobodilna fronta je tako monopolizirala vsako dejavnost

proti okupatorskim silam ne glede na način teh dejavnosti.

Novak se je nato trudil, da bi vzpostavil kar najširšo odporniško organizacijo, a prevelikega uspeha ni imel. Velik del kmečkega prebivalstva se namreč za nekdanjo kraljevino ni posebno navduševal. Bolj jih je privlačilo geslo o avtonomni, če ne že samostojni Sloveniji, a za formiranje odporniških enot jim je manjkalo vodstvenega kadra. Te enote pa so postajale čedalje bolj potrebne zaradi pogostih partizanskih vpadov v vasi, prisilnih zaplemb in tudi eliminacije partizanom nevšečnih ljudi. Novak je sklenil, da bo dal del svojih oficirjev na razpolago vaškim stražam, ki so se začele formirati. Upal je, da bo tako njegova ideja dobila širšo podporo ljudi, saj bi jih vodili oficirji, ki bi jih sam izbral, in seveda na svoje vojake ustrezno vplivali, pa še udarna moč vaških straž bi postala pod vodstvom šolanega vojaškega kadra precej močnejša.

A kaj kmalu so Italijani zaostriili svojo politiko do nekdanjih jugoslovanskih oficirjev in jim precej privili režim javljanja na kvesturah, veliko pa so jih tudi internirali v notranjost Italije. Novak je obtoževal komuniste, da so oni sodelovali z okupatorjem in izdali njihove načrte, a kaj bistvenega ni dosegel. Večino vaških straž so prevzeli poveljniki, ki so bili Novaku včasih celo nasprotni, medtem ko so bili drugi četniški oddelki majhni in so se še bolj drobili v spopadih s partizani.

Ob kapitulaciji Italije septembra 1943 je Novak menil, da je njegovih muk konec. Sklenil je, da jedro svojih enot pošlje na teren kot strnjeno enoto, ki naj bi pričakala prihod zahodnih zaveznikov. Pri Grčaricah naj bi se združili s četniškim odredom iz Like. Pa je tudi ta akcija propadla. Zaveznikov ni bilo, prav tako so se zgrešili z soborci iz Like. Novakov odred pa je bil v Grčaricah obkoljen in v dvodnevni bitki povsem uničen. Redkim preživelim je uspelo pobegniti, druge so ►

Po Kardeljevih direktivah je OF monopolizirala boj proti okupatorju in vse, ki se ji niso podredili, označila za izdajalce.

Komemoracija »Mozelj 2007«

Društvo za ohranjanje spomina na žrtve komunističnega nasilja Slovenije oziroma njen pododbor Ljubljana-Grčarice je zadnje septembrsko nedeljo v Mozlju organiziralo spominsko slovesnost za žrtve odreda Jugoslovanske vojske v domovini. Žrtve, ki jih je komemoracija počastila, so bili člani odreda JVvD, ki se je zbral v Grčaricah v dnevih, ko je kapitulirala fašistična Italija in je čakal, da se združi z nekaterimi enotami pod poveljstvom tedanje kraljeve vlade, nato pa kot združena enota sodeluje z angloameriškimi zavezniki, za katere so pričakovali, da bodo v kratkem prodrli tudi na naša tla.

Komunistično vodstvo partizanov, ki je seveda že tedaj izvajalo svojo revolucijo, se je odločilo, da ta odred, ki je zavračal pristop pod komunistično vodstvo, uniči. Pri tem so partizani uporabili tudi topniške enote umikajoče se okupatorske italijanske vojske, ki so v zameno za prost odhod v domovino privolile, da sodelujejo s partizani. V tridnevni boj od 10. do 12. septembra 1943 je bil oddelek JVvD prisiljen k vdaji. Štirinajst ranjenih pripadnikov odreda so ustrelili že naslednji dan, šestnajst so jih odpeljali v Kočevje in jih na »procesu« obsodili na smrt, približno dvesto pa so jih partizani pobili brez procesa. Na komemoraciji, v kateri so sodelovali tudi pripadniki gardne enote Slovenske vojske, so organizatorji postavili dve zelo pomembni vprašanji:

- ali je tedaj italijanska vojska še vedno nastopala kot okupatorska, kajti v tem primeru so partizani nedvomno kolaborirali z okupatorjem;

Komemoracija za žrtve komunističnega nasilja več kot šestdeset let kasneje

- če pa so tedaj italijanske enote že sodelovale z zavezniki, kako so lahko potem »zavezniške« sile uničile odred JVvD, ki je bil tedaj še vedno legalna oborožena formacija, ki so jo prek kraljeve vlade priznavale vse zavezniške armade.

Organizatorji pričakujejo, da jim bo na to nekdo odgovoril, predvsem pa, kdo je na partizanski strani zakrivil uničenje odreda in kdo nosi odgovornost za kasnejše pobite pripadnike Jugoslovanske vojske v domovini.

- ▶ kot ujetnike večinoma postrelili, deloma po formalnem sojenju, deloma pa tudi brez njega.

Tajni načrti za vstajo Novak je bil psihično na tleh. Očitati so mu, kako je lahko kot generalštabni oficir poslal vojake na tako strateško nemogoč kraj, kot so Grčarice, obdane z visokimi hribi, česar ne bi storil niti kaplar. Ali je tako nesposoben ali pa mu je nekdo to ukazal oziro-

ma je izdal svoje ljudi, kajti Novak v Grčaricah ni bilo. Novak je nato s ponarejenimi potnimi listinami pobegnil v Rim, kajti upal je, da bo tam lažje prišel v stik z Angleži in Američani ter poskušal organizirati novo gibanje. Za začetek je organiziral obveščevalno mrežo. Delovati je začela med tistimi, ki so ušli partizanskim krogom in so se v Ljubljani zdaj združili z ostanki vaških straž v domobrance.

Po Grčaricah so Novaku očitali, kako je lahko kot generalštabni oficir poslal vojake na tako nemogoč strateški položaj.

Del domobrskih oficirjev je namreč menil, da bi se z Nemci združili samo na videz. Bojevali bi se sicer res proti partizanom, predvsem pa bi se pripravljali, da v ugodnem trenutku, ko se bodo zahodni zavezniki približali, dvignejo upor, razorožijo nemške vojake, zaplenijo material in zasedejo ključne točke ter jih zadržijo do prihoda zaveznikov. Poleg tega pa bodo seveda tudi ves čas zbirali potrebna vojaška obvestila o Nemcih, njihovi moči in načrtih ter jih prek Novaka in drugih zvez posredovali zahodnim zaveznikom. Gestapo jim je kmalu prišel na sled in več oficirjev so zaprli ter poslali v koncentracijska taborišča. Po vojni so jim sodili še partizani in nekatere obsodili tudi na smrt.

Enim smrt, enim emigracija

Preostanek slovenskih četnikov se je sklenil skupaj z domobranci in s četniki iz drugih delov Jugoslavije ob koncu vojne prebiti v Avstrijo ali Italijo in se s tam z interniranimi jugoslovanskimi vojaki postaviti pod neposredno kraljevo poveljstvo. Tiste, ki so se umaknili v Avstrijo, so Angleži razorožili, jih večinoma naložili na železniške vagonce pod pretvezo, da jih pošiljajo v Italijo, kjer

se bodo s kolegu združili v večje enote, potem pa so jih poslali v Jugoslavijo, kjer so jih partizani večinoma pobili, največkrat brez sojenja.

Tisti, ki so bili v Italiji, so kmalu uvideli, da z intervencijo v Jugoslaviji ne bo nič, še posebej ker so nekaj njihovih višjih oficirjev zavezniki tudi izročili Jugoslaviji. Po nekaj letih v taborišču so se nekateri najbolj razočarani celo vrnili v domovino, a so večinoma prišli z dežja pod kap. Tudi tisti, ki so si z informacijami o kolegih, ki so ostali v emigraciji, kupili prostost, niso dosti bolje prišli skozi, saj so bili za vedno ožigosani kot nezanesljivi.

Večina tistih, ki so ostali v emigraciji, se je kasneje razselila po svetu, največ jih je odšlo v Severno in Južno Ameriko ali v Avstralijo. Tam so nekateri med njimi osnovali svoja društva, ki pa so bila bolj propagandnega kot bojevnškega značaja.

Major Novak se jim ni pridružil, kajti še vedno ga je pekla njegov polom pri organiziranju odpora, zato je sklenil to nekako popraviti. Zaradi svojih obveščevalnih stikov, ki jih je nekaj še imel, je dolga leta ostal v službi ameriške obveščevalne službe CIA, umrl pa je leta 1975 v Atenah. ■

ELEKTROPROM
Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Krivac
www.elektroprom.si

uprava 03 56 57 150
trgovina EVJ Center Kioskov
03 56 71 234
trgovina EVJ Tehnoloje
05 90 23 203
storitve 03 56 57 150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

etv

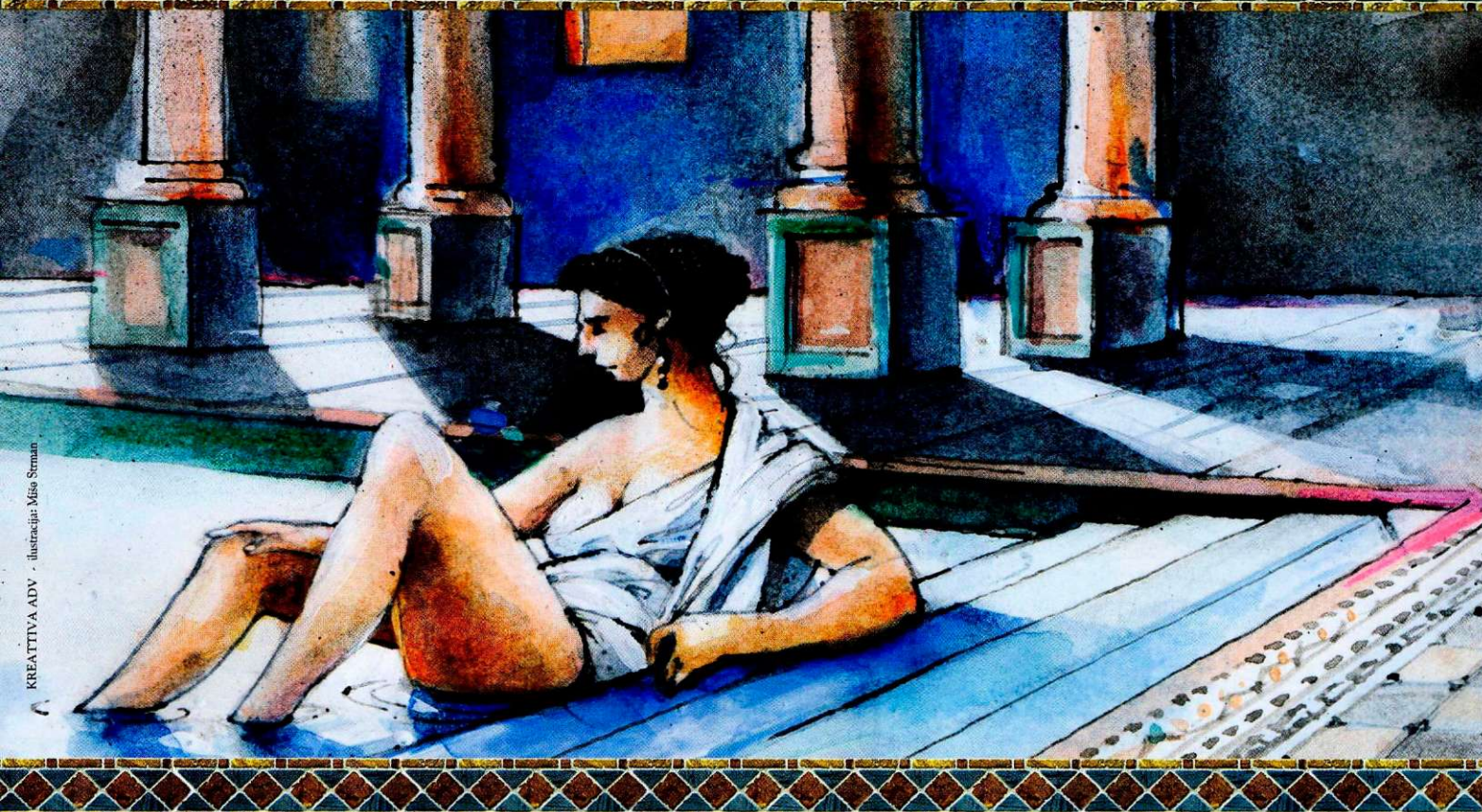
http://etv.elektroprom.si

komerciala:

03-56-57-150

uredništvo:

03-56-57-177

GRAND HOTEL PRIMUS V TERMAH PTUJ NOSI IME SLAVNEGA RIMSKEGA GENERALA MARKA ANTONIJA PRIMUSA, POVELJNIKA PANONSKIH LEGIJ, KI JE IME PTUJA PRVIČ PONESEL V ZGODOVINO. PRAV ZATO GRAND HOTEL PRIMUS KRASI WELLNESS IN TERMALNI CENTER V RIMSKEM SLOGU, KI ZNA SVOJE OBISKOVALCE RAZVAJATI NA POPOLNOMA NOVE NAČINE. GOSTJE LAHKO UŽIVAJO V SVETU SAVN IN TERMALNIH BAZENOV, V KAKRŠNIH SO SPROŠČALI SVOJE TELO IN DUHA TUDI PREBIVALCI ANTIČNEGA RIMA.

OSVOJITE RIMSKO PRETEKLOST V SODOBNOSTI.

V TERMAH PTUJ OD 1. OKTOBRA 2007 DALJE.

GRAND HOTEL PRIMUS

SAVA HOTELS & RESORTS

Terme Ptuj, d.o.o.

Pot v toplice 9, 2251 Ptuj, Slovenija

tel.: 02 74 94 500, faks: 02 74 94 520

e-mail: info@terme-ptuj.si, www.terme-ptuj.si

TERME
PTUJ

Projekt delno financira EU

Bogojina

Petra Janša, foto: STO/ Bobo, B. Kladnik

Bogojina, madžarsko Bagonya, leži v osrčju Prekmurja, kjer se stikajo značilni svetovi levega brega reke Mure, Ravensko, Dolinsko in gričevnato Goričko. Najslikovitejša in najstarejša vas v Prekmurju je drugo največje naselje v občini Moravske Toplice. Od Murske Sobote je oddaljena dvanajst kilometrov. Na jugu jo omejuje rečica Lipnica, na zahodu Bogojinski potok, na severu vinogradi, ki preidejo v gozdove. Ta gručasta vas je postala znana daleč naokrog in na tujem zaradi cerkve Gospodovega vnebohoda.

Cehovski mojstri Na starodavno naselitev opozarjajo severno od vasi tri antične gomile, v katerih so domačini leta 1930 našli železne predmete in rimske novce. Prvi pisani viri jo omenjajo že davnega leta 1208, vendar se je takrat najverjetneje imenovala Bogina, in sicer v listini madžarskega kralja Andreja II., ko je omenjenega leta podelil Nikolaju, županu železne županije, obsežno zemljišče v severovzhodnem delu sedanjega Prekmurja.

V času reformacije je bila vas luteranska in je imela celo luteranskega učitelja Štefana Sartorja. Katoličani so cerkev znova dobili v svoje roke leta 1669. Leta 1688 pa je Bogojina dobila trške pravice, saj je imela močno razvito **cehovsko obrt**. Takrat so tu bivali **lončarji, tkalci in sodarji**. Njihova pravila, ki jih je potrdila cesarica Marija Terezija, so še vedno ohranjena. Skozi zgodovino se je razvila v močno krajevno, farno, šolsko, občinsko in kulturno središče, kar je ohranila do danes, razen občinskega, saj se je to preselilo v Moravske Toplice. Leta 1788 se je v Bogojini rodil prvi prekmurski posvetni pisec, duhovnik in znanstvenik Jožef Košič. Bil je zgodovinar in etnolog, med njegova najpomembnejša dela spadajo spisi o vendskih Totih na Madžarskem in Zgodbe vogerskoga kralstva. V spomin Košiču prirejajo vsako leto Košičeve dneve kulture.

Plečnikova bela golobica Prva cerkev v Bogojini se omenja v 14. stoletju in je bila posvečena Sv. Trojici. Prizidali so zvonik z nizkima opornikoma, na zahodnih vogalih ladje pa postavili diagonalo v prostor segajoča opornika, izvedli šilastoločni banjasti obok pod zvonikom ter vdolbeli portal z bogato profiliranim ostenjem in bogato profiliranim robom. Cerkev je takrat imela raven lesen strop. Ni izključeno avtorstvo prizidka arhitekta in slikarja Janeza Aquile. Župnijo so vodili različni duhovniki. Župnik Matija Pavel Tussilovits leta 1673 piše prvo ohranjeno krstno knjigo v Prekmurju. Prvi ohranjeni vpis krsta je z dne 18. oktobra 1673. Po zapisih župnika Franca Grahovca so leta 1793 bogojinsko cerkev znova prezidavali. Šlo je za obokanje ladje.

Lončarji bogojinske župnije so se v 18. stoletju združevali v ceh.

Poleti 1897 je knežji arhitekt izjavil, da cerkve ni več mogoče popraviti, treba jo je podreti do tal in sezidati novo. Verniki niso bili pripravljeni prispevati ročnega dela in vožnje materiala, saj so menili da mora vse prispevati zavetnik, zato je župnija ostala s staro cerkvijo. Leta 1914 je župnijo prevzel župnik Ivan Baša iz Beltincev. Bil je izobražen mož, katekizem je prevedel v prekmurski dialekt. Očaral je farane in jih pridobil za zidavo nove cerkve. Denar so zbirali tudi med izseljenci v Ameriki. Franc Bajlec iz Bogojine je leta 1923 vpisal arhitekturo pri Plečniku. Župniku Baši je predlagal, da bi bilo lepo, če bi ga pridobil za načrte, kar se je tudi zgodilo. Baša je želel imeti centralno stavbo v obliki križa. Plečnika je kot arhitekturni motiv privlačil valj. Izdelal je dva načrta, vendar se je po ogledu razmer v Bogojini vso jesen leta 1924 ukvarjal s tretjim načrtom. Med nastajanjem načrtov si je pridobil tudi krog sodelavcev, za zidavo in vodenje Antona Suhadolca in mladega diplomirane ga asistenta Franca Tomažiča. Tomažič je spomladi 1925 prevzel vodenje zidave, Plečnika pa obveščal o njenem poteku in poglobitve faze dela tudi fotografiral.

Pred začetkom del je Plečnik izjavil: »Še nikdar nisem podiral, kar so naši očetje dobro naredili.«

Stara cerkev, postavljena od zahoda proti vzhodu, se je združila z novo, tako da je pred dverje na južni strani, oltar pa na severni strani, obrnjen na jug. Današnja

Stara cerkev v Bogojini

Župnijska cerkev Gospodovega vnebohoda

Jože Plečnik, arhitekt bele golobice

župnijska cerkev Gospodovega vnebohoda ima drugačno zunanjo in notranjo podobo kot druge katoliške cerkve. Zunanost krasita dva okrogla zvonika, okrogla okna brez kakršnih koli okraskov, notranjost pa mogočen steber iz brušenega marmorja, ki deli glavno ladjo od manjše stranske. Od tod potekajo štirje oboiki, ki vežejo vse štiri stani cerkve. Glavni steni stojita na šestnajstih stebrih, med njimi je velik obok štirinajstih prostorov za križne poti. Strop je raven, okrašen s keramičnimi izdelki okoliških lončarjev, oltar pa je obokan.

Dokler bo stala Plečnikova – Baševa cerkev, združena s staro, srednjeveško, bo ugajala, ker je lepa, skladna in ker je v njej vsebina, Plečnikova in Baševa duša. Lepota cerkve in njene okolice tvori sozvočje arhitekture in narave.

Energijsko močan kraj Bukovniško jezero leži nedaleč stran od Bogojine, južno od naselja Bukovnica. To je umetno jezero, ki je nastalo kot protipoplavni ukrep, z regulacijskimi deli ob reki Lendavi in njenih pritokih. Ojezerjenje je bilo sprva namenjeno ribogojstvu, pozneje pa se je razvil še ribolov in športni ribolov. Jezero leži med kostanjevo-bukovimi gozdovi in je pomemben razmnoževalni habitat dvoživk. V njem uspevata tudi ogroženi rastlini žabji šejek in vodni orešek.

Okoli jezera so bukovi gozdovi in na hribu ob njem v bukovem gozdu je zdravilni studenec sv. Vida. Radiestezisti so tam označili 26 energijskih – akupunkturnih točk zemlje

S kolesom na potep po Panonski nižini

Naravno zdravilišče park Terme 3000

Terme 3000, razkošje doživetij

Igrišče za golf Livada ima 18 igralnih polj.

Bukovniško jezero

(točke, kjer energija iz podzemnih energijskih tokov prodre na plan).

V vasi Bukovnica je tudi **Kapela sv. Križa**. Verni vaščani so ob začetku vasice z bogojinske strani leta 1905 zgradili kapelo, posvečeno Povišanju sv. Križa in Žalostni Materi božji. Tako so zapisali na sveže ometan zid v njej. Kapela je pravokotnega tlorisa s tristranim zaključkom. Zvonik je v osi oziroma v sredini glavne fasade. Z njo so bukovniški predniki zapustili lepe korenine vere, ki jo z vzdrževanjem kapele nadaljujejo sedanji bukovniški verniki.

Dediščina Panonskega morja Predavnimi leti je Ptujsko polje, Pomurje, del Goriškega in Slovenskih goric prekrivalo Panonsko morje. Skozi čas je morje postajalo vse manj slano in se je osuševalo, najdlje je vztrajalo v najnižjih predelih Panonske nižine, kjer se je zadržalo v obliki plitvih sladkovodnih jezer in z lokvanji obraslih močvirij ter zapustilo usedline s fosili sladkovodnih polžev. Panonsko morje je deželi podarilo bogato dediščino: nahajališča nafte, zemeljskega plina, premoga, soli in danes najpomembnejše termalne vode.

Danes je v **bližnjih Termah 3000** največja posebnost prav edinstvena črna termalna voda s specifičnimi zdravilnimi učinki. Klasične in alternativne terapije, kot so na primer akupunktura, naravni dejavniki (črna termomineralna voda) in naravni peloid, pomagajo pri zdravljenju revmatskih obolenj, bolezni dihal in kože ter rehabilitaciji po poškodbah in operacijah na lokomotornem sistemu.

Terme 3000 so pravi raj za vse tiste, ki iščejo doživetje, aktiven dopust in zdravje. Le nekaj korakov od hotelov lahko uživate v igri golfa na Golf igrišču Livada, ki se z 18 igralnimi polji razprostira na več kot 50 hektarjih in kot naravni park obdaja turistični kompleks Terme 3000. Njegova posebnost je igralno polje številka 9, ki je s skoraj 600 metri najdaljše v Sloveniji. **D**

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.moravske-toplice.com, www.moravske-toplice.si

Torošev simpozij

Celjska Mohorjeva družba

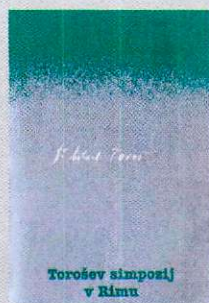
Lanski, 24. simpozij v Rimu, ki ga prireja Slovenska teološka akademija v Rimu in Inštitut za zgodovino Cerkve v Ljubljani, je bil namenjen osvetlitvi življenja in dela dr. Mihaela Toroša (1884–1963). Toroš, je bil leta 1947 imenovan za apostolskega upravitelja poreško-puljske škofije, leta 1948 za administratorja slovenskega dela goriške nadškofije in leta 1955 še slovenskega dela tržaško-koprške škofije v Jugoslaviji. Zdaj je izšel zbornik *Torošev simpozij v Rimu*, v katerem je objavljenih 25 prispevkov, v katerih je iz različnih zornih kotov prikazano okolje, v katerem je Toroš živel in deloval, življenjska pot in delo ter odnos do povojne komunistične oblasti in te do njega. Renato Podbersič ml. prikaže slovenske apostolske administratorje goriške nadškofije, Marjan Vogrin isto temo za tržaško-koprsko škofijo in Rafko Valenčič za slovenski del reške škofije. Franc Kralj oriše Torošovo življenjsko pot. Toroša kot cerkvenopravnega strokovnjaka predstavi Andrej Saje, kot profesorja v goriškem centralnem semenišču pa Bogdan Kolar. Boris Mlakar je raziskal policijski nadzor nad Torošem. Ivan Grah piše o Torošu kot apostolskem administratorju poreške in puljske škofije, Renato Podbersič st. o sestavinah za Torošev pastoralni načrt, Metod Benedik o Toroševih pastorskih pismih, A. Slavko Snoj o Toroševih prizadevanjih za verski pouk na Primorskem, Franc Kralj o Torošu kot ustanovitelju Malega semenišča v Vipavi, Janez Gril kot o ustanovitelju Družine, France Oražem o Toroševem molitveniku V občestvo združeni, Leon Debevec pa o sakralni arhitekturi na Primorskem od konca vojne do drugega vatikanskega koncila. Božo Rustja je raziskal odnos administratorja Toroša do duhovnikov, Marija Jasna Kogoj temo Toroš in redovne skupnosti na Primorskem, o Toroševem odnosu do Italije piše Stane Granda, o Torošu in nadškofu Carlu Margottiju Egon Pelikan, o Torošu in Vatikanu Primož Krečič, o Toroševem odnosu do Ciril-metodijskega društva Marija Čipić Rehar, o Torošu v dokumentih Verske komisije pa Damjana Krivec Čarman. Tamara Griesser Pečar obravnava temo Toroš in »ljudska oblast«, France M. Dolinar odnos apostolski administrator Toroš in nadškof, na koncu pa Andrej Vovko prikaže še Torošovo dediščino in škofa Jenka.

Nazaj k oblikovanju

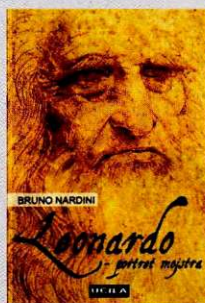
Založba Litera, Maribor

V zbirki *Nova znamenja* je izšla knjiga *Nazaj k oblikovanju*, ki sta jo napisali Barbara Predan in Tanja Berčon. Gre za antološki pregled teorije oblikovanja pri nas. V prvem delu raziskave avtorici nanizata esejistični pregled uporabe osnovnih oblikovalskih terminov, s

1.

1.

2.

3.

4.

poudarkom na periodiki, ki je izhajala v Sloveniji od leta 1951; drugi del pa je antološki pregled oblikovalske teorije, kakor se ta kaže skozi časopisno književno-kataložno periodiko od leta 1950 do danes.

Leonardo

Založba Učila, Tržič

Leonardo da Vinci, genij renesanse, je s svojo umetnostjo in idejami še danes zanimiv. V biografiji *Leonardo - portret mojstra* se Bruno Nardini osredinja na razvoj mojstra – umetnika in znanstvenika. Opisuje vse njegove večje projekte (kip konja, preučevanje leta ptic, portretiranje Mone Lise itd.) in zakaj je bilo njegovo delo tako pomembno za razvoj znanosti in umetnosti. Knjiga je sestavljena iz pričevanj njegovih sodobnikov in ohranjenih zapisov, zato dobi bralec dober pregled nad političnim in kulturnim življenjem v renesansi. Dobro je opisano tudi širše politično in kulturno dogajanje v času njegovega življenja. Knjiga se osredinja bolj na Leonardovo delo kot na osebno življenje, iz katerega je mojster prav tako naredil pravo mojstrovino.

Skrivnosti

Založba Nova revija

Pesniška zbirka Nika Grafenauerja *Skrivnosti* je prvič izšla leta 1983, pred časom pa je doživela že četrto izdajo. Pesnik jo je dopolnil s sentenci ali domisleki, s katerimi poskuša dopolniti sporočilo pesmi, predvsem pa na aforističen način spregovoriti o pojmi, ki jih srečujemo v naslovih. Za to izdajo je napisal tudi spremno besedo, v kateri govori o sebi in svojem pesniškem izrazu. V pesmih se »odlaga vse, kar se dogaja v nas in okrog nas skrivnostnega«, je zapisal.

Ptiči

Založba Narava, Olševik

V zbirki *Vodnik po naravi* je izšel vodnik *Ptiči*. V njem je predstavljenih več kot 170 evropskih

ptičjih vrst. Barvne skupine in simboli omogočajo razvrstitev vrst glede na njihovo velikost ter s tem poenostavijo njihovo določanje. 320 barvnih fotografij prikazuje vse vrste skupaj z značilnimi znaki v njihovem naravnem okolju. Poleg tega 320 risb predstavi najpomembnejše določevalne znake vsake vrste. Dodana je letna ura, ki na pregleden način prikazuje obdobje, ko ptica gnezdi in jo je mogoče opazovati.

Bogoljubove povesti

Založba Ognjišče

Duhovni razmisleki slikarja Marka Ivana Rupnika so doslej izšli že v številnih knjižnih izdajah. Najnovejša nosi naslov *Bogoljubove povesti* in v predgovoru je kardinal Tomáš Špidlík zapisal, da gre za delo umetnika drugačne vrste – mojstra slikanja, da je podobno Platonovim dialogom in da ima namen dvigniti pri bralcih um. V današnjem svetu sta namreč precej razširjena malikovanje površinske lepote in »tehnologija« praznih racionalnih konstrukcij, ta knjiga pa je lahko v pomoč za premagovanje teh nevarnosti.

e.raziskovalec

Založba Mladinska knjiga

Nova zbirka enciklopedij *e.raziskovalec* je namenjena tistim, ki jim je brskanje po internetu še posebno blizu. Bogato ilustrirane knjige predstavljajo lepote narave in bogastvo zgodovine ter s skrbno izbranimi povezavami vabijo na potep po svetovnem spletu. Tematika enciklopedij je različna: o človeškem telesu, sesalcih, kamninah, žuželkah, antični Grčiji, mumijah, vesolju in še marsičem. Zbirka bo dobrodošla mladim, upreti pa se ji ne bodo mogli niti starši. V enciklopediji *Mumije*, napisal jo je Peter Chrisp, spoznamo skrivnosti egiptčanskih, kitajskih in inkovskih mumij, ohranjene posmrtnne ostanke krščanskih svetnikov, nenavadne najdbe v močvirjih in zaledenelih puščavah, slavne sodobne mumije, običaje ravnanja z mrtvimi skozi zgodovino ...

Janez.

Janez!

Ja.

...
Janez!!!

vse slovens

Janez?

nez!

idi.si

ke strani

Maje Kurent si nihče ne zapomni.

Evropa preizkuša Slovenijo. (Kokoš poje Evropa 92.)

Simpatična mala kokoška na sceni

Lucija Horvat, foto: MGL

Na Mali sceni Mestnega gledališča ljubljanskega je bila pred kratkim premierna predstava »razsutega muzikala« Kura nima jajc. Muzikal je koprodukcija Zavoda Zofka in MGL, režirala pa ga je avtorica Kim Komljanec.

Za scenografijo, kostumografijo in oblikovanje svetlobe je poskrbela Katja Komljanec Koritnik, glasba pa je delo Gorana Završnika. V muzikalu prepričljivo nastopajo Marko Djukić, Lea Menard, Miha Lampič, Maša Kagao Knez, Aja Kobe in Clavdia Horvat. Ker večine nastopajočih na slovenskih odrih ne vidimo pogosto, je bila takšna igralska zasedba prava poživitev, vloge pa so vsakomur od njih prav pisane na kožo. Kura nima jajc je domiseln muzikal, ki izpolnjuje vrzel v slovenskem gledališču, ki mu sicer primanjkuje predstav na temo kritike družbe in politike. Muzikal, ki je socialna kritika in politična satira na račun Slovenije in njenega pehanja za evropskimi standardi, sicer ni usmerjen neposredno proti konkretnim političnim osebnostim, kar mu daje pečat podaljšane aktualnosti.

Težave mladih Tekst je literarno zanimiv in humor ostroumen, predstava pa je pravo razkošje glasbe, petja in plesa, z barvitimi kostumi in z domiselno scenografijo omili ostrino besedila in ga tako približa širokemu občinstvu. Slednjemu je predstava blizu tudi zato, ker odseva jav-

no mnenje o položaju Slovenije v Evropski uniji, o slovenskih problemih mlajše generacije, ki se počuti po eni strani ujeto v neizprosni izobraževalni sistem in se zato spopada z depresijami, po drugi pa zaprepadeno, ker opaža, kako do položajev in vplivnih služb pridejo spretni brezdelneži. Politične debate v parlamentu so le še vzajemno blatenje drug drugega, levji delež vpliva in moči pa ima v resnici kapital. Prav pretresljivo realistična je zgodba Maje Kurent, ki je povsem povprečna, neopazna in si je nihče ne zapomni. Tudi

zgodba mladega doktorja znano je takšna, a je za spremembo polna pionirskega optimizma, ki na koncu potrdi, da je vendarle treba vztrajati na poti možnosti v Evropi. Tudi poosebitev Slovenije kot simpatične, pogumne, a vendar ne preveč izvirne male kokoši, ki se kot plesalka udinja izkušeni in zahtevni Evropi, je nedvomno uspela. V vsej komediji gre pravzaprav za tragikomično zgodbo o prilagajanju na zakonitosti kapitalizma. Glasbena komedija je tako na vseh področjih dognana in nadvse gledljiva, vendar kljub temu daje vtis, da bi

bila še bolj aktualna pred kakšnimi tremi leti.

Izkušena in nagrajena Avtorica glasbene komedije Kura nima jajc Kim Komljanec je ustanoviteljica lastnega gledališča, imenovanega Zavod Zofka, in ima za seboj desetletni staž voditeljice gledališke skupine Bube. Pri tem se je uveljavljala tudi kot avtorica besedil, režiserka in igralka. Za svoje delo je prejela številne nagrade in je bila kot avtorica besedila Miss Slovenije ima kratke noge nominirana za nagrado Slavka Gruma (2002), z dvema scenarijema za kratki film pa dvakrat za Grossmanovo nagrado (1998, 2003). Prejela je Linhartovo priznanje za dosežke na gledališkem področju (2003), leta 2004 pa se je udeležila mednarodne rezidence za perspektivne dramatike v gledališču Royal Court v Londonu. Tudi skupina Bube je pod njenim vodstvom dvakrat dobila Linhartovo nagrado za najboljšo predstavo v kategoriji gledališke vizije (2001 in 2002). Na velikem odru Mestnega gledališča ljubljanskega se je Kim Komljanec predstavila kot dramatičarka, saj je bilo v režiji Jaše Jamnika marca premierno uprizorjeno njeno besedilo Škart. **D**

Mladi doktor gre na svoje.

0 ohranitvi slovenščine

Evropska poslanka iz Slovenije Ljudmila Novak (EPP) je pred evropskim dnevom jezikov, ki smo ga zaznamovali 26. septembra, izpostavila pomen učenja tujih jezikov, saj po njenih besedah z učenjem in znanjem tujih jezikov laže razumemo in sprejemamo druge kulture ter tako ustvarjamo bolj odprt dialog in strpnejši svet. Hkrati je slovenska poslanka opozorila tudi na pomembnost ohranitve slovenskega jezika. Slovenci smo lahko ponosni na svoj jezik, saj se kot eden izmed 23 uradnih jezikov Evropske unije danes postavlja enakovredno ob bok vsem drugim evropskim jezikom. »Ne smemo pozabiti, da se je naš narod ohranil in dočakal svojo samostojnost tudi zato, ker smo kljub pritiskom različnih oblastnikov vztrajali pri rabi svojega jezika. V EU nam nihče ne preprečuje rabe materinščine, ohranimo jo pa lahko le mi sami,« je opozorila

Evropska poslanka Ljudmila Novak

poslanka. EU se zavzema za učenje dveh tujih jezikov v zgodnjem obdobju šolanja, saj to omogoča širjenje obzorij in promocijo bogate evropske jezikovne in kulturne raznolikosti. Ob evropskem dnevu jezikov so potekale številne prireditve v Bruslju in državah članicah. Evropska komisija je pripravila seminar o jezikovni raznolikosti, v bližini zgradbe komisije Berlaymont v Bruslju so za vse obiskovalce pripravili razstavo o projektih, povezanih z jeziki, nastope pevcev v različnih jezikih in večjezične igre. L. H.

EnKnapGroup

V Stari elektrarni so 27., 28. in 29. septembra praznovali nastanek stalne plesne skupine EnKnapGroup – EKG, ki je nastal znotraj zavoda En-Knap. Gre torej za »novo vsebino na osnovi starega«. Na junijsko avdicijo za stalno plesno skupino je pripotovalo 200 plesalcev z vseh koncev sveta, izbranih jih je bilo pet. Ti so se občinstvu prvič predstavi-

Katja Legin in Ana Štefanec iz Slovenije – je »prvi korak k institucionalizaciji sodobnega plesa« praznovalo na avtorsko glasbo Draga Ivanuše. EKG pa je šele začetek večjih premikov. Zavod En-Knap je lanskega septembra v skladu z razpisom za triletno financiranje ministrstva za kulturo prijavil pilotski program, ki temelji na ugotovitvi, da slovenski sodobni ples nujno potrebuje javno institucijo, stalno profesionalno plesno skupino in ansambel mlajših plesalcev. Vzpostavitev slednjega je na vrsti prihodnje leto, osredinjal pa so bo predvsem na maturante Umetniške gimnazije Ljubljana, smer sodobni ples. EKG se bo s postopnim prehodom v javni sektor ustrezno kadrovske krepila do idealnih 20 članov. V prihodnjih dveh letih bo sodelovala z Malo Kline, Wimom Vandekeybusom in Sasho Waltz. Sicer pa skupina, tako Kovač, ohranja duha, ki ga je sam gojil v svojem dosedanjem delu: povezanost kolektiva in medsebojno vzpodbujanje, s katerim višajo svoje cilje. L. H.

Plesalka Katja Legin

li v Stari elektrarni na dogodku Praznovanje. Koncept in koreografijo podpisujejo Kovač, režiser Sašo Podgoršek ter plesalka in koreografinja Andreja Rauch. Pet plesalcev – Luke Dunne iz Velike Britanije, Slovak Tomaš Nepšin-sky, Ilkem Ulugun iz Turčije ter

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 4. 10. 2007

19.00 Vodnikova Domačija: Odprtje razstave slik Dubravka Baumgartnerja in nastop skupine Mandala

19.30 Cankarjev dom: Orkester Slovenske filharmonije – klasična glasba

19.30 Trg republike: Petra Feriancova (Slovaška): Growing capital/Kapital raste & Gwendoline Robin (Belgija): 130 metrov – instalacija & ognjeni performans. Odprtje festivala Mesto žensk.

PETEK, 5. 10. 2007

19.30 Šentjakobsko gledališče: M. Bor. Vrnitev Blažonovih

19.30 SNG Drama: Tennessee Williams: Orfej se spušča. Zgodba je postavljena v provincialno mesto na ameriškem jugu. Mladi Val, ki ga vedno spremlja kitara, se v tem mestu znajde bolj po naključju.

20.00 SNG Drama: C. McPherson: Jez

20.00 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

SOBOTA, 6. 10. 2007

20.00 SNG Drama: Tennessee Williams: Orfej se spušča

20.00 MGL: Sergi Belbel: Mobilec

20.00 Plesni teater Ljubljana: Maja Delak (Slovenija): Drage drage – sodobni ples

20.00 Cankarjev dom: Saša Pavček: Al' en al' dva? – monokomedija

NEDELJA, 7. 10. 2007

20.00 Cankarjev dom: Perpetuum Jazzile (Slovenija) & Bolyki Brothers (Madžarska) – džez

20.00 MGL: Sergi Belbel: Mobilec

20.00 Cankarjev dom: Saša Pavček: Al' en al' dva? – monokomedija

PONEDELJEK, 8. 10. 2007

10.30 Cankarjev dom: Orkester Slovenske policije: Martin Krpan – glasbena pravljica

19.30 MGL: J. Masteroff, F. Ebb, J. Kander: Kabaret – muzikal

20.00 SNG Drama: Aleš Berger: Zmenki

TOREK, 9. 10. 2007

19.30 Slovenska filharmonija: Godalni kvartet Janaček (Češka) & Miloslav Jelinek, kontrabas (Češka) – klasična glasba

20.00 Cankarjev dom: O. Blaat (Japonska/ZDA); Clare Cooper (Avstralija), harfa – eksperimentalna & improvizirana glasba

20.00 Cankarjev dom: D. Wright / P. Ekart: Poročena s seboj – gledališka predstava

SREDA, 10. 10. 2007

20.00 Slovenska filharmonija: Divertimento Ensemble (Italija) – klasična glasba

20.00 Cankarjev dom: Simfonični orkester WDR Köln (Nemčija) – klasična glasba

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Neustrašna

Monika Maljevič

Za Erico Baine so ceste New Yorka njen dom, kjer se počuti varno in udobno, toda nekega večera skupina zločincev ubije njenega zaročenca, njo pa hudo poškodujejo.

Erici Bain, igra jo Jodie Foster, ulice New Yorka pomenijo drugi dom, z njimi pa si tudi služi kruh. Zvoke in zanimive zgodbe svojega dragega mesta deli s svojimi poslušalci v radijski oddaji *Sprehod po ulicah*. Ponoči pa se vrne domov k ljubezni svojega življenja, zaročencu Davidu Kirmaniju, igra ga Naveen Andrews. Toda kmalu izgubi vse, kar ji je bilo ljubo, ko ju z Davidom v parku hudo pretepejo naključni nasilneži. David umre, ona pa se komaj izmaže.

Čeprav se Ericino telo pozdravi, pa so ostale globoke rane. Po leg Davidove izgube jo zdaj muči

The Brave One

Režija: Neil Jordan

Žanr: kriminalka

Scenarij: Roderick Taylor, Bruce A. Taylor in Cynthia Mort

Produkcija: Herb Gains, Bruce Berman, Jodie Foster

Igrajo: Jodie Foster, Naveen Andrews, Terrence Howard, June Adams, Brett Berg, James Biberi, Larry Fessenden

Premiera: 4. 10. 2007

Distribucija: Ljubljanski kinematografi

hromil, nadomesti čisto drug občutek. Na svoj način poskuša spet najti življenje, ki so ji ga tištega večera tako nasilno vzeli.

Govorice o človeku, ki pobija na svojo roko, se začnejo hitro širiti po mestu, zato se newyorški detektiv Sean Mercer (Terrence Howard) odloči, da bo poiskal morilca. Kaj kmalu ugotovi, da dokazi ne kažejo na moškega s pištolo, ampak na žensko, ki kuha zamero.

Ideja za film »Vsak od nas si reče, da imamo meje, prek katerih ne bi nikoli šli,« pravi Jodie Foster, glavna igralka in izvršna producentka filma. »Pa vendar ne moremo vedeti, v kaj se lahko spremenimo v določenih okoliščinah. Razumsko seveda verjameš v etičnost, a dokler nisi prisiljen v hudo situacijo, ki te spremeni, ne moreš vedeti, kakšen boš postal.«

Neil Jordan se strinja. »Film *Neustrašna* postavlja nekaj neprijetnih moralnih vprašanj. Del nas bi se gotovo z veseljem odzval na težavo z brutalnim primitivizmom in bi tako hitro rešil stisko. Ampak tega ne storimo, ker nas civilizacija uči, da je to narobe. In ko vidimo nekoga, ki stori moralno sporno dejanje, nas hkrati zmrazi in prevzame.«

Producentoma Joelu Silverju in Susan Downey se je zdel

scenarij za *Neustrašno* tipičen akcijski film o vigilantu, z eno pomembno razliko – ta vigilan je ženska. »Ko sva prebrala scenarij, nama je bilo zelo všeč, da ne gre samo za akcijski film, ampak je v zgodbo vpletena še globlja poanta,« pove Silver. »Je zelo vznemirljivo in napeto, hkrati pa je tudi zelo temačna in čustvena zgodba o ženski, ki trpi zaradi strašne osebne tragedije. Erica Bain napadejo, pretepejo, njenega zaročenca pa ubijejo. Fizično si sicer opomore, toda njeno življenje se obrne na glavo. Da bi se spet lahko postavila na noge, mora zbrati pogum, s katerim bo premagala strah, ki jo je začel dušiti. Zaradi tega postane neustrašna.«

še večji strah in jo duši na vsakem koraku. Mestne ulice, po katerih se je nekoč tako rada sprehajala, so zdaj tuje in grozeče. Ko strah postane prevelik, da bi ga lahko še obvladovala, se usodno odloči, da se bo oborožila. Pištola v roki postane otipljiv način, kako se obvarovati pred neotipljivimi sovražniki ... Vsaj tako misli.

Ko prvič nekoga ustrelji, ji gre za življenje. Tudi drugič to stori v samoobrambi ... Ali pa se je le odločila, da bo vzela stvar v svoje roke? Strah, ki jo je nekoč

**Pridite in preverite,
kdo bo rekel bobu bob**

bobu bob

**KANDIDATOV
ZA PREDSEDNIKA
REPUBLIKE SLOVENIJE**

**Narodni dom, Maribor
v torek, 9. oktobra, ob 18. uri**

Vprašanja, komentarji, mnenja:
www.vecer.com/volitve

VEČER

Pod svobodnim soncem

Miha Dovč, foto: Jakob Helbl

Opel astra GTC 1,9 CDTi cosmo

več voznikovih oči, odpre veliko okno v svet. Krošnje dreves, luna in zvezde na nebu kar nenadoma postanejo zanimivejše. Da je namesto bralnih lučk spredaj nameščen ročaj senčnega roloja, da so senčniki manjši in brez kozmetičnih ogledalc, da v vozi lu ni ročajev nad glavami potnikov in da je strop zaradi senčnega roloja še bližje glavi, je povsem nepomembno. Tehnica je še vedno na strani prelepega razgleda. Morda bi si želel le električno pomičen rolo, da ob vsakem soncu ne bi tako panično dvigoval roke vznak in tipal za ročajem že večkrat omenjenega roloja. Iz istega razloga bi morali biti tudi sedeži izdatneje nastavljivi po višini oziroma za začetek bi bilo dobro, da bi bil sovoznikov sploh nastavljiv po višini. In tu se pripombe, ki se nanašajo na prelep razgled, končajo. Vse drugo je povsem enako kot v običajnih 'getecejkah'. Prostora je presenetljivo veliko tudi na zadnji sedežni klopi, le preglednost in vidljivost je zaradi majhnih stekel in visoke bočne linije okrnjena. Parkirna pomagala bi bila seveda zelo dobrodošla in smotrna investicija, če nimate kakšnih zvez pri kleparjih in avtoličarjih. Tudi prtljažni prostor je večji, kot bi pričakovali od trivratnega kupeja. Voznik se nad svojim delovnim prostorom ne more veliko pritoževati. Kronično primanjkuje le odlagalnih mest v kabini. Pomanjkanje merilnika temperature hladilne tekočine pa je že tako ali tako hiba vseh novodobnih vozil znamke Opel. Je pa zato potovalni računalnik toliko razsipnejši s svojimi informacijami. Le kako dostopati

Ne, tokrat ni govora o slovenskem literarnem delu, ampak o nastavljanju sončnim žarkom tudi sedaj, ko temperature niso več prav nič poletne. Sveža jasna jutra in močni deževni nalivi vas pri tem ne bodo nič motili, ker boste še vedno v varnem zatočišču. Ločnica je le veliko vetrobransko steklo.

In to vetrobransko steklo sega prav do vzglavnikov prednjih sedežev. Je že res, da je ob direktnem soncu senčni rolo odprto in je površina vetrobrana povsem običajne velikosti, vendar se, ko sonce ne moti

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	OPEL ASTRA GTC 1,9 CDTi
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1.910
moč v kW (KM) pri vrt./min	110 (150) pri 4.000
največji navor v Nm pri vrt./min	320 pri 2.000
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.290 x 1.753 x 1.435
medosna razdalja v mm	2.614
prtljažnik v litrih	380
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.405 (475)
največja hitrost v km/h	210
pospešek 0-100 km/h v s	8,9
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,4/4,9/5,8
poraba na testu v l/100 km	7,8
cena vozila v EUR	20.740

do njih, je treba ugotoviti. Volanski obroč je primerne obsega, odet v kakovostno usnje in tudi dovolj 'zgovoren' o razmerah na cestišču. Sedeža, odeta v kombinacijo blaga in usnja, pa bi spredaj sedečima lahko ponudila kakšen centimeter več ledvene opore. Konec koncev je govor o športnem avtomobilu.

Če bi vaš srček pri opisovanju notranjosti bil z običajno frekvenco, se bo pulz sedaj zelo verjetno povečal. 17 palcev velika lita platišča iz lahke litine, smaragdno črna barva in ostre linije, ki dajejo vozilu agresiven, športen videz, vendar privabljajo poglede mimoidočin in mimo vozečih. Prav nič manj športno ni videti kot tista,

ki jo krasijo emblemi 'Opel Performance Center' ali skrajšano OPC. V črni barvi bo verjetno všeč še širšemu krogu ljudi.

Agregat je znan že iz Fiatovega brava, le da tu deluje veliko bolj suvereno. Natančno izračunana prestavna razmerja omogočajo, da se motor vedno lahko vrti s primernimi vrtljaji. Tudi pod 2000 vrtljaji ne kaže nobene podhranjenosti in se z lahkoto zavrti prek 'štirice' na merilniku vrtljajev, kjer mu počasi začne pojmati moč. Ta agregat je za vožnjo veliko prijaznejši kot tisti v astri OPC. Vožnja je zaradi čvrstega vzmetenja in neposrednega volanskega mehanizma užitek, vendar še vedno dovolj udobna, da bo želedec ostal na svojem mestu. Tipka 'SPORT' na sredini armaturne plošče poskrbi, da sta volanski mehanizem in pedal za plin še bolj odzivna. Ob daljšem pritisku pa izklopi stabilizacijski sistem ESP. 110 kilovatov oziroma 150 konjskih sil 1,4 tone težko vozilo z lahkoto potegnejo prek 'dvestotice', s stotimi kilometri na uro pa boste drveli že prej kot v devetih sekundah. Kljub izvrstnim zmogljivostim pa je povprečna poraba še vedno znosna – slabih 8 litrov dizelskega goriva na 100 dinamično prevoženih kilometrov.

Astra GTC ni samo pozerski avto, ampak omogoča, da tudi sami opazujete vse mogoče stvari, ki vam pridejo nasproti. A vendar vročina, mraz, dež in sneg pri tem niso nobene oteževalne okoliščine. Občutek v astri GTC je svoboden, v varnem zavetju stekel. ■

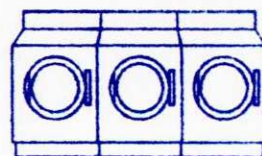
Novica

VOLKSWAGEN TIGUAN Končno serijski tigan meri v dolžino 4,43, širino 1,81 ter višino 1,68 metra. Ob tem je prevzel še passatov štirikolesni sistem 4motion, vendar v povezavi z močnejšim zavornim sistemom in jeklenimi pomožnimi okvirji. Kupci se

bodo ob nakupu lahko odločili med dvema vizualno spremenjenima izvedbama, ki se prvenstveno ločita po videzu sprednjega dela vozila. Za razliko je kriva prehodnost prednje preme; izvedbi 'Soft-off-road' 'Trend&Fun' in 'Sport&Style' ponujata 18-stopinjsko prehodnost terena, bolj 'surova' izvedba 'Track&Field' pa 28 stopinj. Odmaknjenost karoserije od vozne podlage znaša v vseh treh primerih 19 centimetrov. Notranjost potniške kabine je zasnovana podobno, kot smo jo lahko videli pri modelih golf plus in crossgolf. Tigan lahko ob podrti zadnji vrsti sedežev pogoltno predmete z največjo dolžino 2,5 metra. Zadnja sedežna vrsta ponuja 16-centimetrski vzdolžni pomik v običajni petsedežni konfiguraciji, zato se osnovno odmerjena prostornina prtljažnika giblje v razponu od 470 do 600 litrov. Ko bo prišel na evropski trg, se bodo kupci pri izbiri pogonskega sklopa lahko odločili za 1,4-litrski bencinski motor TSI v treh izvedbah (150, 170 in 200 KM) ali za 2,0-litrski dizelski motor TDI v dveh izvedbah (140 in 170 KM). Tigan je serijsko opremljen z elektronskim stabilizacijskim programom (ESP) in s tem povezanim sistemom 'Autohold', vključno s krmilno in zavorno asistenco, s protiblokirnim sistemom (ABS) ter z večjim številom zračnih blazin.

**EXPRES
KEMIČNA
ČISTILNICA**

JOŽE GREGORIČ

1000 Ljubljana - Zarnikova 5, tel.: 01/2314-654

Hepatitis C je tempirana bomba

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

Virus hepatitisa C povzroča bolezen jeter in je najpogostejši vzrok za kronično vnetje jeter, kar zelo pogosto povzroči odpoved delovanja jeter, raka na jetrih, in ko jetra dokončno odpovedo, tudi presaditev jeter.

Znaki bolezni oziroma okužbe s hepatitisom C (HCV) se pojavijo samo pri dobri četrtini okuženih; samo pri četrtini se torej razvije akutni hepatitis, katerega znaki so podobni kot pri drugih hepatitisih: zlatenica, utrujenost, slabost, bolečine pod desnim rebrom in temen seč. Pri nekaterih okuženih imunski sistem okužbo sam premaga in se lahko virus spontano odstrani iz telesa, pri večini pa ostane kronično navzoč v telesu in povzroči kronično vnetje jeter, ki poteka, kot že rečeno, prikrito, brez simptomov. Bolezen se pogosto odkrije naključno. Nezdravljeni kronični hepatitis C se po 20 do 25 letih pri petini obolelih sprevrže v jetrno cirozo, pri mnogih obolelih pa privede do raka na jetrih. Virus HCV je v jetrih in krvi pa tudi v drugih telesnih tekočinah: v slini, semenski tekočini, nožničnih izločkih, seču in v solzah.

Možnosti okužbe Čeprav samo približno polovica okuženih odkrije tudi vir okužbe, ni bojazni, da bi se virus HCV prenašal pri običajnih socialnih stikih med ljudmi. Najpogosteje se seveda prenaša z okuženo krvjo ali s krvnimi pripravki, na primer pri transfuziji krvi. V Sloveniji nevarnosti, da bi se s HCV okužili prek transfuzije

krvi, od leta 1997 ni več, saj vso krvodajalsko kri pri nas testirajo na navzočnost virusa HCV. Prenos virusa HCV je mogoč tudi pri spolnem stiku z okuženo osebo, obstaja pa tudi možnost prenosa HCV z okužene matere na novorojenca, čeprav v manjši meri. Tudi družinski člani okužene osebe se lahko okužijo, in sicer s soupora-

bo predmetov za osebno nego. Danes se virus HCV najpogosteje širi med intravenoznimi uživalci mamil z okuženimi oziroma neočiščenimi iglami, ki jih uživalci drog souporabljajo. Na enak način se okužba prenaša pri tetoviranju in t. i. pearsingu oziroma uporabi okuženih predmetov za prebadanje kože.

Testiraj se! V svetu je s hepatitisom C ta čas okuženih 180 milijonov ljudi, kar je tri odstotke svetovnega prebivalstva. Evropsko združenje bolnikov z boleznimi jeter (ELPA) je izdalo poročilo o razširjenosti hepatitisa v Evropi, ki ugotavlja, da je razširjenost te bolezni v Evropi med 1 in 3 odstotki. V tem poročilu pa ni podatkov o okuženosti v Sloveniji. V Sloveniji je okuženost prebivalstva za 10- do 15-krat nižja kot v sosednjih državah, kar je razvidno iz okoli 2.500 registriranih bolnikov s hepatitisom C. Kljub takšnim podatkom se poraja vprašanje, ali je Slovenija zares takšna oaza, otoček zdravja, ali pa smo Slovenci premalo ozaveščeni glede hepatitisa in veliko okužb sploh še ni odkritih. Prav zato je poziv k brezplačnemu anonimnemu testiranju, ki v Sloveniji poteka med 1. in 5. oktobrom na šestih lokacijah, tako pomemben. Geslo svetovnega dneva ozaveščanja o hepatitisu C, ki je bil letos že četrtrič 1. oktobra in ga organizira Evropsko združenje bolnikov z boleznimi jeter (ELPA), še naprej ostaja: »Testiraj se!«

Test protiteles Test za ugotavljanje navzočnosti virusa hepatitisa C v krvi pacienta sloni na ugotavljanju navzočnosti protiteles. Pozitivni izvid protiteles lahko pomeni zdajšnje okužbo ali okužbo v preteklosti, ki je zdaj ni več. Zato pozitivni izvid protiteles pomeni, da mora pacient

Brezplačna anonimna testiranja med 1. in 5. oktobrom med 16. in 18. uro potekajo:

- **Ljubljana, KC Ljubljana, Klinika za infektivne bolezni in vročinska stanja**
JAPLJEVA 2, 1525 LJUBLJANA-KC
- **Koper, Zavod za zdravstveno varstvo Koper**
VOJKOVO NABREŽJE 4/a, 6000 KOPER
- **Novo mesto, Splošna bolnišnica Novo mesto, Infekcijski oddelek**
ŠMIHELSKA CESTA 1, 8000 NOVO MESTO
- **Celje, Splošna bolnišnica Celje, Oddelek za infektivne bolezni in vročinska stanja**
OBLAKOVA 5, 3000 CELJE
- **Maribor, UKC Maribor, Oddelek za nalezljive bolezni in vročinska stanja**
LJUBLJANSKA ULICA 5, 2000 MARIBOR
- **Murska Sobota, Infekcijski oddelek**
UL. DR. VRBNJAKA 6, 9000 MURSKA SOBOTA

na nadaljnjo preiskavo. Tudi če je ta pozitivna, se zdravljenje hepatitisa C s protivirusnimi zdravili ne začne takoj. Bolnik ima lahko le akutni hepatitis, ki bo kmalu sam izzvenel, o kronični okužbi s HCV, ki jo je treba zdraviti, govorimo, če je bolnik okužen več kot šest mesecev.

Zdravljenje je težko Zdravljenje akutne oblike je simptomatsko. Pri kronični obliki je cilj zdravljenja uničiti virus ali vsaj preprečiti prehod v cirozo in nastanek jetrnega raka. Za zdravljenje pridejo v poštev protivirusna zdravila, s katerimi pri približno 20 odstotkih bolnikov s kroničnim hepatitisom C dosežejo, da virus izgine iz krvi. Takšno zdravilo je interferon alfa v kombinaciji z ribavirinom. Zdravljenje poteka v obliki injekcij za podkožno dajanje enkrat na teden in je dolgotrajno, saj terapija traja od šest mesecev do enega leta, pa tudi zahtevno, saj ga spremlja cela vrsta neželenih učinkov, ki so lahko tudi smrtno nevarni.

Doc. dr. Mojca Matičič

Pogosta stranska učinka zdravljenja hepatitisa C sta anksioznost in depresija, včasih pa celo samomorilnost, zato zdravljenje zahteva stalen zdravniški nadzor.

Cepljenja ni Ker cepljenja proti okužbi z virusom hepatitisa C ni na voljo, je najbolj priporočljivo manj tvegano vedenje za preprečitev okužbe, kar pomeni izogibanje neprofesionalni akupunkturi, tetoviranju in pearsingu, izogibanje nezavarovanim spolnim odnosom – najbolje je imeti stalnega

Dr. Mario Poljak

partnerja. Opustiti je treba souporabo pribora za osebno higieno, za uživalce mamil pa velja, naj ne bi souporabljali pripomočkov za vbrizgavanje. Če pride do naključnega vboda z odvrženo onesnaženo injekcijsko iglo, je treba iztisniti kri na mestu vboda in ga izpirati pod tekočo mlačno vodo 10 minut, nato je treba mesto vboda razkužiti in se čim prej posvetovati z izbranim osebnim zdravnikom, ki po potrebi napoti k infektologu. Doc. dr. Mojca Matičič s Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja KC v Ljubljani

Primarj dr. Srečko Štepec

ni je na vprašanje o učinkovitosti in smiselnosti zdravljenja odgovorila: »Pod rednim zdravniškim nadzorom veliko bolnikov uspešno konča zdravljenje. Le-to je zelo pomembno, ker je kronični hepatitis C bolezen, ki sčasoma lahko jetra okvari do te mere, da povsem odpovedo in je edina rešitev njihova presaditev. Seveda do tega ne pride čez noč in še manj pri vseh ljudeh, ki so okuženi z virusom hepatitisa C, vsekakor pa je okužbo treba jemati z vso resnostjo in jo po potrebi zdraviti.« **D**

**NAJBOLJŠI GLASBENI
MIKS
ZA VSO SLOVENIJO**

Dajte radio
na glas ob 7:07

**102.4, 103.7
RADIO CENTER**

RADIO **CENTER**
Najboljše glasbeni miksi za vso Slovenijo

Pod pričakovanji

Kristijan Stranščak, foto: Gregor Pohleven, Reuters

Slovenski kajakaši in kanuisti ne najdejo poti do dobrih rezultatov na tekmah, ki so bistvo tekmovalne sezone. Na reki Parani so doživeli polom, saj so ostali brez finalistov v posamičnih vožnjah, praznih rok pa so ostali tudi med moštv.

Najbližji finalu kajakaš Peter Kauzer

Prvak med kanuisti Michal Martikan

Slovenija med finalisti letošnjega SP v Foz do Iguaçu ni imela niti enega tekmovalca. Še najbližje finalu je bil kajakaš Peter Kauzer. V drugih treh disciplinah jih bo treba loviti na EP prihodnje leto v Krakovu.

Brez svetle točke Prve predstave tako kajakašev kot kanuistov v kanalu Itaipu na reki Parani so nakazovale na slab izkupiček slovenske vrste na

tokratnem SP. Polfinala sta to samo potrdila in poskrbela, da bo evropsko prvenstvo prihodnje leto v Krakovu zelo zanimivo za slovenske slalomiste, saj bodo večino kvot za olimpijske igre 2008 v Pekingu, kar je bil temeljni cilj v Braziliji, morali iskati prav na Poljskem. Veliko se je pričakovalo od najboljšega slovenskega slalomista zadnjih let Petra Kauzerja, a mu je pot na vrh morda preprečila tudi poškodba desnega zapetja. Evropski podprvak je tekmovalje končal na 15. mestu. Sprva so mu sodniki sicer prisodili dve kazenski sekundi, s katerima je bil na 23. mestu, po uspešni pritožbi pa je s 15. mestom osvojil olimpijsko kvoto za slovensko vrsto v kajaku. Kljub temu pa razočaranje ni bilo nič manjše, saj pravi, da je bil odlično pripravljen, a očitno mu v Braziliji ni bilo usojeno dobro nastopati. Dejan Kralj je z dvema dotikoma pristal na 26. mestu, nastop pa se je popolno-

Demokracija na SP

Mitja Volčanšek

V idiličnem okolju jezerske pokrajine okoli avstrijskega Salzburga je bilo 21. in 22. septembra svetovno novinarsko prvenstvo v kolesarstvu. Na njem je nastopila tudi številčna slovenska reprezentanca.

Prvenstva se je udeležilo približno 120 tekmovalcev iz 12 držav v štirih kategorijah (moški do 35 let, moški do 50 let, moški nad 50 let, ženske). Med ducatoma slovenskih predstavnikov je bil kot zastopnik Demokracije tudi avtor tega članka, udeležil pa se je obeh preizkušenj, petkove vožnje na kronometer in sobotne cestne dirke.

Slabih 23 kilometrov dolg, tehnično izredno zahteven in razgiban kronometer je od vseh nastopajočih terjal velik napor, ki smo ga v nogah čutili tudi naslednji dan. Tako je bila cestna krožna dirka v kategoriji moških do 35 let v dolžini 67,5 kilometra precej taktična in se je končala v skupinskem sprintu.

Od Slovencev lahko izpostavimo dosežka Roberta Baumanna z Radia Kranj (moški nad 35 let), ki je bil četrti na cestni dirki in šesti v

Avtor članka na cilju cestne dirke z angleškim in avstrijskim predstavnikom

kronometru. Med ženskami je zobe pokazala zdravnica Nada Kozjek Rotovnik, sodelavka priloge Dela in Slovenskih novic Polet. Kozjek Rotovnikova se lahko pohvali s petim in šestim mestom.

Sicer pa je bilo – čeprav nihče ni zanemarljivo skrbnih priprav na tekmovalje – tako za slovensko odpravo kot za večino udeležencev iz

ma ponesrečil zmagovalcu tekme svetovnega pokala v Tacnu Tadeju Megliču, ki je izpustil vratca in zasedel šele 38. mesto. V finalu je naslov svetovnega prvaka osvojil Francoz Sebastien Combet, srebro je pripadlo Nemcu Fabianu Dörflerju, bron pa Britancu Campbellu Walshu, ki je tako ponovil uspeh z lanskega SP v Pragi.

Kanuista brez norme Med kanuisti je Simon Hočevár zahtevno progo preveslal brez večjih zapletov, napravil sicer en dotik, na koncu pa za tako železnim finalom na 19. mestu zaočeval 3,31 sekunde. Ni mu uspelo dobiti olimpijske kvote, ki jo dobi le prvih devet držav, Slovenija pa je bila dvanajsta. Še slabše se je znašel Dejan Stevanovič, ki je tudi dobil le dve kazenski sekundi, a je sredi proge zaradi težav (kar dvakrat se je prevrnil) izgubil ogromno časa in se je moral na koncu zadovoljiti s skromnim 38. mestom. V finalu so se na vrhu zvrstili najboljši trije kanuisti zadnjih let. Zma-

gal je Slovak Michal Martikan, podprvak iz Prage 2006, drugi je bil lanski prvak Francoz Tony Estanguet, tretji pa Avstralec Robin Bell. Kot zadnja Slovenca med kanuističnimi dvojci sta nastopila Urban Jarc in Nejc Višnar ter tekmovanje končala na skromnem 29. mestu.

Dober začetek, porazen konec

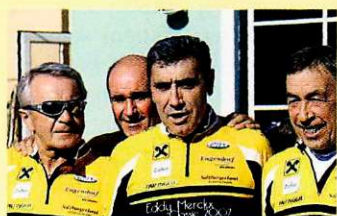
Razlogov za nov neuspeh je gotovo več, očitno pa v pripravih na prvenstvo v Braziliji ni bilo vse tako, kot bi moralo biti. Zanimivo je tudi to, da naši boljše rezultate dosegajo v prvem delu sezone, na katero se pripravljajo individualno in po klubih. V vodstvu reprezentance se bodo morali vprašati, zakaj je tako, saj gredo rezultati že nekaj let navzdol, potem ko fantje in dekleta opravijo skupne priprave za tako tekmovanje. Očitno je, da so bili naši na prvenstvo predvsem psihološko preslabo pripravljeni, o čemer govori tudi podatek, da je kar pet čolnov od devetih izpustilo vsaj ena od vratc. To se resni reprezentanci nikakor ne bi smelo dogajati, še zlasti ne, ker prog na Parani ne sodi med najzahtevnejše. V našem taboru so se pred prvenstvom celo pridušali, da je v primerjavi z večino prog, na katerih vsako leto nastopajo v svetovnem pokalu, nekoliko prelahka. Mar to pomeni, da so jo podcenili? **D**

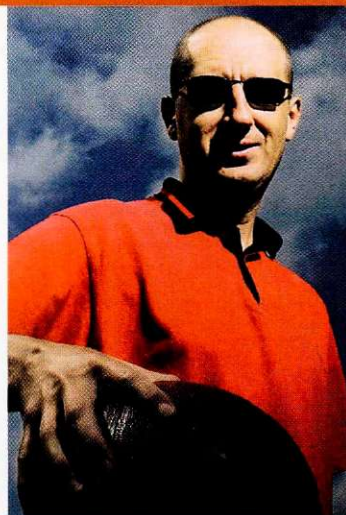
So naši podcenili progo?

drugih držav bistveno druženje s stanovskimi kolegi in uživanje v čudovitem okolju jezer Wallersee, Mondsee in drugih, kjer smo se počutili kot zelo dobrodošli gostje. Za organizacijo in motivacijo je najzaslužnejši zagotovo urednik Poleta Primož Kališnik – Kalček, ki je bil pravi *spiritus agens* slovenske odprave. Ne smemo pozabiti niti na bodrenje slovenskih navijačev ob prog, med katerimi sta izstopala izkušeni kolesarski strateg in nekdanji reprezentant Gorazd Penko ter znameniti specialist za enodnevne preizkušnje Andrej Hauptman.

Za poslastico je poskrbel Eddy Merckx, kolesarska legenda, ki je sodeloval kot častni gost na slavnostni podelitvi nagrad najboljšim. V nedeljo, 22. septembra, se je del slovenske reprezentance udeležil tudi zahtevnega kolesarskega maratona Eddy Merckx Classic s startom in ciljem v bližnjem Eugendorfu. Za konec le še namig ljubiteljem in navijačem; čez dve leti bo prvenstvo skoraj zanesljivo potekalo v Sloveniji, v Kranju. Ne zamudite ga!

Kolesarska legenda Eddy Merckx

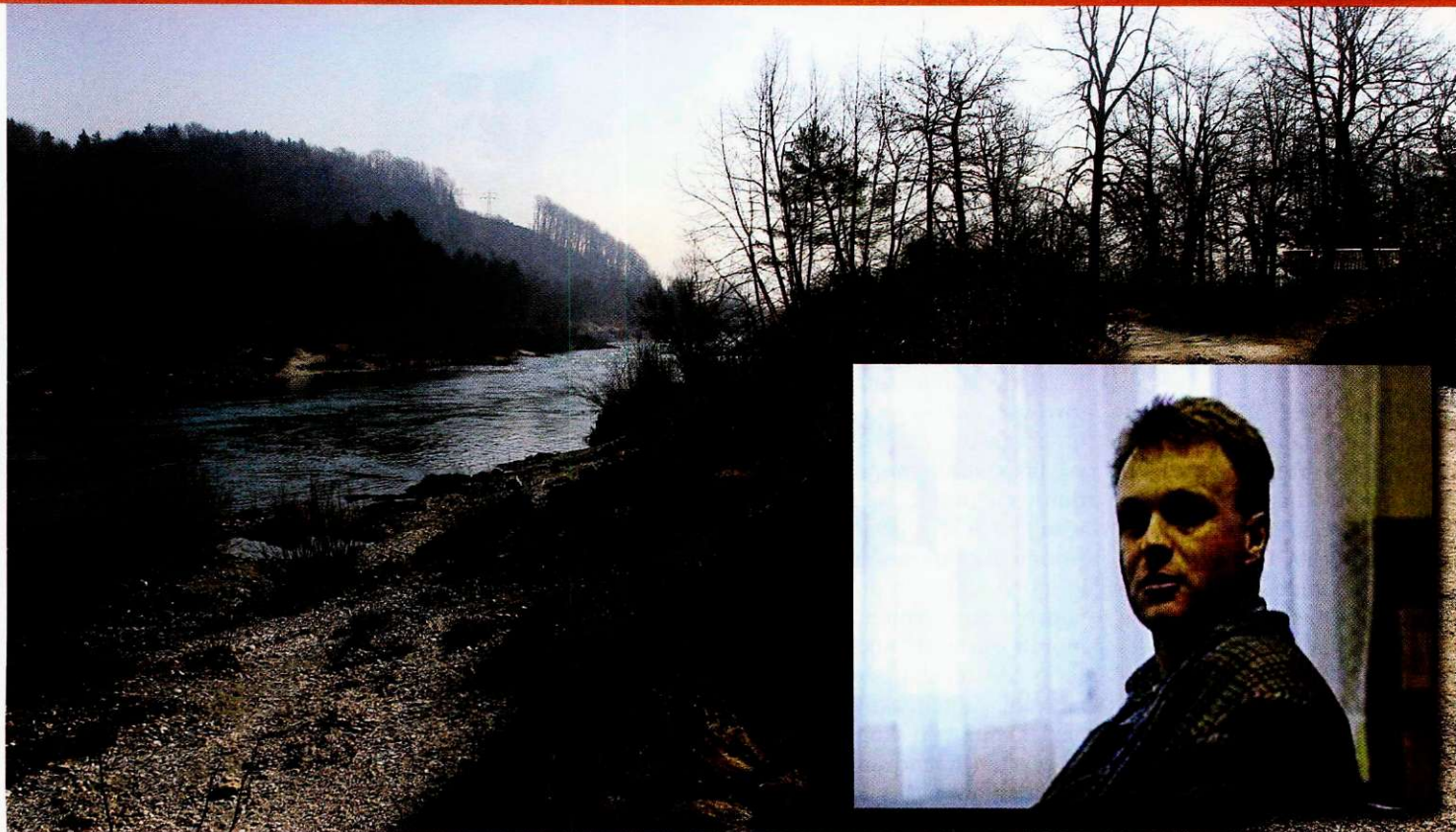

Derbi se vrača

Esad Babačić

Nikakor ne želim še enkrat polemizirati o tem, kateri od kolektivnih športov na Slovenskem je številka ena, saj je že nekaj časa jasno, da konsenza okrog tega ne more biti.

Pa vendarle si ne morem kaj, da ne bi v teh dneh držal pesti za hokej, ki ima zares bleščečo tradicijo. Sodelovanje ZM Olimpije v ligi EBEL se je doslej izkazalo za zadetek v polno, saj se je hokejska mrzlica prenesla tudi na metropolo, ki je že krvavo pogrešala resne tekme, kakršna je derbi med Jesenicami in Olimpijo. Odziv gledalcev na premieri v avstrijski ligi je bil več kot dober, pa čeprav je bil vstop prost. Polna dvorana je bila kljub odprtim vratom dokaz, da se zanimanje za ta privlačni šport ni prav nič zmanjšalo. Dejstvo namreč je, da so šli na tekmo pretežno takšni gledalci, ki poznajo in obožujejo hokej. Takšnih pa je pri nas na srečo dovolj za to, da bo vsak derbi v tekoči sezoni poln do zadnjega. Najsi gre za tekme v Tivoliju ali Podmežakli, nobenega dvoma ni, da bo vsako srečanje naših dveh predstavnikov v tuji ligi veliko več kot navadna tekma. Takšnega naboja, kot ga ima večni hokejski derbi, pač ne more imeti noben drug derbi v tem prostoru. Žal so Jesenice začele močno oslabiljene, tako da v boj za vrh avstrijske lige ne bomo mogli poseči, kar pa še ne pomeni, da bomo igrali stransko vlogo. Veseli dejstvo, da je Olimpija sestavila zelo solidno moštvo, ki lahko premaga kogar koli, tudi tako močna moštva, kot je letos Dunaj. Premagati moštvo, v katerem igrata brata Rodman in Fox, nikakor ni mačji kašelj. Pravo vrednost zelenih, ki bodo s pravim Vnukom še boljši, bomo videli v nadaljevanju tekmovanja, ki je zares naporno. Potovanja po Avstriji in ubijalski ritem igranja lahko prej ali slej načnejo bolj izkušene Ljubljancane, ki niso navajeni na takšen tempo. Jesenice imajo za seboj že eno sezono, tako da so na pogosta potovanja in menjavo okolja že malce navajene. Blesti vratar Westlund, ki je strup za avstrijske napadalce, še posebej kadar imajo kazenske strele. Njegove obrambe so prvi pogoj za ohranjanje zmagovalne mentalitete, ki mora trajati čim dlje časa. Gre namreč za zelo občutljiv projekt, ki je še toliko bolj občutljiv na poraze, s katerimi lahko pride do popolnega razpada sistema. Žal je še vedno preveč tistih, ki v hokeju uživajo le toliko časa, dokler njihovo moštvo zmaguje. Pravzaprav je to že kar značilnost ljubljanskih navijačev, ki so navajeni le na najboljše. Zato je še toliko bolj pomembno, kakšen hokej se bo igral na nedeljskem derbiju, ki bo nekakšen uvodnik v vročo hokejsko jesen in zimo.

Casiraghi je bil za ugrabitev in posilstvo obsojen na skupno dvajset let zapora.

Posiljevalcu dvajset let zapora

Bogdan Sajovic, arhiv Demokracije

Ljubljansko sodišče je poseglo po zgornji meji zagroženih kazni, tako da bo v primeru pravnomočnosti Stephen Casiraghi zaradi ugrabitve in spolnega nasilja za rešetkami sedel dvajset let.

Če bodo sodniki višjega sodišča enakega mnenja kot prvostopenjski sodni senat, bo Ljubljčan Stephen Casiraghi imel dvajset let časa, da bo za zaporniški rešetkami premišljeval o kaznivem dejanju, ki ga je zagrešil. Februarja letos je Casiraghi, ki je specialni povratnik, ugrabil 19-letno študentko in jo nato imel kar trideset ur v jetništvu, pri tem pa se je na poniževalen in grozovit način nad njo spolno izživil. Tožilstvo je seveda z rabsodbo zadovoljno, medtem ko se bo obramba najbrž pritožila.

Stephen Casiraghi (nekoč se je imenoval Hinko Krejačič, potem pa se mu je zdelo bolj imenitno prevzeti ime pokojnega moža monaške princese Caroline) je zaradi svojih nasilnih kaznivih dejanj stari znanec policije. Pred več kot desetimi leti je za Bežigradom ugrabil avtoštoparko, jo prepeljal za

Savo in se nad njo spolno izživil. Potem ko so ga prijeli in izpustili iz pripora, je iz maščevanja zažgal več policijskih avtomobilov na dvorišču ljubljanske policije. Med sojenjem je grozil vsem – pričam, žrtvi, sodnikom, novinarjem, da se jim bo maščeval, mimogrede pa je še razbil svojo zaporniško celico. Tudi v zaporu je večkrat prišel v konflikt z zaposlenimi.

Pred dobrim letom je na sodišču napadel fotografa in mu razbil aparat, proti njemu pa poteka tudi postopek, ker je pred časom napadel jetniškega paznika.

Februarja letos so Casiraghija predčasno izpustili s prestajanja kazni, zaradi birokracije pa mu niso vročili dokumentov za novih petnajst mesecev zapora, na katere je bil medtem obsojen.

Trideset ur torture Že nekaj dni po izpustitvi je Casiraghi z avtomobilom, na katerem je imel ukradene tablice, na Dolgem mostu pri Ljubljani v avto sprejel štoparko. Kmalu jo je z verigami priklenil nase, jo nato vklenjeno vrgel na zadnje sedeže in jo udaril, pri tem pa dejal, da jo je ugrabila Al Kaida. Na samotnem kraju za Savo jo je priklenil na drevo, ji rekel, da je bil dolga leta v zaporu, da je že posiljeval, hvalil se je, da pozna Metoda Trobca in Silva Pluta in da jo bo ubil, če ne bo storila, kar zahteva od nje. Po tridesetih urah mučenja je odšel po hrano, dekletu pa se je posre-

čilo pobegniti in na Casiraghijevih rokah so zaškrtale lisice.

Na sojenju je seveda vse tajil in rekel, da je hotel z dekletom imeti le pogovor, vendar mu niso verjeli. Obramba je sicer predlagala oprostitev, tožilstvo pa najvišjo zagroženo kazen. Za spolno nasilje je dobil najvišjo mogočo kazn, petnajst let, poleg tega pa še tri leta za ugrabitev (najvišja mogoča kazn je pet let), h kazni so mu prišteli še leto in tri mesece, za vožnjo z ukradenimi tablicami deset mesecev in mu preklicali tri tedne, kolikor so ga prej izpustili iz zapora na začetku leta. Skupni seštevek je dober mesec dni več kot dvajset let zapora, a sodišče je izreklo enotno kazn dvajsetih let. Do pravnomočnosti bo Casiraghi v priporu. Proti njemu poteka še nekaj postopkov, poleg tega pa ga bo štoparka civilno tožila za prestance muke in strah. ■

Vabimo vas na

10. slovenski turistični forum

Rogaška Slatina, 6. in 7. december 2007

Grand Hotel Sava Rogaska in Terme SPA Rogaska

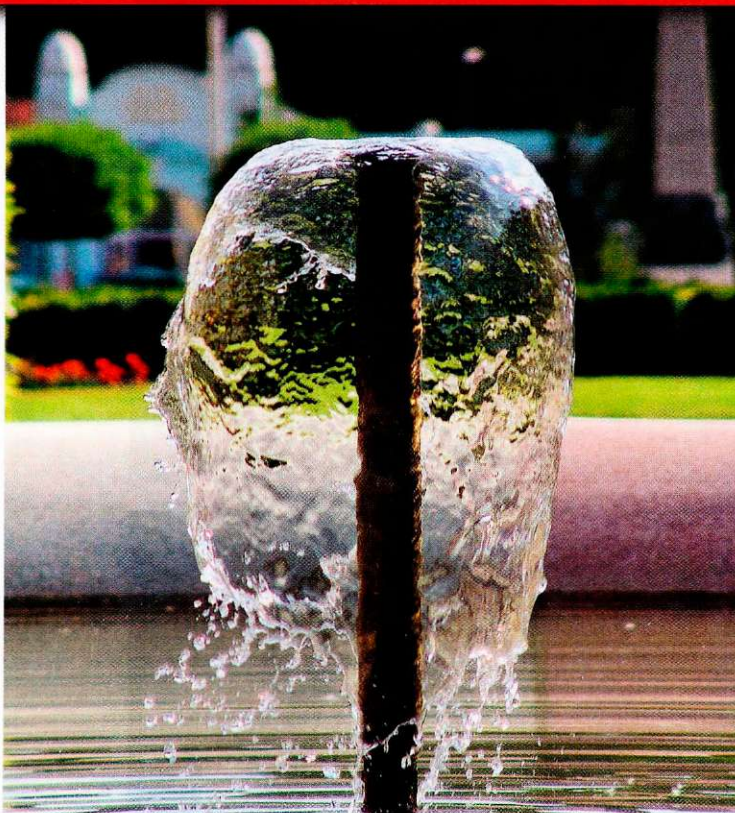
Rdečo nit dogodka bodo predstavljale sledeče tematike:

Predsedovanje Slovenije Evropski uniji v letu 2008

Nova tržna znamka Slovenije in v okviru le-te nova tržna znamka slovenskega turizma

50. obletnica Skupnosti naravnih zdravilišč Slovenije

Več informacij o dogodku bo na voljo na www.slovenia.info/forum

Dobrodelna akcija je uspela

Da v stiski spoznaš prijatelja, kot pravi pregovor, so dokazali vsi, ki so se odzvali na dobrodelno akcijo STOPIMO SKUPAJ – za pomoč prizadetim ob poplavih. V dobrodelni prireditvi, ki sta se ji na pobudo Televizije Slovenija pridružila še Radio Slovenija in Radio Ognjišče, so v dveh dneh zbrali kar 872.768 evrov.

Ideja za akcijo se je porodila v sredo zvečer po »sodnem« dnevu, naslednji dan pa so že stekle priprave in organizacija. Izrednega pomena je bila takojšnja privolitev vseh tehničnih in programskih služb Televizije in Radija Slovenija kot tudi glasbenikov, ki so s svojim petjem in igranjem v živo oblikovali program dobrodelnega koncerta. Številni produkcijski in tehnični delavci so storili vse, da je bil koncert organiziran v rekordno kratkem času.

Srce so odprli tudi slovenski glasbeniki, ki so sodelovali na prireditvi: Simfonični orkester RTV Slovenija, ki sta mu dirigirala En Shao in Patrik Greblo, Janez Lotrič, pianist Tomaž Petrač, violinistka Anja Bukovec, Slovenski oktet, Manca Izmajlova, Alenka Gotar z Vladimirjem Mlinaričem, Darja Švajger, Alenka Godec z Miranom Juvanom, Anika Horvat, vokalna skupina Gloria, Trio Eroica, Aleksander Mežek, Jan Plestenjak, Siddharta, Lado Leskovar z dr. Markom Bohom, Vlado Kreslin, Čuki in Andrej Šifrer. S svojimi prispevki so sodelovali tudi novinarji informativnega programa TV Slovenija. Dobrodelni večer STOPIMO SKUPAJ sta povezovala Bernarda Žarn in Jure Sešek.

K akciji je pristopil tudi Telekom s svojim Klicnim centrom, kjer je blizu 50 prostovoljcev, tudi iz vrst zaposlenih na Radiu Ognjišče in RTV Slovenija, sprejemalo klice dobrotnikov med 20. in 23. uro, potem pa so se klici preusmerili na številko Karitas. Zaradi velikega zanimanja darovalcev so tudi na TV Slovenija pred studiem, kjer je koncert potekal, organizirali prostovoljce, ki so na posebno številko zbirali prispevke. Med prostovoljci so bili nekateri vodilni iz

Voditeljka koncerta STOPIMO SKUPAJ

Slovenski oktet

TV Slovenija in Glasbene produkcije ter tudi izvajalci, kot sta Andrej Šifrer in Alenka Gotar.

Z bogatim glasbenim programom, javljanji s prizadetih območij in besedo spodbude vsem, ki jih je prizadela vojna ujma, je organizatorjem uspelo zbrati znesek, o katerem so lahko samo upali.

Koncert STOPIMO SKUPAJ je na 1. programu Televizije Slovenija pritegnil številne gledalce, saj si ga je ogledalo povprečno 11,8 odstotka ali 213.800 gledalcev, starih nad 10 let, oz. 34 odstotka vseh gledalcev televizije v času prenosa.

Prizadevni organizatorji so nadvse hvaležni za dragoceni prispevek in se vsem darovalcem iskreno zahvaljujejo.

Nova »havajska« mis

Na finalnem izboru za naziv Miss Hawaiian Tropic Slovenije 2008 si je laskavi naslov prislužila 21-letni Tina Gaber iz Ljubljane. Lepotica se bo udeležila svetovnega finala, ki bo prihodnjo pomlad v ameriškem Las Vegasu. Spremljevalka Gabrove je postala 24-letna Tamara Popovič iz Brežic.

Na finalnem izboru je žirija izmed 12 finalistk izbrala šest superfinalistk, in sicer Tamaro Popovič, Katjo Pajek, Uršo Čepin, Majo Kovač, Tino Gaber in Ines Zidarič. Superfinalistke so odgovarjale na izžrebana vprašanja žirije, nato pa je žirija izbrala zmagovalko.

Lepotička bo barve naše zastave zastopala prihodnjo pomlad v Ameriki.

Da se je Tina povzpela na najvišjo stopničko letošnjega tekmovanja, je morala s svojim videzom in sposobnostmi prepričati žirijo, v kateri so med drugim sedeli maratonski plavalec Martin Strel, kolesar Jure Robič, telovadec Aljaž Pegan in mis revije Ona za leto 2005 Manca Zver. Od zmagovalke se pričakuje, da zna nastopati pred mediji in javnostjo, da ima smisel za poslovnost in je zelo ambiciozna oseba. Na letošnjem izboru so podelili še štiri druge lepote nazive. Mis spleta je postala Urša Čepin, mis Planeta, ki so jo izbrali obiskovalci portala Planet družbe Mobitel, je postala Tamara Popovič, medtem ko so bralci revij Nova in Lea za mis Nova izbrali Tino Gaber. Gledalci TV 3 pa so za mis TV 3 izbrali Majo Kovač.

Komaj čakata dojenčka!

Simpatična oskarjevka Halle Berry in njen fant Gabriel Aubry komaj čakata, da bo na svet prijočal njun prvo-rojenec. Z njim bosta okronala svojo dveletno zvezo. Bodoča mamica, 41-letna igralka, je priznala, da je kar 33-krat naredila test nosečnosti, preden je verjela, da je res noseča. Z deset let mlajšim Gabrielom si želita imeti še več otrok. Če ne bo šlo po naravni poti, jih nameravata posvojiti. A vse misli so za zdaj namenjene prvorojencu, ki bo na svet prijočal v spomladanskih mesecih prihodnjega leta.

Pri 41 letih bo prvič postala mamica.

A man in a white chef's uniform, including a white cap and apron, is riding a silver bicycle on a paved path. He is looking back over his shoulder. The background features a brick house with a chimney, trees, and a clear blue sky. The overall scene is bright and sunny.

Za čistejše izgorevanje

Prima - novo kurilno olje

Novo kurilno olje je prihranek za vas in okolje.
Izboljšali smo njegovo kakovost, zato izgoreva
bolj čisto, s tem pa povečuje izkoristek in
zaščito vašega ogrevalnega sistema.
Z njim boste prihranili tako pri vzdrževanju
naprav kot pri porabi goriva. Prima, kajne?

080 22 66

www.petrol.si/primakurilnoolje

PETROL

Sposobnost in cenzura

Magični gledalec

Ob tem, da se je Sašo Hribar mirno lotil direktorja Radia Slovenija Vinka Vasleta, bi se lahko samoklicani borci proti cenzuri malo zamislili.

To, da Sašo Hribar v svoji oddaji, ki jo v sobotnih poznih večernih urah predvajajo na nacionalki, bolj ali manj uspešno in predvsem bolj ali manj ostro provocira svoje sogovornike ali pa tudi kakšno drugo tarčo, ki si jo pač izbere, je vsakomur, ki ga vsaj nekaj časa spremlja pri njegovem delu, popolnoma jasno. Pravzaprav to bolj ali manj uspešno počne že kakšnih dvajset let bodisi na radijskih valovih, bodisi na televiziji. Prav zaradi tega si je v zadnji oddaji privoščil kar dobro zafrkancijo, ki je ne nazadnje povezana z njim in njegovim dolgotrajnim nastopanjem.

Hribar se je namreč obregnil ob pavšalno trditev, ki jo nekateri politično obarvani aktivisti že kar nekaj časa ponavljajo. Gre za trditev, da so nacionalko zapustili že vsi, ki so kaj veljali. Seveda gre za namigovanje, da je menda na nacionalki politični pritisk na novinarje nevzdržen. Za vse to je seveda kriva vlada oziroma vladna koalicija, ki naj bi pritiskala na novinarje tako z zakonom o medijih kot tudi s postavitvijo svoje vodstvene garniture v nacionalno radijsko in televizijsko hišo. Hribar je zafrkljivo pripomnil, da je pred dvajsetimi leti v svojem prvem letu

na televiziji kot mladenič dobil prestižno medijsko nagrado. Vsi so ga trepljali in mu prigovarjali, da gre končno za inteligentnega človeka pa karizmatičnega in oh in sploh. Zdaj, po dvajsetih letih, pa ga s trditvijo, da so »šli že vsi, ki so kaj veljali«, tisti, ki so ga nekaj trpeli, praktično degradirajo v cepca, celo nevrednega, da bi mu ponudili v podpis petico proti cenzuri.

Nadaljeval je v svojem običajnem slogu. Bučkarije so čisto dobro izpadle, še posebno je dobro izpadel tisti del, ko položijo govor v usta iranskemu predsedniku, ki naj bi v novem spektaklu Terminator 4 zamenjal že iztrošenega kalifornijskega guvernerja Schwarzeneggerja. Bog ne daj, da bi to videli kakšni prenapeteži, da ne bi prišlo še do kakšnega džihada proti nacionalki. Sicer pa to tako ali tako nekateri že počnejo in lahko mirno začnejo še kampanjo, češ da nacionalka žali verska čustva muslimanov, ker se norčuje iz ubogega iranskega predsednika oziroma po nemarnem omenja njegovo ime.

Gost, ki se je dal v zadnji oddaji provocirati, je bil celjski župan Bojan Šrot, ta čas tudi protikandidat Janeza Podobnika za predsednika Slovenske ljudske stranke. Šrot se je dobro branil in izvrstno pariral, pri tem pa nekajkrat pokazal precej velik smisel za humor, tako da je bil tudi ta del oddaje dober.

Najbolj super pa je Hribar povozil samozvane borce proti cenzuri, s tem da se je v oddaji lotil direktorja nacionalnega radia Vinka Vasleta. Kaj je boljši dokaz, da cenzure ni, kot če se lotiš enega iz vodstva svoje lastne ustanove? In kaj je boljši dokaz za sposobnost novinarja ali pa medijca, da to stori? Tisti, ki tako propagirajo svojo sposobnost in nasprotovanje cenzuri, bi ga lahko malce posnemali. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Pomislite, kaj boste povedali vašim ljudem, ko se boste končno odločili, kaj boste storili. Pripravite se na to, da bo marsikdo zelo razočaran, pa tudi na to, da bo nekdo manj prizadet, kakor ste pričakovali. Konec tedna bo razburljiv.

Bik
21.4.-21.5.

Prijetneje bo, če se odpravite sami na ogled neke predstave, kakor pa da tja rinete še nekoga, ki si ne želi iti. Zagotovo boste tam srečali prijetno družbo, zato vam zanjo ni treba skrbeti. Dobili boste pozdrave iz zelo daljnega kraja.

Dvojčka
22.5.-21.6.

V najboljši veri boste priskočili na pomoč nekemu, ki vas bo zanjo prosil. Veliko dela boste imeli, ker vas bo omenjena oseba nekako prinesla okoli in se ne boste mogli sprijazniti s svojo naivnostjo.

Rak
22.6.-21.7.

Že vnaprej boste prepričani, da se vam ne izplača vlagati toliko truda, kakor vam priporočajo vaši sodelavci. Ne pustite se prepričati, saj sami veste, kaj je najbolj prav. Konec tedna vam ne uide izjemno zanimivo in koristno srečanje.

Lev
22.7.-21.8.

Morali se boste nekoliko zadržati, sicer se utegnete zameriti še komu. Veliko preveč zahtevate od nekaterih ljudi in od drugih veliko premalo. Morali boste vse skupaj uravnotežiti. Veseli boste priscrčnih pozdravov svojih znancev.

Devica
22.8.-21.9.

Čaka vas veliko srečanj, ki so vam pisana na kožo. Pripravite kaj zanimivega ter naredite nekaj zase in za svoje domače – ostanite doma dlje časa kot ponavadi. Če imate ravno novo službo, pa dopusta raje še ne jemljite.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Prireditev bo minila po načrtih, le utrujeni boste neskončno. Ko se boste odpočili, se lotite priprav na novo študijsko leto, ki se je že povsem približalo. Z delom si boste ustvarili precejšen del ugleda pri kolegh.

Škorpion
23.10.-21.11.

Dobra volja bo trajala še naprej, teden bo minil, kot bi mignil, in čudili se boste, odkod vam toliko pozitivne energije. Priprave na javno delovanje bodo potekale kot po maslu in nadrejeni bodo na vso moč zadovoljni z vašim delom.

Strelec
22.11.-20.12.

Premišljali boste o prihodnosti in se spraševali, ali delate prav ali pa boste spet zagazili v težave. Nikakor se ne dajte preplášiti, le skrbno premislite, kako si boste organizirali življenje. Veselje vas bo gledati in poslušati, saj boste zelo samozavestni.

Kozorog
21.12.-19.1.

Če boste dajali potuho svojim domačim, ki so neodgovorni, si pripisite vse slabe posledice, ki bodo takemu vedenju sledile. Ne delajte se, da ne vidite, sicer ne boste mogli več niti malo vplivati. Delo, ki ga opravljate, je zelo zahtevno.

Vodnar
20.1.-18.2.

Prepričati se morate, da je vse v redu in vse tako, kot le mora biti. Tisti, ki se vsak večer vračate v stanovanje, ki je prenaseljeno, se boste spraševali, ali bo te agonije sploh kdaj konec. Pokličite katera od prijateljev na pijačo.

Ribi
19.2.-20.3.

Popravili boste svoj vtis pri nekem, ki ni imel najboljšega mnenja o vas. Bodite srečni, da vas pozna tako veliko ljudi – le na tak način boste dobili tako dobro delovno mesto, kot si ga le morete želeli. Konec tedna bo razburljiv.

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)

Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)

Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	NAJVIŠJA GORA V TURČIJI	RANOCELNIK, PADAR	NEKDANJA PLAVALKA BOJAD- ŽIJEVA	KNJIŽEVNIK SVETINA	DEMOKRACIJA
FRANCOSKI PEVEC (PIERRE JEAN)						VZDEVEK IGRALCA RADKA POLICA
GOVORNIK, PRIDIGAR						
ZGODNJE VINO						
PREBIVALEC IRANA						
ROPOTIJA, NAVLAKA					DEMOKRACIJA	SLOVENSKI GLEDALIŠKI IGRALEC (EVGEN)
NAPAD, NASKOK						
			ALPSKA SMUČARKA DREVOVA	DONOSNA SLUŽBA BREZ DELA	RUSKA IGRALKA	ROBERT ALTMAN
		POKRAJINA V ARABIJI				
		STARA PLOS. MERA				
						TITANOV MINERAL
			GRŠKA BOGINJA USODE			
			NRAVOSLOVJE			
FR. FILM. SNEMALEC						
ČASOVNI PRISLOV						
	NEKDANJA PLAVALKA LIGORIO	RUSKA AVTONOMNA REPUBLIKA				
		VRSTA MINERALA				
		IVAN TAVČAR				
NAMERNO POVZROČ. NEVŠEČNOSTI						
EDEN OD ŠTARSEV, OČE				ANTON SOVRE		

GAZELA, OPOMIN, RAFIJA,
IRAN, ČA, AMI, DATA,
IG, EPP, NAPEV, MOLO,
TRAVARICA, ERAR, NIRALA,
ISTRAN, ALALI, ČL, LITVA,
ALES, RIS, KAID, PSAR,
OTTA, ARD, ATKINS, ELAN,
MU, LESJAK, RADEČAN,
KAAN, JACERA

1. nagrada: **ANDREJ ČIRIČ**
Srednje 17, 2354 Brestnica

2. nagrada: **FRANČIŠKA KOŠIR**
Celovška 103, 1000 Ljubljana

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljeja svojo davčno številko.

1. nagrada: povratna letalska vozovnica na *Adriini* redni liniji Ljubljana–Rim

2. nagrada: povratna letalska vozovnica na *Adriini* redni liniji Ljubljana–Sarajevo

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 11. 10. 2007 pošljite na naš naslov:	<i>Demokracija</i> , p.p. 4315, 1001 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka"
---	--

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

> **1.10.1814** se je rodil slovenski matematik dr. Franc Močnik, vitez matematičnega peresa.

> **1.10.1942** so Italijani kot talca ustrelili slikarja Hinka Smrekarja.

> **2.10.1990** je ob polnoči na 3. oktober prišlo do popolne politične združitve obeh Nemčij.

> **2.10.1990** je predsedstvo Jugoslavije sklenilo, da bo 5. vojaško območje v Zagrebu prevzelo poveljevanje nad slovensko TO.

> **3.10.1829** se je v Solkanu rodil major Andrej Komel pl. Sočeban. Bil je vztrajen borec za slovenščino in utemeljitelj slovenskega vojaškega izrazja.

> **3.10.1929** so na seji ministrskega sveta Kraljevine SHS sprejeli zakon o novem imenu Kraljevine Jugoslavije, ki ga je predlagal kralj Aleksander Karađorđević.

> **3.10.2004** je na volitvah v državni zbor največ glasov prejela SDS. Dobila 29 sedežev. Sledile so najmočnejša opozicijska stranka LDS 23 sedežev, ZLSD (sedanja SD) 10 sedežev, NSi 9 sedežev, SLS 7 sedežev, SNS 6 sedežev in DeSUS 4 sedeži.

> **4.10.1830** je razpadlo Združeno kraljestvo Nizozemska. Južni, večinoma katoliški del države je razglasil neodvisnost in ustanovil novo državo Belgijo.

> **4.10.1946** je Edvard Kocbek na sestanku z vodilnimi člani KPS govoril o nepojasnjeni usodi domobrancev in zelo kritično ocenil povojni položaj.

> **5.10.1906** je celjski občinski odbor vnesel v mestni cestnopolijski red določilo, s katerim je prepovedal slovenske napise na izveskih pred lokali.

> **5.10.1908** je Avstro-Ogrska po 30 letih okupacije razglasila aneksijo Bosne in Hercegovine.

> **6.10.1820** se je rodila švedska operna pevka Jenny Lind, imenovana švedski slavček. Na gostovanju v Ameriki je vprašala, zakaj se ameriške ženske tako razlikujejo od Evropejk. Neki diplomat ji je pojasnil: »No, velike razlike ravno ni. Evropske ženske zardijo, če so v zadregi, v Ameriki pa so v zadregi, če ne zardijo.«

> **6.10.1907** je bila v Trstu prva predstava poklicnega slovenskega gledališča.

> **6.10.1918** so v Zagrebu ustanovili Narodni svet Slovencev, Hrvatov in Srbov.

> **6.10.1927** so v New Yorku predvajali prvi zvočni film z naslovom Pevec jazz.

> **7.10.1983** je bilo v Zagrebu posvetovanje o aktualnih vprašanih publicistike in zgodovinopisja. V Sloveniji je prišlo tudi do prvih odkritih nasprotovanj centralistični politiki, ki je skozi »skupna programska jedra« po- skušala poenotiti šolske programe.

POGLED NAZAJ (OD 1. 10. DO 8. 10.)

Združene države Evrope

Na Dunaju se je **3. oktobra 1926** začel prvi tridnevni vseevropski kongres, ki se ga je udeležilo več kot 2.000 predstavnikov iz 24 evropskih držav. Šlo je za poskus ustanovitve Združenih držav Evrope. Cilj zveze evropskih držav je bil mirno poravnavanje sporov, skupen gospodarski prostor in medsebojna podpora v težkih obdobjih. Ustanovili naj bi carinsko in gospodarsko unijo. Zamisel se je izjalovila zaradi zloma newyorške borze leta 1929 in čez eno leto vzpona nacizma v Nemčiji. Med evropskimi državami je prišlo do dvoma o nemški demokraciji. Bale so se, da bi s sodelovanjem škodovala lastnim interesom.

Odziv na večstopenjski načrt ustanovitve Združenih držav Evrope je bil precejšen, praktično pa je oživel in se začel uresničevati z ustanovitvijo Evropske gospodarske skupnosti po drugi svetovni vojni. Začetnik vseevropskega gibanja je bil avstrijsko-madžarski pisatelj in politik grof Coudenhove-Kalergi. S svojo zamisljivo zveze evropskih držav, ki naj bi bila »bogata kot Amerika in nevtralna kot Švica« in je sprva veljala za utopijo, je najprej navdušil diplomate, pisatelje, umetnike, časnikarje in učenjake predvsem na nemško govorečem območju. Evropo si je predstavljal pod vodstvom Francije in Nemčije, a brez Sovjetske zveze.

Ugled s terorjem

Po virih KPS je VOS **1. oktobra 1941** prvič uspela z likvidacijo, ko je za Bežigradom v Ljubljani ustrelila Alojzija Notarja. IO OF in Glavno poveljstvo Partizanskih odredov Slovenije sta pomladi 1942 dala naslednji ustni ukaz: »Med ljudstvom si moramo pridobiti ugled in ljudstvo mora imeti pred nami strah. Zato moramo takoj počistiti v vsem, kar ni z nami. Tudi če je en sam član družine proti nam ali je kaj zakrivil proti našim postavam, je treba brezpogojno likvidirati vso družino.« Teh načel se je partija držala že poleti 1941. V

ta namen je ustanovila VOS. »Varnostne grupe« so štele po pet »varnostnikov«.

Partija je na seznam tistih, ki jih je treba likvidirati, uvrstila vplivne rojake, za katere je vedela, da niso idejno na njeni strani in da utegnejo organizirati osvobodilni boj zunaj nje ali celo proti njej. Likvidirani so bili v največ primerih šele po umoru razglašeni za narodne izdajalce. Zelo zgovorno je dejstvo, da VOS ni niti enkrat poskušala narediti atentata na kakšno vidnejšo okupatorjevo osebnost.

Slovenija po moratoriju

Slovenska skupščina je **2. oktobra 1991** na seji vseh zborov sprejela stališča in sklepe o ravnanju po izteku trimesečnega moratorija 7. oktobra 1991, ki je bil podpisan 7. julija 1991 na Brionih. Skupščina je ugotovila, da bodo z iztekom moratorija prenehale vse obveznosti Republike Slovenije iz Brionske deklaracije in da ni razlogov za njeno podaljšanje.

Skupščina Republike Slovenije je po izteku moratorija zveznim organom odvzela vse pristojnosti nad Slovenijo in sprejela sklep, da mora JLA zapustiti slovensko ozemlje najpozneje do 18. oktobra 1991. 3. oktobra 1991 je Ustavno sodišče SFR Jugoslavije ocenilo sklep predsedstva SFR Jugoslavije o premostitvi enot JLA iz Republike Slovenije do 18. oktobra 1991 kot grobo kršenje ustave SFR Jugoslavije.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 38/12

Govorijo eno, delajo drugo (1)

Glede usklajenosti Resolucije o nacionalnem programu visokega šolstva s Socialnimi demokrati bi želel posredovati nekaj pojasnil. Resolucija je bila usklajena, kot piše tudi v sklepu, ki ste ga objavili v vašem tedniku, v 'tej fazi'. Po

eni strani, in to je zapisano tako v ustavi kot še posebej v partnerskih pravilih, poslanci niso vezani na nikogaršnja navodila, po drugi pa so izkušnje iz Partnerstva za razvoj obe strani izučile, da v nadaljevanju postopka sprejemanja zakonov ali dokumentov prihaja do sprememb, ki jih prej nismo predvideli ne na eni ne na drugi strani. S to zavestjo eni in drugi sprejemamo dogovore kot v čim večji meri obvezujoče, vendar ne dokončne.

V tem primeru je bila resolucija usklajena pod samo enim nenapisanim pogojem: da se bo minister o odprtih vprašanjih, ki smo jih sporazumno izpustili iz resolucije, pogovarjal z vsemi partnerji pri pripravi zakona.

Minister je zakon pripravil sam brez obljubljenega sodelovanja prizadetih. Na prve ostre reakcije univerz, študentov, sindikatov in raziskovalcev, da je treba zakon umakniti in odpreti razpravo o temeljnih načelih, se je odzval trdo. Zakona ni hotel umakniti niti potem, ko je predsednik vlade Janez Janša na

poslansko vprašanje odgovoril, da tega zakona ni. To, da zakona ni, trdi še vedno tudi minister za šolstvo in šport Milan Zver. Tu je ves problem: zakon, ki ga ne bi smelo biti, vendarle je. Zakon je protiušten in po oceni dekana ljubljanske pravne fakultete tudi pravno slabo pripravljen. Zakon ne izpolnjuje niti potrebnih pravnih niti političnih pogojev, da bi lahko nadaljeval proceduro v tej obliki. Takoj ko je postalo jasno, da je šlo za popoln nesporazum glede dogovorov ob resoluciji, so se vsi pogajalski partnerji, ki predstavljajo visoko šolstvo in raziskovalno sfero, postavili proti resoluciji. Tedaj je postalo jasno, da po-

skuša vlada prepeljati partnerje žejne čez vodo in da namerava sprejeti odločitve neodvisno od volje vseh partnerjev.

Tisti hip, ko bi minister umaknil zakon, ki ga za predsednika vlade ni, in sprejel pogovor o zakonu, kot je bilo dogovorjeno, bi bila resolucija lahko sprejeta v dogovorjeni obliki.

Da smo ravnali prav, dokazuje tudi poteza predsednika vlade, ki je »odstopil« neverodostojnega ministra. Od nove ministricе pričakujemo, da bo zakon umaknila ter začela obljubljeni razprave o temeljnih načelih in odprtih vprašanjih visokega šolstva.

Dr. Igor Lukšič,
podpredsednik SD ►

Modri mislimo na jutri

www.modra-energija.si

**ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
PRISPEVA K LEPSI PRIHODNOSTI!**

hse

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00

Elektro Primorska 05 333 33 50

Elektro Ljubljana 01 430 42 70

Elektro Gorenjska 04 208 32 32

Elektro Celje 03 420 10 00

Elektro Maribor 02 220 01 15

► »Dobro jutro«

Kako lepa želja, a tokrat žal ne gre za pozdrav, s katerim človeku zaželimo prijeten začetek dneva, pač pa za brezplačen izvod neke vrste biltena, ki ga nič krivi državljanji dobivamo v svoje hišne nabiralnike. Na drugi strani pravkar prispele številke (št. 122 od 22. 9. 2007) je pod mastnim naslovom »Laiki na čelu EU« natisnjen prispevek, pod katerim je podpisana Maja Volk. Ni pomembno, ali sta to njeno pravo ime in priimek, pomembno je, da je ta gospa (morda gospod?) zelo pomembna, kajti na vse se spozna, vse obvladuje, z levo roko maha počez in po dolgem čez prejšnje in sedanje ministre, seveda pa je najslajši zalogaj predsednik vlade gospod Janez Janša, saj je v današnjih časih že kar moderno udrihati čezenj oziroma bi utegnil nekdo, ki zna napisati nekaj stavkov, soditi

RADIO
96,4 MHz *Ta pravi!*
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

že kar med zaostale, če mu ne bi med vrsticami prisolil kake krepke. Človek se že kar »zabava« ob vseh teh utečenih floskulah, ki jih papir potrpežljivo prenaša.

Naj svojo trditev, kako se Maja Volk spozna na prav vse, utemeljim le z nekaj prepisanimi umotvori: »In ker siceršnji strokovnjaki zaradi svojih pomanjkljivih vodstvenih in tudi osebnostnih lastnosti tem nalogam niso bili kos, si je namesto njih Janša izbral takšne, ki o področjih, ki naj bi jih vodili v Sloveniji in pol leta celo v Evropski uniji, nimajo pojma!...o področjih, ki jih prevzemajo, nimajo pojma niti v slovenskih, kaj šele v evropskih okvirih. Očitno ne on (JJ) ne novi ministri ne vedo, kaj pomeni predsedovati družini evropskih držav.« In tako dalje.

Torej, gospa Maja Volk (?), Vi, ki vse obvladate in ste očitno nagnjeni k prerokovanju, prijavite se v slogu udarnih in duhovitih gesel, s katerimi ste v podnaslovu poživili svoj prispevek. V mislih imam tisto: »Postanite minister, priložnost za vas!« Rešili boste sebe, Slovenijo in Evropsko unijo, in če niste iz Grosupljega, je zmagala Vaša.

Vera Ban, Ljubljana

Ustavnemu sodišču RS

Podpisani Stanislav Klep, Bleiweisova 6, Kranj, rojen 6. 10. 1921 v Trničah, Maribor, vodim gibanje za slovensko narodno spravo in sem tudi kritik slovenskega pravosodja. Vprašanje, ki ga postavljam Ustavnemu sodišču Republike Slovenije, je v meni vzkliko iz dejstva, da Okrožno sodišče v Ljubljani pod predsedstvom gospoda Aleša Zalarja v vpisnik tožbni vpisalo moje tožbe, ki sem jo vložil

proti državi in gospodu Milanu Kučanu z zahtevkom za plačilo 11.000.000 SIT, s čimer je uradna oseba sodišča storila kaznivo dejanje po 265. členu KZ. Zame je očitno, to storila vpisničarka po naročilu gospoda Aleša Zalarja z zlorabo pooblastila. Tožbo bi morala vpisati dne 23. 3. 2002, ker je temelj obogatitvene tožbe odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. Up 16/92 z dne 25. 11. 1992, ki je predsedniku republike in RVK narekovala preložitve volitev vsaj za 14 dni, da se mi kot pooblaščenca in predstavniku Krambergerjeve združene liste z Lipo sprave po členu 61 VZ zagotovi predstavitev liste, česar predsednik republike gospod Milan Kučan ni storil, pa bi moral. Ustavnemu sodišču očitam, da ni spoštovalo svoje odločbe.

Zato prosim za odgovor na vprašanje, zakaj sodišče ob očitni kršitvi 265. člena KZ ne obravnava tožbe z vpisom z dne 23. 3. 2002.

Protipravno ravnanje uradne osebe je očitno. Tožbe proti so-

dniku pa ni mogoče vložiti, še generalna tožilka je ne more, če za to nima prej dovoljenja sodnega s., ker gre za vprašanje etičnosti, poštenosti. Prosim za odgovor.

Kot poznavalec razmer v našem pravosodju moram dati prav sodniku Normanu Doukoffu iz Münchna, čeprav so naši sodniki pod vodstvom gospoda Aleša Zalarja njegovi oceni nasprotovali.

Seveda večina naših državljanov želi, da bi bila Slovenija pravna država, da bi vse naše sodstvo in tožilstvo spoštovalo zakone. Ne smemo se čuditi posameznim sodnikom in sodnicam, ki ne spoštujejo zakonov in ne sodijo pošteno, saj celo naša najvišja sodna ustanova, Ustavno sodišče RS, ne brani svoje lastne odločbe. Izpostavljam primer odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. Up. 16/92 z dne 25.11.1992, s katero je razveljavilo 6 odločb Vrhovnega sodišča RS, pa sedaj ne brani več svoje lastne odločbe in dovoljuje, da jo je razcefral prejšnji predsednik

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI-VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

FM 102.1
Radio VIVA
99.5 stereo RDS
M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

Radio Krka
106.6 MHz

okrožnega sodišča gospod Aleš Zalar in s cefranjem nadaljuje tudi novi sodnik istega sodišča Andrej Baraga.

Državljan Stanislav Klep prosim Ustavno sodišče RS za odgovor na vprašanje, zakaj Ustavno sodišče Republike Slovenije ne spoštuje svoje odločbe Up 16/92 z dne 25. 11. 1992. Za odgovor se stavnemu sodišču že vnaprej zahvaljujem.

O tem si dovoljujem obvestiti predsednika Republike Slovenije dr. Janeza Drnovška, predsednika Državnega zbora RS in predsednika SAZU.

Ker navedena odločba Ustavnega sodišča RS ni državna skrivnost, je etično in primerno, da o tem vprašanju zavzame svoja stališča najvišja državna oblast, tudi zato, ker bo Republika Slovenija v prvi polovici leta 2008 vodila EU.

Informacijsko pooblaščenko gospo Natašo Pirc Musar prosim, da v okviru svoje pristojnosti objavi naše oziroma moje vprašanje, ki zanima državljane Republike Slovenije.

*Stanislav Klep,
Združeni ob Lipi sprave*

Kruha ne bi smeli podražiti

Že od žetve dalje nam grozijo s podražitvijo kruha iz letošnje pšenice, češ da je je manj in je dražja. Res pa je tudi, da hočejo kmetje zanj prav toliko, kot letos stane na Madžarskem, ki je že naša tradicionalna dobaviteljica manjka-joče pšenice. Vse to in tudi manj zasejanih površin pa kaže, da so minili časi, ko so morali naši kmetje v stiski prodati dvajset kilogramov pšenice, da so si nato lahko kupili en kilogram kruha. Že kar nekaj let namreč jemo najdražji kruh v Evropi. V primerjavi s sosednjo Madžarsko in Hrvaško lahko to preverimo v direktni valutni primerjavi, z drugimi državami pa to trditev povezujem s tamkajšnjimi nekajkrat višjimi plačami, kot so pri nas.

Že kot otrok sem spoznal trdo delo pri pridelavi pšenice in bil zadovoljen le z eno vrsto kruha. Zaradi tega mi ni in ni šlo v glavo, kako da v Ameriki pšenico mečejo v morje. Zdaj pa, ko tudi pri nas doživljam podoben fenomen s kruhom, to razumem. Po naši hiperproizvodnji in prodajni

logiki mora namreč kruh imeti takšno ceno, da je poplačana tudi tista tretjina kruha, ki ga nato kot starega skoraj zastoj pojedjo svinje, krave, psi in nekaj klošarjev. Da bi spekli manj kruha pa še morda manj vrst, bi po njihovem razmišljanju pomenilo manj dohodka in tudi čistega dobička. Zlasti se tega bojijo prodajalci kruha, ki so po zadnjih ugotovitvah pri cenah kruha pa tudi drugih živilskih izdelkov kartelno dogovorjeni, saj pri nekaterih vrstah kruha zaračunavajo maržo, ki presega celo njihovo nabavno ceno. Mislim, da je vsakomur razumljivo, od kod trgovcem denar za sedanjost ihto megalomanske graditve novih trgovin.

To leto se je tudi prvič zgodilo, da imajo pri oblikovanju cene za pšenico besedo tudi njeni pridelovalci. K samozavesti in dostojanstvu je kmeta poleg slabe letine privedlo tudi dejstvo, da so žita ob čedalje dražji nafti postala tudi energetsko zanimiva. »Iz oči potrošnika hrane torej spet absurd več, iz oči kmeta pa gre za kmečko logiko!«

Vsakršna podražitev kruha je glede na letošnjo višjo ceno pšenice neupravičena tudi zaradi dosedanjega zagovora mlinsko-pekarstva lobija, ki je venomer trdil, da ima cena pšenice v kruhu (čeravno sestavlja kar 70 odstotkov kruha) le 5- do 7-odstotni vpliv, oziroma da kruh ni drag zaradi (cenene) pšenice, ampak zaradi drugih dodatkov v njem. Sedaj pa ti vpijejo zaradi nekoliko dražje pšenice in hočejo dosedanjost ceno za osemstogramski mešani kruh, ki stane 1,66 evra, še povečati. Zanj 0,86 evra ali 58 odstotkov cene poberejo trgovci, 0,42 evra peki in 0,3 evra je davek. Strošek moke je po tej kalkulaciji le 8,8 odstotka cene kruha ali le 0,15 evra.

Sicer pa sem o kruhu kot »božjem daru« pisal že v Večeru. Pred dvema letoma sem primerjal našo žemljico iste velikosti in kakovosti z madžarsko, ki je bila štirikrat cenejša. Tedaj sem tudi javno povabil madžarske peke (vabim jih tudi tokrat), da nam, kupcem predragega kruha, ki smo dejansko brez moči, priskočijo na pomoč. In moram reči, da poziv ni izzvenel v prazno. V Ljutomeru

Iščejo se izdajalci!

Marija Vodišek

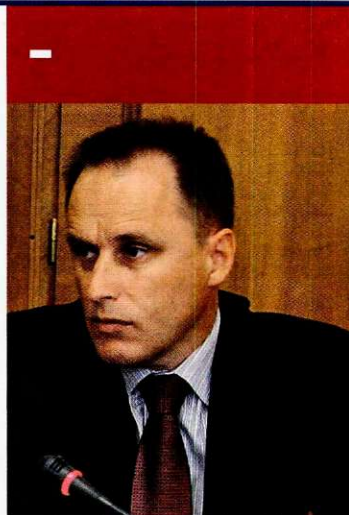
Neutrudni iskalec »izdajalcev« je poslanec DeSUS, zdravnik iz Bučke Franc Žnidaršič. Nobeno večkrat spremenjeno besedilo zakona o žrtvah vojnega nasilja mu ni pogodu. Domnevam, da je tudi on končno dojel, da je bila večina starejših »izdajalcev« bodisi pomorjenih ali pa so v emigraciji, kjer so si uspešno ustvarili svojo eksistenco. Zato je »plemeniti« zdravnik v bojazni, da bi bili partizanski borci in številni neupravičeni prejemniki vsemogočih »denarnih« priznanj morda oškodovani, kriterij, kdo je izdajalec, znižal na 17-letnike. Je med »zaslužnimi« partizanskimi borci in dolgoletnimi denarnimi prejemniki tudi on, čeprav je bil ob koncu vojne star šele 4 leta? Vsi, ki so šli skozi Teharje, Begunje, Škofjo Loko, Šentvid, Sterntal, ljubljanske zapore in ostali živi, so žrtve vojnega nasilja. Kdo bo tem ljudem dokazal (ne le podtikal) sodelovanje z okupatorjem? On priznanje vojnega nasilja imenuje nagrada. Sicer pa več kot njegovo znano »načelno« nasprotovanje omenjenemu zakonu pove njegova fotografija v Delu, 22. septembra 2007. Iz dokazov pretekle dobe vemo, da je komunizem vedno iskal in potreboval izdajalce. Vse od Lenina, Stalina, Tita do danes. Brez njih komunizem ne bi mogel izvesti vsega, kar je v sedemdesetih letih svojega vladanja lahko naredil. Komunizem je pomoril več ljudi kot nacizem in fašizem skupaj. Ko ni bilo več upornih kmetov in nekaterih intelektualcev, so izdajalce poiskali v svojih vrstah in jih postrelili kot zajce. Pri nas so uprizarjali dachauske procese, na katerih so mnoge obsodili na smrt, druge pa na dolgoletne kazni. Z dachauskimi procesi so se Tito in družina poskušali prikupiti Stalinu, ki jim je očital, da preživeli zapornikov nemških taborišč niso tako kot Sovjeti bodisi likvidirali, bodisi poslali v Sibirijo. Pa tudi to ni pomagalo. Ko komunist sumniči, mu vedno »uspe« to tudi dokazati. Prišel je informbiro. Tu pa se je sum z »gestapovskih sodelavcev« usmeril na Stalinove privrženice. Tudi teh so našli, kolikor so hoteli. Naš »veliki ideolog« Edvard Kardelj je s pomočjo hrvaškega kiparja Antuna Augustinčiča odkril Goli otok in Grgur. Tja so po hitrem postopku pošiljali prave ali navidezne staliniste. Prav tisti Edvard Kardelj, ki je, potem ko so mu nekateri očitali povojni masaker Slovencev, rekel: Ni важно, koliko jih bomo pobili, odslej bo od Sibirije do Trsta ena sama velika sovjetska država. Z enakim navdušenjem so pobijali idejne nasprotnike kot pozneje somišljenike. Še desetletja bodo odkopavali kosti pomorjenih in nikoli našli vseh. Še mnenje o nekaterih medijih, kot je npr. Dnevnik. Članek Roka Praprotnika v Dnevniku, 24. 9. 2007, z naslovom: Janša iz ozadja je napisan v slogu osnovnošolčka z nezadostnim znanjem izrazja. Je namenoma napisan za nezahtevne bralce in analfabete? Odgovor generalne državne tožilke Barbare Brezigar v Delu, 26. septembra, učiteljem pravne fakultete je dokaz znanja, poguma in poštenosti. Prav na tem področju zija največja praznina. Pa še to: »moderno« stranko, kakršno hoče Borut Pahor, dvignjena pest vrača daleč v preteklo stoletje.

pa morda še kje že kako leto prodajajo njihov kruh znatno ceneje, kot je na primer naš pri »najboljšem sosedu«, in police so vsak dan prehitro izpraznjene. Upamo lahko, da bo z zgraditvijo avtoceste

do Madžarske takšnih primerov še več. Čedalje trdnješe je namreč moje prepričanje, da je edino zdravilo proti tovrstnemu odiranju potrošnikov konkurenca.

Rajko Topolovec, Ptuj

Politični semafor

Na juriš! Nekdanji minister za šolstvo in sedanji neodvisni poslanec Slavko Gaber bo očitno prevzel vodenje opozicijske gornje proti novima šolskima zakonoma. Prepričan je namreč, da poskuša vladna koalicija vsiliti ta dva zakona, ne da bi upoštevala mnenje strokovne javnosti in sindikatov. Katera je ta »strokovna javnost«, najbolje ve sam. Pri tem očitno računa tudi na pomoč šolskega sindikalista Branimirja Štruklja.

Slamnati protikandidat Ivan Cencelj je najverjetnejši protikandidat Gregorja Golobiča na bližnjem se ustanovnem kongresu nove stranke Zares. Čeprav se sam zaveda, da proti Golobiču nima možnosti za zmago, bo verjetno s svojo kandidaturo prihodnji stranki dal predvsem socialni značaj, saj je tudi predsednik Društva brezposelnih in socialno ogroženih Slovencev. Mnogi njegovo kandidaturo primerjajo s kandidaturo Elene Pečarič na predsedniških volitvah.

Pod velikim pritiskom Minister za šolstvo in šport Milan Zver se je v zadnjem času znašel pod hudim pritiskom opozicije zaradi sprejemanja šolskih zakonov, saj opozicija celo terja njegov odstop oz. njegovo zamenjavo. Kljub vsemu pa nadaljuje svoje delo. Tako se je z bavarskim ministrom za šolstvo in vzgojo Siegfriedom Schneiderjem nedavno pogovarjal o prioritetah Slovenije v času predsedovanja EU na področju izobraževanja.

Uspešno zavrnil obtožbe

Čeprav dr. Jože Zagožen, nekdanji poslanec SDS in minister za gospodarstvo v Bajukovi vladi, ni več aktivno vključen v dnevno politično dogajanje, se je minuli teden oglasil v javnosti. Pravzaprav ga je k temu prisilil dr. Ludvik Čanžek, ki zatrjuje, da mu je ravno Zagožen leta 1996 naročil, naj telefonira na policijsko postajo in pove, da je v dvorani, kjer naj bi imela SDS svoje zborovanje (predstavitev Slivnikove knjige Kučanov klan), nastavljena bomba, zaradi česar bi policisti izpraznili prostore, SDS pa bi to dejanje naprtila privržencem tedanjega predsednika države Milana Kučana. Zagožen je minuli teden obtožbe zavrnil in Čanžkove navedbe demantiral.

Seveda se pojavljajo ugibanja, zakaj se je Čanžek, ki je že pred osmimi leti izstopil iz SDS, znova oglasil. Glede na to, da mu je prostor ponudil časopis, ki velja za najbolj izpostavljeni medij tranzicije

levice in je z različnimi insinuacijami ter s pomočjo zlorabe nekaterih ljudi že večkrat napadel Janeza Janšo, je mogoče sklepati, da je ukaz za članek, v katerem so se pojavile omenjene obtožbe, prišel od drugod in ne iz uredništva. Pri tem je treba omeniti, da je bil Jože Zagožen večkrat tarča napadov. Tako se je moral leta 2000, ko je bil minister za gospodarske dejavnosti, kar naprej otepati afer in podtikanj, bržkone tudi zato, ker je stopil na prste energetskim lobijem. Nasprotniki so mu celo podtaknili, da je delal doktorat iz samoupravljanja.

Zagožen, direktor Holdinga Slovenske elektrarne, je nedavno opozoril, da poraba energije vsako leto naraste za tri odstotke, česar investicije v energetiko ne dohajajo. Zato bo v teh dneh vsako gospodinjstvo dobilo brezplačno varčno žarnico, z njihovo uporabo pa se bo poraba električne energije precej zmanjšala. G. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ NOVO Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ NOVO Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavara: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S pravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavara: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljčič: Življenje je večna borba	8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" +
knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____

Priključite se kjerkoli.

**HITRO IN
ENOSTAVNO**

Odštekano! Odslej se lahko na **širokopasovni internet** priključite kjerkoli in kadarkoli. Pločevinka instant interneta vsebuje **prenosni USB modem**, ki omogoča hitrosti prenosa podatkov do **3,6 Mb/s** (modem je pripravljen na prenos podatkov do **7,2 Mb/s**). Namestitev modema je zelo enostavna, priključite pa ga lahko na prenosni ali namizni računalnik. Za optimalno uporabniško izkušnjo izberite **Podatkovni bonus** - dodatno SIM kartico **brez mesečne naročnine**, na katero vklopite želeni paket za prenos podatkov. Izbirate lahko med paketi: **Maksi**, **Mega** in **Giga**, ki že vključujejo ustrezno količino **brezplačnega** prenosa podatkov. Polni in prodaja Mobitel.

USB Modem Option iCon 7.2

Za priklop na širokopasovni internet je potreben ustrezen signal Mobitela ali tujih pogodbenih operaterjev. S signalom Mobitel GSM je pokritega 99,3%, z Mobitel UMTS 72,3% prebivalstva Slovenije.